

ХАРКІВСЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ

ДЕПАРТАМЕНТ НАУКИ І ОСВІТИ

**КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ХАРКІВСЬКА ОБЛАСНА СТАНЦІЯ ЮНИХ ТУРИСТІВ»
ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ**

**ВІДДІЛ ОСВІТИ ХАРКІВСЬКОЇ РАЙОННОЇ ДЕРЖАВНОЇ
АДМІНІСТРАЦІЇ**

**ПОКОТИЛІВСЬКА СТАНЦІЯ ЮНИХ НАТУРАЛІСТІВ
ХАРКІВСЬКОЇ РАЙОННОЇ РАДИ
ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ**

**90-річчю дитячо-юнацького туризму
присвячується**

**ТРАЄКТОРІЇ РОЗВИТКУ ЕКОЛОГО – КРАЄЗНАВЧОЇ
РОБОТИ ПОКОТИЛІВСЬКОЇ СТАНЦІЇ
ЮНИХ НАТУРАЛІСТІВ**

Харків – 2020

УДК 374.11

Збірка містить інформаційно-методичні матеріали щодо досвіду впровадження інноваційних педагогічних технологій, теоретичні і практичні напрацювання з актуальних питань організації еколого - краєзнавчої роботи на Покотилівській станції юних натуралістів.

Призначена для директорів, заступників директорів, методистів, працівників методичних кабінетів, керівників гуртків.

Упорядники збірки: Глуховецька В.В. – методист Покотилівської
станції юних натуралістів Харківської
районної ради Харківської області;
Шестопалова І.Ю. - методист вищої категорії
Комунального закладу
«Харківська обласна станція юних туристів»
Харківської обласної ради

Відповідальні за випуск: Влащенко К.Л. – директор Покотилівської
станції юних натуралістів Харківської
районної ради Харківської області;
Редіна В.А. – директор Комунального закладу
«Харківська обласна станція юних туристів»
Харківської обласної ради;

ЗМІСТ

	Вступ
1	Загальні відомості про Покотилівську станцію юних натуралістів
2	Напрями еколого-краєзнавчої діяльності станції юних натуралістів
2.1	Науково-методична робота
2.1.1	НМР СЮН - системна взаємодія науки та практики.
2.1.2	Концепція партнерства. Залучення зовнішніх стейкхолдерів.
2.2	Освітня діяльність
2.2.1	Впровадження в освітній процес STEAM та медіаосвіти. Мобільне навчання. Діджиталізація освіти.
2.2.2	Розвиток емоційного інтелекту вихованців засобами «живої лабораторії».
2.3	Науково-дослідна робота
2.3.1	Розвиток критичного, креативного та логічного мислення через науково-дослідну роботу вихованців.
2.3.2	Проектно-дослідницька діяльність в гуртку як спосіб формування екологічної компетентності.
2.4	Масова робота
2.4.1	Учнівське самоврядування - універсальна форма активності учнів.
2.4.2	Оновлення виховного процесу через освоєння нових форм і методів роботи.
2.4.3	Форми взаємодії з батьками.
2.5	2.5. Природоохоронна робота
2.5.1	Природоохоронні акції як засіб формування екологічно вихованої особистості.
2.5.2	Командоутворююча гра –ефективний захід природоохоронної діяльності.
2.6	Еколого-оздоровча робота
2.6.1	Квест як ефективний інтерактивний метод роботи.
2.6.2	Досягнення юннатів на Всеукраїнському рівні.
2.7	Інформаційна та медійна діяльність
	Висновки
	Список літератури
	Додатки

ВСТУП

*«Щоб пізнати душу дитини,
її треба бачити в природі»
В. О. Сухомлинський*

На сучасному етапі розвитку суспільства у зв'язку зі зростанням антропогенного впливу на навколишнє середовище актуальність проблеми формування еколого-гуманістичного світогляду серед учнівської молоді не викликає сумніву. Ставлення до природи, як внутрішня позиція людини, у відповідальний момент залежить від того, наскільки будуть сформовані в учнів інтелектуальні, емоційно-вольові, практичні, дієві компоненти свідомості.

Багато яскравих прикладів звернення до природи з метою розумового, морального та естетичного виховання міститься у працях В.О. Сухомлинського. Його уроки в природі з учнями переконують нас в тому, що вона дійсно вічне джерело думки та почуттів учнів. З цього приводу В.О. Сухомлинський писав: “У природі закладені в доступній для дитини формі прості і разом з тим дуже складні речі, предмети, факти, явища, залежності, закономірності, інформацію про які нічим не можна замінити, тому що вона відповідає саме світу дитячої природи, тому що інформація про ці речі, предмети є тим світом, у який входить сама дитина, в цілому світі – першоджерело уявлень, думок, узагальнень, суджень. Інакше кажучи, природа – джерело і водночас світ “дитинства думки” [24].

Важливе місце у вирішенні виховних завдань займає еколого-краєзнавча робота. Екологічне краєзнавство, як одна з найважливіших частин шкільного краєзнавства, є одним із джерел збагачення учнів знаннями про рідний край, про його природу і виховання дбайливого ставлення до неї [32].

Використовуючи у своїй діяльності педагогічну спадщину В.О.Сухомлинського, заклади позашкільної освіти, зокрема, Покотилівська станція юних натуралістів, приділяє велику увагу розвитку екологічного краєзнавства, вихованню у молодого покоління любові до природи рідного краю, формуванню патріотичних почуттів.

У 2020 році відзначається 95 річниця з дня започаткування юннатівського руху в Україні. На Харківщині такий рух бере початок з 30-х років ХХ століття.

Сьогодні, перед педагогами стоїть складне і відповідальне завдання, не зважаючи ні на що, сформувати у дітей екологічну поведінку та комплекс громадянських якостей, глибоке розуміння ними належності до українського народу, до своєї Батьківщини. Ці якості потрібно виховувати у дітей тими засобами, методами та способами, які поступово приведуть нас до поставленої мети.

Позашкільна освіта виконує роль фундаменту, на якому будується система екологічного виховання, формується у них любов до рідного краю, до довкілля.

Згідно з концепцією Нової української школи екологічна грамотність та свідоме піклування про навколишнє середовище – одна з ключових освітніх компетентностей. Екологічне краєзнавство має вирішальне значення для сприйняття сталого розвитку та підвищення обізнаності людей в питаннях пов'язаних з розвитком та охороною навколишнього середовища рідного краю.

Освіта для сталого розвитку охоплює екологічну, економічну та соціальні проблеми навчання й виховання, тому освітній процес закладу має бути спрямований на формування такого способу життя, який склав би основу довготривалого ощадливого розвитку людства (щоб виросло покоління, яке зберігатиме довкілля).

1. ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ ПРО ПОКОТИЛІВСЬКУ СТАНЦІЮ ЮНИХ НАТУРАЛІСТІВ

Станція заснована в селищі Покотилівка Харківського району Харківської області Сорокіною Надією Антонівною, яка стала першим директором закладу в 1983 році для проведення позашкільної еколого-натуралістичної роботи в Харківському районі. Заклад мав статус районного, гуртки працювали безпосередньо на станції та в школах району.

32 роки Сорокіна Надія Антонівна очолювала заклад, відмінник освіти України, нагороджена нагрудними знаками Софії Русової та Василя Сухомлинського. Колишні юннати працюють вчителями біології, лікарями, агротехніками, ветеринарами, є серед них і вчені, кандидати сільськогосподарських та біологічних наук. Педагоги та юннати неодноразово нагороджувались грамотами НЕНЦу, Харківського обласного управління освіти і науки, Харківського районного відділу освіти, Українського товариства охорони природи за велику роботу в загонах зелених та голубих патрулів та активну участь у багатьох юннатських рухах.

В 1992 році статус станції змінився на селищний, але юннатівська робота в районі продовжена, гуртки працювали як на станції так і на базах шкіл району. З 2005 року охоплення дітей еколого-натуралістичною роботою було збільшено, розширилась мережа гуртків, створився новий педагогічний колектив, відкриті нові гуртки.

У квітні 2014 року чинний директор Надія Антонівна передала керівництво станцією юннатів своїй вихованці Влащенко Катерині Леонідівні, яка очолила заклад та продовжує плідну працю і дотепер.

Робота педагогів Покотилівської станції юннатів спрямована на забезпечення умов всебічного розвитку особистості дитини формування її інтелектуального, морального, комунікативного, естетичного та фізичного потенціалу, самореалізації особистості відповідно до її здібностей, суспільних та власних інтересів, формування у вихованців національної самосвідомості, людської гідності, збереження і зміцнення їхнього фізичного і психічного здоров'я, формування екологічного світогляду та екологічної культури, любові до рідної землі.

Одним із завдань позашкільного закладу є своєчасне накопичення, аналіз нормативної документації різних рівнів з питань організації освітнього процесу в системі позашкільної освіти та своєчасне ознайомлення з ними педагогічних працівників. Тому постійно оновлюється і корегується банк нормативної документації закладу (таблиця 1).

Таблиця 1.

Робота станції проводиться відповідно до нормативних документів:

✓ Конституція України (ухвалена 28 червня 1996 року на 5-й сесії Верховної Ради України 2-го скликання, з останніми змінами, внесеними відомостями Верховної Ради (ВВР), 2019, № 9, ст.50);
✓ Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року», затвердженої Указом Президента України від 25.06.2013 № 344/243;
✓ Закон України «Про освіту» (відомості Верховної Ради (ВВР), 2017, № 38-39, ст.380, від 05.09.2017 № 2145-VIII зі змінами, чинними від 19.01.19);
✓ Закон України «Про позашкільну освіту» (зі змінами) від 22.06.00 №1841-III;
✓ Закон України «Про охорону дитинства» (відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, № 30, ст.142 з останніми змінами № 2745-VIII від 06.06.2019, ВВР, 2019, № 30, ст.119);
✓ Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» (відомості Верховної Ради України (ВВР), 1997, № 24, ст.170 з останніми змінами № 263-IX від 31.10.2019);
✓ Загальна декларація прав людини (прийнята Генеральною Асамблеєю ООН 10 грудня 1948 року);
✓ Конвенція ООН про права дитини (від 20 листопада 1989 року зі змінами, схваленими резолюцією 50/155 Генеральної Асамблеї ООН від 21 грудня 1995 року);
✓ Всесвітня декларація про забезпечення виживання, захисту і розвитку дітей (прийнята Всесвітньою зустріччю на вищому рівні в інтересах дітей, Нью-Йорк, 30 вересня 1990 року);
✓ Обласна Програма розвитку освіти «Новий освітній простір Харківщини» на 2019-2023 роки, затвердженої рішенням XVIII сесії Харківської обласної ради від 06.12.2018;
✓ Положення про станцію юних натуралістів (затверджено наказом Міністерства освіти і науки України від 10.05.2002 № 292);
✓ Статут Покотилівської станції юних натуралістів (затверджений розпорядженням голови Харківської районної державної адміністрації від 18.01.2011 року № 110);
✓ Положення про порядок організації індивідуальної та групової роботи в позашкільних навчальних закладах (наказ Міністерства освіти і науки України від 11.08.2004 № 651, зі змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства освіти і науки N 1123 (з1322-08) від 10.12.2008 р.);
✓ Типове положення про атестацію педагогічних працівників України зі змінами та доповненнями (наказ Міністерства освіти і

науки України від 06.10.2010 N 930 зі змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту N 1473 (z0014-12) та від 20.12.2011 наказом Міністерства освіти і науки N 1135 (z1417-13) від 08.08.2013);
✓ Наказ Міністерства освіти і науки України від 02.10.2014 № 1124 «Про затвердження нормативно-правових актів, які регламентують порядок організації туристсько-краєзнавчої роботи»;
✓ Освітній проєкт «Інклюзивна освіта в Харківській області», затвердженого рішенням методичної ради КВНЗ «ХАНО» від 16.02.2017

Педагоги закладу вважають своєю головною задачею всебічне екологічне навчання дітей та підлітків у живій лабораторії, до складу якої входить ботаніко-рослинницький та зоолого-тваринницький відділи з великою кількістю рослин та тварин, представників різних систематичних груп.

До ботаніко-рослинницького відділу входить навчально-дослідна земельна ділянка, оранжерея, альпінарії, декоративні басейни. В оранжерей та на навчально-дослідній земельній ділянці вирощуються понад 300 видів рослин, рекомендованих Міністерством освіти і науки України для гурткової роботи, всі рослини етикетові згідно з вимогами. Створені колекції у відкритому ґрунті: «рідкісні рослини», «рослини первоцвіти», «лікарські рослини», «рослини проти радіації», «рослини сухоцвіти», все це є навчальним матеріалом для організації та проведення гурткової роботи.

Зоолого-тваринницька база має понад 40 видів тварин, 10 акваріумів з акваріумними мешканцями та рослинами. Діти у гуртках займаються весь час серед живої природи, в тісному спілкуванні з нею.

На даний час педагогічний колектив налічує 5 основних педагогів. Основні відомості про них визначені в додатку А. На базі 9 закладів освіти Харківського району працює 12 сумісників. Еколого-натуралістичною роботою в Харківському районі охоплено 582 дітей та підлітків, які навчаються в гуртках: «Юннат», «Юні зоологи», «Юні квітникарі», «Юні акваріумісти», «Юні овочівники», «Юні охоронці природи», «Юні екологи», «Юні рослинники», «Фітодизайн», "Природа рідного краю", "Юні валеологи». Із них найбільшою популярністю користуються гуртки «Юні квітникарі» та «Юні охоронці природи» (рис.1.1.). Стосовно динаміки рівнів гуртків бачимо, що гуртківці вищого рівня у 2017 році переважно випустилися, а їм на зміну прийшли гуртківці початкового рівня (рис.1.2.).

Теоретичні заняття гуртків СЮН проводяться у двох навчальних кабінетах «Юні друзі природи» та «Квітникарства», які естетично оформлені, забезпечені в достатній кількості науково-методичною літературою, наочністю та обладнанням. На базах закладів освіти Харківського району заняття гуртків проводяться у пристосованих кабінетах. На заняттях гуртків педагоги використовують мультимедійні презентації, екологічне проєктування, інтерактивні дошки та інше.

Розподіл вихованців у гуртках

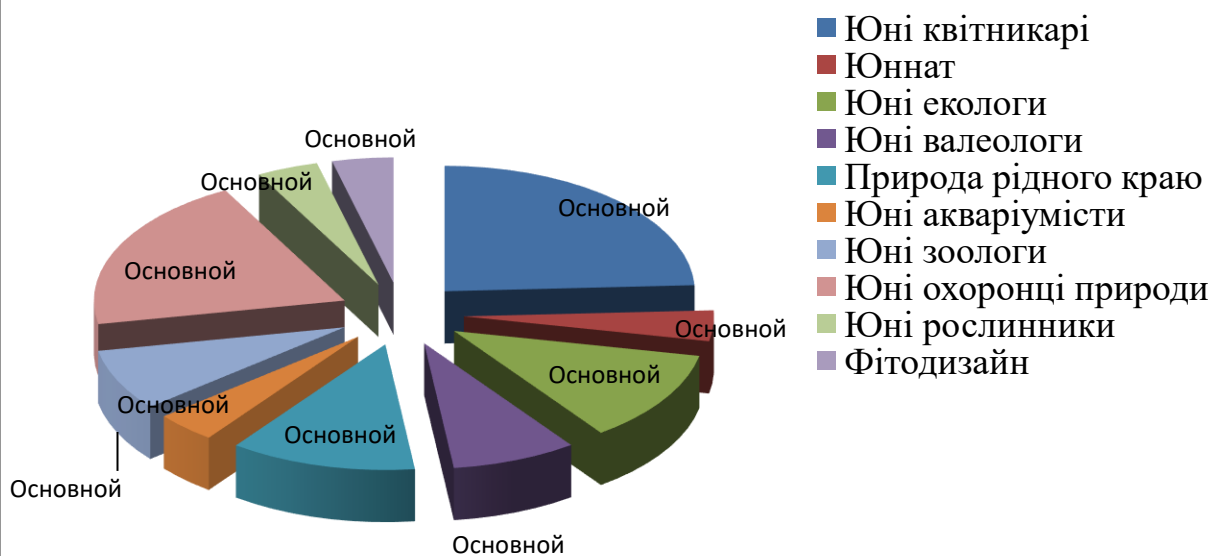

Рис.1.1. Розподіл вихованців у гуртках.

Динаміка рівнів гуртків СЮН

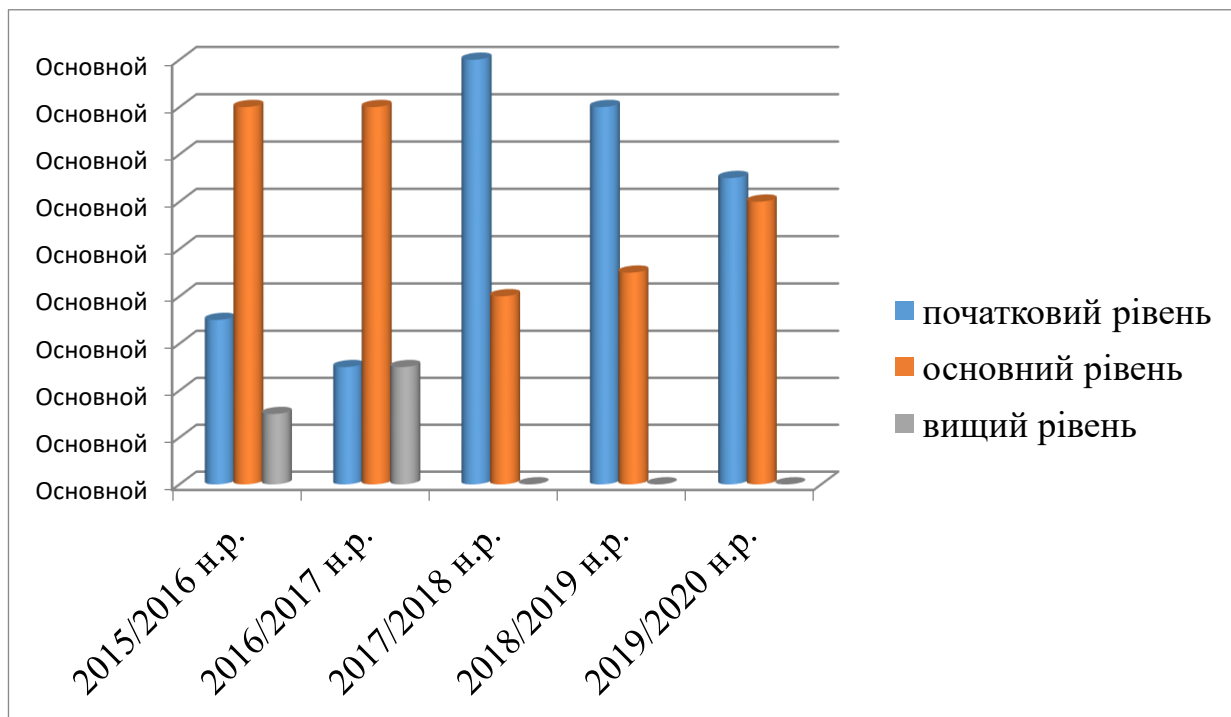

Рис.1.2. Динаміка рівнів гуртків.

Освітня діяльність Покотилівської станції юних натуралістів відбувається відповідно до чинних навчальних програм. Проте програма не обмежує творчу ініціативу: педагог застосовує гнучкість у відборі та розподілі навчального матеріалу відповідно до потреб вихованців, вибирає доцільні методи та засоби навчання (навчально-методичні комплекти, посібники, аудіо-, відеоматеріали тощо).

Педагоги закладу прагнуть не тільки добре навчати учнів і давати їм якісні знання, а й намагаються знайти нові шляхи й підходи в організації та проведенні занять, котрі б допомагали їм сформувати у вихованців гуманний природоохоронний світогляд і спрямувати їх нахили, здібності й уподобання на практичну еколого-натуралістичну творчість, еколого-краєзнавчу, дослідницьку і природо – заповідну діяльність під керівництвом науковців, провідних екологів області, місцевих фахівців сільського та лісового господарства та інших.

Для забезпечення результативності освітнього процесу педагоги станції глибоко й детально вивчають та максимально використовують місцевий природничо-краєзнавчий матеріал, враховують характерні особливості свого району і застосовують найбільш раціональні й ефективні форми та методи вивчення гуртківцями охорони довкілля рідного краю, через впровадження медіа-технологій, інформаційно-цифрових технологій з використанням мобільних платформ (PlantNet, LearningApps та ін.), STEM-навчання через компетентісно орієнтовані форми та методи, системно-діяльнісний підхід, інноваційні, ігрові технології навчання (тімбилдінги, різноманітні квести: селфі-квест, веб-квест, QR-квест, геокешинг), технології case-study, інтерактивні методи групового навчання, проблемні методики з розвитку критичного і системного мислення, творчо використовують передовий педагогічний досвід і здобутки сучасної природничої науки й практики.

Все це дозволяє Покотилівській станції юних натуралістів займати одне з провідних місць в еколого-краєзнавчій роботі з учнівською молоддю не тільки у Харківському районі, а й взагалі в Харківській області.

2. НАПРЯМИ ЕКОЛОГО-КРАЄЗНАВЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СЮН

На Покотилівській станції юних натуралістів склалася система роботи з екологічного краєзнавства, яка ведеться за напрямками, показаними на рис.2.1.

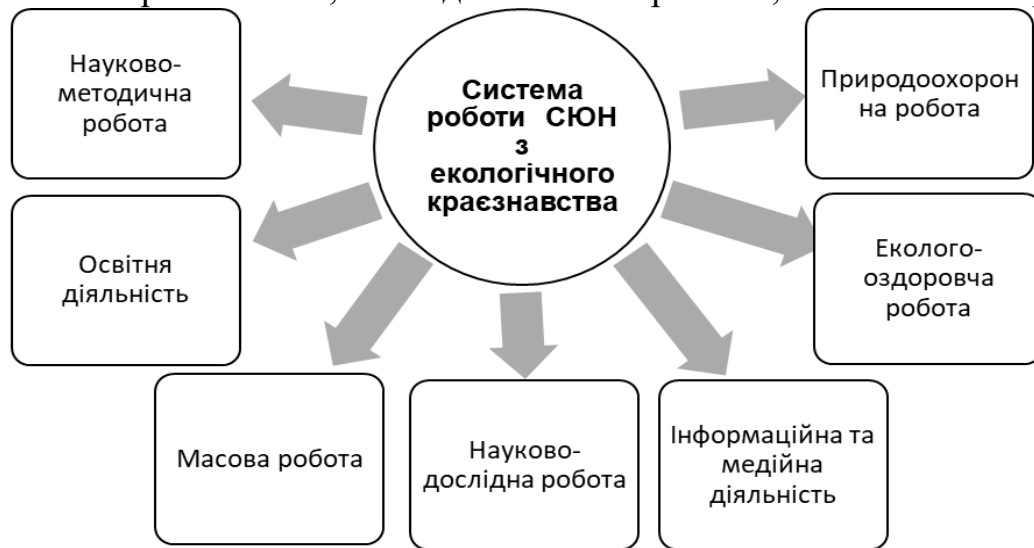

Рис.2.1. Напрями роботи СЮН з екологічного краєзнавства

2.1. НАУКОВО-МЕТОДИЧНА РОБОТА

2.1.1. НМР СЮН - СИСТЕМНА ВЗАЄМОДІЯ НАУКИ ТА ПРАКТИКИ

Останні десятиріччя значно підвищилися вимоги до позашкільної освіти як рівноправного інституту в загальній системі освіти, відповідно до чого постало питання щодо переосмислення стратегічних питань оновлення або реформування діяльності закладів позашкільної освіти.

При цьому головним залишається визначення, що позашкільна освіта — це спеціально організована діяльність, яка має яскраво виражену власну специфіку впливу, що дає їй певні переваги перед іншими засобами виховання. Це, передусім, добровільність участі дітей у позашкільній роботі; диференціація її за інтересами та спрямованістю на певний тип діяльності; постановка конкретних практичних завдань перед кожним вихованцем у його творчому становленні; опановування знаннями та уміннями за індивідуальними планами тощо.

Особливостями, притаманними тільки позашкільній освіті, визнаються завдання і зміст організаційно-методичної, науково-методичної діяльності закладів позашкільної освіти в регіоні та безпосередньо цієї діяльності в самому колективі [31].

Сьогодні освітній процес у закладів позашкільної освіти передбачає охоплення таких галузей знань і практичної діяльності, які виходять за межі заняття, навчального плану закладу освіти. А це, своєю чергою, підвищує вимоги до педагогічних працівників цих закладів. У статті 21 Закону України

«Про позашкільну освіту» визначено, що педагогічним працівником цих закладів повинна бути особа з високими моральними якостями, яка має належний рівень професійної підготовки, здійснює педагогічну діяльність, забезпечує результативність та якість своєї роботи [6].

Інформаційно-методична робота закладів позашкільної освіти має сприяти удосконаленню освітнього процесу, програмно-методичному оновленню, запровадженню нових форм і методів діяльності, підвищенню майстерності педагогічних працівників тощо.

Значне місце у підвищенні якості навчально-виховного процесу закладу позашкільної освіти належить саме педагогу, його авторитету. Успіх у розв'язанні складних завдань навчання та виховання молоді залежить, безумовно, від керівника гуртків, його ідейних переконань, професійної майстерності, ерудиції та культури. Сучасні вимоги до педагога передбачають систематичну роботу з розвитку професійної компетентності, поглиблення теоретичних знань та практичних умінь.

К.Д. Ушинський писав: “У вихованні все повинно ґрунтуватися на особистості вихователя, тому що виховна сила виливається тільки з живого джерела людської особистості” [27].

Ці слова сьогодні дуже актуальні, оскільки вихід освіти на новий рівень багато в чому залежить від розвитку творчого потенціалу, рівня педагогічної майстерності педагогів, від яких залежить успіх справи.

В рамках Нової української школи, змінюється акцент у вимогах до організації та проведення занять, що потребує від педагога високої майстерності, тому значна увага приділяється розширенню й поглибленню знань, вмінь, підвищенню рівня професійної підготовки.

За умов практичної реалізації завдань Національної стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року актуальним є підвищення кваліфікації педагогів, впровадження досягнень передового педагогічного досвіду в освітню діяльність закладу позашкільної освіти. Педагог, як і кожний фахівець, потребує постійного підвищення кваліфікації, набуття нових практичних навичок у роботі з учнівською молоддю. Провідна науково-методична роль у цьому процесі належить закладу позашкільної освіти.

Науково-методична робота з педагогічними кадрами – це цілісна система взаємопов'язаних дій і заходів, що базується на досягненнях сучасної психолого-педагогічної науки, передового досвіду, конкретного аналізу навчально-виховного процесу та рівня професійної компетентності педагогічних кадрів і спрямована на всебічне підвищення педагогічної майстерності кожного педагогічного працівника, на вдосконалення і якісне поліпшення навчально-виховного процесу [10].

Завданням закладу позашкільної освіти є використання своїх можливостей для допомоги у підвищенні рівня педагогічної майстерності педагогів шкіл, керівників гуртків, студентів.

Педагогічні працівники Покотилівської станції юних натуралістів працюють над науково-методичною темою закладу: «Розвиток професійної компетентності педагогів спрямованої на формування розвиненої особистості

засобами еколого-натуралістичного виховання на основі національно-патріотичних цінностей».

Робота педагогічної ради, методичного об'єднання керівників гуртків спрямована на розкриття виховної теми «Виховання екологічних компетентностей дітей та підлітків у гуртковій роботі».

Метою науково-методичної роботи є супровід педагогічних працівників у підвищенні їх професійної компетентності. В рамках даного напрямку використовуються різні моделі професійної підготовки та перепідготовки. Педагоги своєчасно проходять курси підвищення кваліфікації, атестацію. Методичний супровід включає різні форми роботи, які організовуються в рамках діяльності методичних об'єднань: консультації (очні, дистанційні; індивідуальні та групові); науково — практичні семінари з проблем організації освітньої та методичної діяльності тощо [19].

Семінар (від лат. — розсадник, школа) — організаційна форма групових занять студентів закладів вищої освіти, роботи наукових гуртків, зібрань представників окремих професій або галузей знань з певної наукової, навчальної та іншої проблеми. Розрізняють: разові й постійні діючі, галузеві й міжгалузеві, локальні, національні й міжнародні тощо. Проводяться також навчально-освітні, практичні, теоретичні, методологічні, науково-практичні, та ін. Порядок проведення, тематику і коло учасників семінарів (залежно від їх виду і мети) визначають їх організатори. Цей порядок фіксується у програмах або планах семінарів [22].

Колективні форми методичної роботи використовуються з метою вироблення єдиного підходу до розв'язання певних проблем, обговорення актуальних питань організації освітнього процесу, аналізу результатів колективної діяльності, вивчення і поширення кращого педагогічного досвіду, науково-технічної та педагогічної інформації.

Час обміну досвідом ефективніший, ніж той самий час, витрачений на підвищення кваліфікації. Тому СЮН постійно проводить і бере участь у різноманітних семінарах.

Так, у 2019 році свій щорічний екологічний семінар Комунальний заклад «Харківська обласна станція юних туристів» Харківської обласної ради провів на базі Покотилівської станції юних натуралістів за підтримки Харківської районної ради Харківської області. Семінар — практикум «Екологічна грамотність учнів, як основа національно-патріотичної свідомості» був проведений для керівників еколого-краєзнавчих гуртків, учителів географії, біології, методистів закладів позашкільної освіти Харківської області. Згідно з планом роботи семінару учасники прослухали доповіді педагогів Покотилівської станції юних натуралістів, а юннати провели чудову екскурсію по станції юних натуралістів та «Майстер — клас «Український сувенір — оберіг»». Детальна програма семінару викладена в додатку Б. У роботі семінару взяли участь 28 педагогічних працівників освіти з 18 районів області та міста Харкова, які із задоволенням прослухали доповідачів, обмінялися досвідом та одержані знання будуть використовувати у практичній роботі з учнівською молоддю.

2.1.2. Концепція партнерства. Залучення зовнішніх стейкхолдерів

Для підвищення рівня конкурентоспроможності закладу позашкільної освіти, активізації науково-методичної роботи є важливим співробітництво з закладами вищої освіти, зокрема співпраця з науковими кафедрами.

У 2019 році було укладено договір про науково – технічне співробітництво з Інститутом овочівництва і баштанництва НААНУ. В рамках цієї угоди педагогам СЮН надається допомога з науково-методичної роботи. Так, наприклад, працівники лабораторії генетики, генетичних ресурсів та біотехнології провели для юннатів та керівників гуртків науково-практичний семінар «Сучасні технології в селекції», де ознайомили з розробкою біотехнологічних та фізіолого-біохімічних методів створення високо адаптованого вихідного матеріалу для потреб селекції овочевих і баштанних рослин. Завдяки такої співпраці вихованці та педагоги СЮН ознайомились з сучасними досягненнями науки.

З 2012 року на базі Покотилівської СЮН щорічно проводяться практичні заняття, семінари-практикуми для студентів-біологів IV курсу природничого факультету Харківського національного педагогічного університету ім. Г.С. Сковороди. Семінари за темами «Організація гурткової роботи в закладі позашкільної освіти», «Сучасний заклад позашкільної освіти», «Ведення звітної документації. Норми і правила техніки безпеки» проводить кандидат педагогічних наук, доцент кафедри ботаніки Пінський Олександр Олександрович. Методист СЮН Глуховецька В.В. ознайомлює студентів з плануванням, організацією гурткової роботи та особливостями ведення основного блоку документації керівників гуртків за профілем. Це забезпечує поглиблення знань з навчальної дисципліни «Технологія і методика навчання біології й природознавства», формування ряду професійних умінь і навичок у студентів природознавців, зокрема з питань організації та проведення масових заходів.

Педагоги Покотилівської СЮН творчо співпрацюють з біологічним факультетом Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна. Науковці допомагають в написанні методичних посібників, у складанні програм, здійснюється наукове керівництво експериментальних робіт, проводяться консультації по написанню проєктів, науково-дослідних робіт МАН та інших конкурсів.

Робота в цьому напрямі надає переваги Покотилівській СЮН в отриманні та узагальненні знань, виконанні науково-дослідницьких завдань та проєктів на базі закладів вищої освіти.

У лютому 2020 року Національним еколого-натуралістичним центром учнівської молоді у м. Київ був проведений Всеукраїнський семінар-практикум (Великий біологічний колоквиум) для голів обласних методичних об'єднань біологічного напрямку з теми «Сучасні методи навчання у процесі викладання біології», який відвідала методист СЮН Глуховецька В.В.

Програмою семінару-практикуму було передбачено: обговорення напрямів модернізації методики викладання біології; майстер-класи з

авторських методик викладання біології в закладах середньої, професійно-технічної, вищої та позашкільної освіти; перебування в експериментальних лабораторіях науково-дослідних установ НАН України. Учасники заходу отримали сертифікати.

Тісна співпраця з Національним еколого-натуралістичним центром учнівської молоді, з закладами вищої освіти Харкова, обласними профільними установами дозволяє станції юннатів діяти ефективно та успішно. Співробітництво розглядається як можливість залучати людські та матеріальні ресурси для підтримки закладу. Вони виступають у вигляді реалізації неперервної освіти, формуванні активної життєвої позиції, дослідницької, проєктної діяльності. Співпраця педагогів усіх рівнів системи освіти дає можливість поєднувати їх знання, вміння, навички та досвід для ефективного розв'язання нагальних проблем екологічного краєзнавства та підвищення рівня професіоналізму педагогів.

Таким чином, узагальнюючи вищезазначене можна стверджувати, що на станції створена та активно працює протягом багатьох років система партнерства, яка полягає у співпраці з Національним еколого-натуралістичним центром учнівської молоді, різними закладами освіти Харківського району та області, громадськими організаціями, зоопарками та ін.

Ця система працює з метою досягнення конкурентоспроможності закладу, який має активну громадську позицію, працює в умовах сталого розвитку та інноваційних змін у суспільстві.

Концепція партнерства передбачає здійснення постійного пошуку нових ресурсів для задоволення освітніх потреб учнів та їх батьків, запровадження інновацій; розробку проєктів, програм, що враховують інтереси закладу і є корисними для соціального розвитку партнерів.

Варто відзначити, що одним із напрямів роботи педагогів СЮН є посиljena допомога закладам освіти для осіб з особливими освітніми потребами.

Для вдосконалення виховної роботи в дитячих будинках, загальноосвітніх школах-інтернатах необхідно активно шукати, адаптувати, розробляти, упроваджувати такі програми, технології та методи соціально-педагогічної діяльності, які були б орієнтовані на розвиток, соціальну адаптацію та соціалізацію кожного вихованця. Педагоги і юннати СЮН активно впроваджують такі форми роботи, які допомагають дітям з особливими потребами адаптуватися в сучасному суспільстві. Наприклад, для дітей Зеленогайської школи-інтернату і Комарівського дитячого будинку інтернату юннати під керівництвом педагогів проводять цікаві екскурсії по СЮН, а також готують подарунки виготовлені власноруч. Це виховує у вихованців СЮН терпіння і людяність, а дітям пільгового контингенту допомагає соціалізуватися. Ця форма роботи дуже цікава для одних та корисна для других і актуальна в теперішній час.

Педагоги закладу брали участь у конкурсі малих грантів ЮНІСЕФ та перемогли з проєктом «Залучення дітей та учнівської молоді пільгового контингенту до науково-дослідної гурткової роботи засобами «живої

лабораторії»». Розробка виховного заходу «День тварин на станції юннатів» представлена в додатку В. Цей проєкт отримав фінансування на реалізацію, в ході якого було придбано сучасний цифровий мікроскоп та лабораторне обладнання.

Тобто, основною метою функціонування будь-якої організації, включаючи заклади позашкільної освіти, є задоволення потреб усіх зацікавлених сторін. Якщо заклад позашкільної освіти не орієнтується у своїй діяльності на інтереси зацікавлених сторін чи не збалансовує їх інтереси, віддаючи перевагу певним групам, це негативно впливає на якість освітньої діяльності в них та в довгостроковій перспективі, значно знижуватиме їх конкурентоспроможність на ринку освітніх послуг.

Зважаючи на зазначене, кожен заклад позашкільної освіти має здійснювати ефективне управління взаємовідносинами зі стейкхолдерами, що передбачає, насамперед, виявлення найважливіших груп зацікавлених сторін, що мають прямий та непрямий вплив на їх діяльність та досягнення стратегічних цілей.

Другий напрям науково-методичної роботи СЮН включає підготовку методичних матеріалів (таблиця 2).

В додатку Г представлений каталог з анотаціями методичних матеріалів.

Таблиця 2

Методичні матеріали еколого-краєзнавчої тематики:

- ***«Організація та проведення екологічних заходів» (керівник гуртків Зоря Г. С);***
- ***«Навчально-екологічна стежка як засіб формування компетенцій вихованців» (керівник гуртків Глуховецька В.В.);***
- ***«Ефективні форми проведення дослідницької роботи з вихованцями» (керівник гуртків Глуховецька В.В.);***
- ***«Використання мультимедійної дошки у гуртковій роботі» (Осокіна В.В., керівник гуртка «Юні охоронці природи»);***
- ***«Виховання екологічно компетентної особистості юннатів гуртка» (керівник гуртків Веріженко Н.О.);***
- ***«Гурткова робота як засіб екологічної компетентності у дітей середнього шкільного віку» (керівник гуртка Шевченко В. А.);***
- ***«Роль екології у формуванні національної та громадянської свідомості особистості» (керівник гуртків Веріженко Н.О.);***
- ***«Розвиток екологічних компетентностей дітей та підлітків засобами живої лабораторії» (керівники гуртків Сорокіна Н.А., Шевченко В.А, Влащенко К.Л.).***

Також педагоги займаються розробкою авторських навчальних програм. Так, наприклад, для гуртків еколого-натуралістичного профілю, керівники гуртків Глуховецька В.В. і Зоря Г. С. розробили авторську програму «Навчальна програма з позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку «Юннат»» (додаток Д). Особливий акцент у змісті програми зроблено

на виконання концепції сталого розвитку, а головна мета - формування екологічно грамотної особистості засобами живої лабораторії.

Педагогічні працівники є постійними учасниками та переможцями професійних заходів: фестивалів, форумів, конкурсів, рейтингів якості позашкільної освіти, конференцій, семінарів обласного, всеукраїнського рівнів.

Так, методист Покотилівської СЮН Глуховецька В.В. у 2020 році стала переможцем конкурсу «Визнання – BIOLOGY TEACHER NENC», у творчих конкурсах Національного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді Міністерства освіти і науки України. Конкурс започатковано з метою надихнути педагогічних працівників на подальшу співпрацю з центром, підняти престиж та популяризувати професію педагога позашкільної освіти в Україні, привернути увагу суспільства до важливості ролі вчителів. До участі в конкурсі запрошуються вчителі біології та педагогічні працівники творчих учнівських об'єднань біологічного профілю. Насамперед ті, хто активно бере участь у різноманітних заходах Національного еколого - натуралістичного центру, залучаючи своїх учнів чи вихованців до дослідницької та творчої діяльності.

Педагоги Глуховецька В.В. та Зоря Г.С. посіли 1 місце у Всеукраїнському конкурсу рукописів навчальної літератури для закладів позашкільної освіти у номінації «Навчальні програми» еколого-натуралістичного напрямку з роботою: «Навчальна програма для дітей молодшого шкільного віку «Юннат»» (диплом Департаменту науки і освіти ХОДА).

У Всеукраїнському конкурсі науково-методичних розробок з еколого-натуралістичного напрямку позашкільної освіти хіміко-біологічного профілю — Веріженко Н.О., керівник гуртка "Юні лісівники" посіла III місце (диплом НЕНЦ МОН України наказ №24 від 05.04.2016).

Керівник гуртка "Юні лісівники", Веріженко Н.О. посіла II місце в II етапі Всеукраїнського конкурсу майстерності педагогічних працівників позашкільних навчальних закладів "Джерело творчості" у номінації "Керівник гуртка -2016" (диплом Департаменту науки і освіти ХОДА).

Вже декілька років поспіль станція юннатів є переможцем щорічного Всеукраїнського відкритого рейтингу якості позашкільної освіти «Золота когорта позашкільників» в категорії «Позашкільні навчальні заклади районного підпорядкування».

Також педагоги закладу поширюють свій власний професійний досвід на популярних освітніх платформах - «Всеосвіта», «На урок» та ін. Беруть участь в переглядах вебінарів, онлайн-конференціях та отримують сертифікати.

Активна науково-методична робота закладу допомагає педагогічним кадрам підвищувати свій професіональний рівень в галузі екологічного краєзнавства та передавати свої знання молодому поколінню.

2.2. ОСВІТНЯ ДІЯЛЬНІСТЬ

«Технології ніколи не замінять вчителя.

Але вчитель, ефективно застосовує
технології для розвитку своїх учнів,
замінить того, хто ними не володіє»

Шеріл Нуссбаум-Біч

2.2.1. Впровадження в освітній процес STEAM та медіаосвіти. Мобільне навчання. Діджиталізація освіти

Сьогодення вимагає розвивати компетенції вихованців в науково-технічному напрямі, оскільки про те, що зараз усе пов'язано з технологіями відомо всім. Це спонукає педагогів до впровадження комплексного міждисциплінарного підходу з проєктним навчанням. Саме це об'єднує STEAM-освіту (аббревіатура від англійських слів Science, Technology, Engineering, Arts, Math, що в перекладі означає наука, технології, інженерія, мистецтво та математика), яка вчить жити в реальному швидкозмінному світі, вміти реагувати на зміни, критично мислити та бути розвинутою творчою особистістю [23]. Та медіаосвіту, яка передбачає всебічну підготовку дітей і молоді до безпечної та ефективної взаємодії із сучасною системою медіа, формування в них медіаобізнаності, медіаграмотності й медіакомпетентності відповідно до їхніх вікових та індивідуальних особливостей, щоб захистити їх від потенційно шкідливих ефектів медіа, а також виховати такого споживача медіа, який міг би ефективно задовольняти свої інтереси, використовуючи як традиційні, так і новітні засоби масової комунікації [8].

STEM-навчання та медіаосвіта стають неодмінною складовою освітнього процесу в закладах позашкільної освіти, зокрема Покотилівської станції юних туристів і охоплюють дітей та учнівську молодь різних гуртків і вікових категорій.

Серед особливостей STEM-навчання в закладі варто виокремити такі: (рис.2.2.).

STEM-освіта – це спосіб допомогти молодому поколінню набути навичок критичного мислення, стати цілеспрямованими, творчими й надійними ланками команди, суспільства, країни, світу [1].

Для вихованців 9 - 11 років	• формування навичок дослідницької діяльності під час навчання в гуртках; • активне використання в освітньому процесі розвивальних ігор.
Для вихованців віком 12-14 років	• формування критичного мислення; • активне використання мультимедійного обладнання, мобільних телефонів, інтерактивних ігор.
Для вихованців віком 15-17 років	• підготовка учнівської молоді до професійного самовизначення й подальшого успішного кар'єрного розвитку; • активне залучення до розроблення й реалізації практико-орієнтованих дослідницьких проєктів із презентацією їх результатів на платформах.

Рис.2.2. Особливості STEM-навчання в закладі

Таким чином можна стверджувати, що на СЮН створено STEM-середовище, у складі якого активну позицію займає проєктно-дослідницька діяльність вихованців.

Керівники гуртків Покотилівської станції юних натуралістів успішно використовують метод екологічного проєктування у процесі навчання. Він дозволяє на практиці реалізувати ряд важливих теоретичних положень концепції екологічного виховання, відкриває нові можливості у програмуванні виховного процесу, впровадженні STEAM-освіти.

Педагогічна цінність методу проєктів полягає в тому, що він, будучи методом практичної цілеспрямованої дії, відкриває можливості формування особистого життєвого досвіду дитини у взаємодії з довкіллям.

Метод сприяє актуалізації знань, умінь, навичок дитини, їх практичному використанню у взаємодії з довкіллям, стимулює потреби дитини в самореалізації, самовираженні, у творчій особистісно-значущій діяльності; дозволяє поєднувати в педагогічному процесі колективне та індивідуальне, це технологія, яка забезпечує розвиток особистості дитини, дозволяє вести дитину сходами розвитку — від проєкту до проєкту. Приклад додаток Е.

Перехід до інноваційної освіти європейського рівня передбачає підготовку фахівців нової генерації, здатних до сучасних умов соціальної мобільності, засвоєння передових технологій.

Технології медіаосвіти повинні мати у своєму інструментарії такі методи, які будуть спрямовані на вироблення у вихованців певних способів діяльності, що дозволятимуть їм приймати виважені рішення, критично оцінювати та аналізувати отриману інформацію, придумувати різні способи вирішення завдань на основі спільних рішень в групі, брати участь в дискусії

для вироблення спільних узагальнень. Такі технології навчання є компетентісно орієнтованими. Одна з них – електронне навчання на основі мобільних засобів комунікації. Мобільне навчання це використання мобільної технології в навчальному процесі. Мобільні технології – це широкий спектр цифрових і повністю портативних мобільних пристроїв (смартфонів, планшетних комп'ютерів, електронних книг тощо), що дозволяє здійснювати операції з отримання, обробки та поширення інформації.[25].

Сучасний педагог в сучасних умовах відкритого доступу до мережі Інтернету має можливості знайти багато цікавих технологій які допоможуть провести заняття цікаво та креативно. Зараз в бурхливий час інформаційних технологій важливо залишатися «конкурентно - спроможним» педагогом, який повинен грамотно вміти поєднувати ІКТ, можливості смартфонів з найголовнішим, з природою.

Педагоги СЮН вчаться використовувати та застосовувати ефективно у процесі навчання гаджети тощо. В інтернеті можливо знайти багато цікавих ідей для роботи гуртка з використанням ІКТ. Так, новітні технології дають можливість покращити процес навчання, якщо їх вміти ефективно використовувати. Так, наприклад, керівник гуртка Глуховецька В.В. активно впроваджує різноманітні мобільні додатки в освітній процес.

На її думку, любов до природи починається з вивчення ботаніки. Використання мобільного додатку PlantNet допомагає на заняттях гуртка розкрити всі таємниці рослинного світу. Ця програма завантажується безкоштовно на смартфон з Play Market/App Store та використовує розумні навчальні алгоритми для розпізнавання рослин за фото, як завантаженими на смартфон, так і зробленими безпосередньо в полі, лісі.

Так, за допомогою камери смартфона фотографується рослина (квіти, листки) і вже через деякий час отримуються пропозиції щодо назв рослин. Цей додаток ефективно використовують діти під час екскурсій на природі, індивідуальних дослідницьких завдань.

Мобільний додаток має як значні переваги, так і недоліки. Недоліки полягають у невідповідності та помилках у визначенні рослин. Хоча слід зауважити, що точність визначення належності до таксонів надвидового рангу (родини, роду) близько 90%. Та ще одна з умов це наявність мобільного інтернету.

Так, на занятті гуртка «Юні квітникарі» за допомогою програми під час екскурсії з теми «Первоцвіти» юннати отримали одне із завдань:

Завдання. Протягом 15-20 хвилин визначити, які рослини ростуть на даній території. Якщо рослина невідома вам, скористайтесь мобільним додатком PlantNet. Зробіть морфологічний опис однієї із рослин. Визначте способи розмноження.

Діти всі з задоволенням виконували отримане завдання.

За результатами екскурсії дітям запропонували скласти кросворд з теми «Первоцвіти». Приклад одного з кросвордів показаний в додатку Ж.

Тут на допомогу прийде сервіс: <http://cross.highcat.org> тому, що кросворди це зручна форма активізації пізнавальної діяльності дітей, їх мислення.

Слово «кросворд» походить з англійської мови (cross-word) – задача-гра, в якій фігури з перехресними рядами клітин потрібно заповнити літерами, щоб по горизонталі та вертикалі виходив ряд певних слів. Традиційно, складання кросвордів здійснюється «в ручну», що займає багато часу.

Сучасні інформаційні технології допомагають у створенні кросвордів, дозволяють полегшити цей процес зацікавити дітей і педагогів. Ця програма проста у використанні, швидко та автоматично створює кросворди.

Використання кросвордів ефективно під час запам'ятовування термінів і визначень, самостійної роботи дітей, як спосіб закріплення матеріалу та узагальнення знань в ігровій формі. Юннатам допоміг цей сервіс у підготовці до Всеукраїнського конкурсу «День рослин».

Спочатку діти обирають тему на яку будуть складати кросворди. Потім ключові слова та складають запитання до цих слів. У процесі підготовки кросворду дітям необхідно ретельно опрацювати теоретичний і практичний матеріал, звернутись не тільки до підручників, а й до додаткової літератури. В кінці все обробляють в сервісі <http://cross.highcat.org>. Потім стягують пустий та заповнений кросворд у форматі Word. Після чого отримують кросворд із ключовими словами. Ще потрібно дописати запитання до кожного слова по вертикалі та горизонталі. У ході такого опрацювання і відбору матеріалу діти, без сумніву, більш глибоко засвоюють додаткову інформацію. Приклад такого кросворду наведений в додатку И.

Існує дуже багато цікавих сучасних освітніх технологій і засобів навчання. Одним ще з таких сервісів, які використовують педагоги СЮН на заняттях, є LearningApps.

LearningApps є додатком Web 2.0 для підтримки навчання та процесу викладання за допомогою інтерактивних модулів. На сервісі представлено багато інтерактивних вправ, які були розроблені для різноманітних форм освітнього процесу. За допомогою сервісу можна створювати різноманітні інтерактивні вправи з різних предметних дисциплін застосовуючи його як на уроках, так і в гуртковій роботі. Є україномовна версія сайту, для цього необхідно обрати необхідний прапорець у правому верхньому куті. Для роботи на сайті реєструємось, створюємо свій аккаунт. Усі вправи для зручності поділено на категорії. Виконуючи дані вправи, діти перевіряють і закріплюють свої знання в ігровій формі, що сприяє формуванню їх пізнавального інтересу.

Значною перевагою даного сервісу є можливість інтеграції завдань у системі дистанційного навчання. Сервіс LearningApps надає можливість отримання коду, за допомогою якого інтерактивні завдання педагог має можливість розмістити на сторінках сайту або блогу.

Кожен із ресурсів можна використати на своєму занятті, змінити під власні потреби, розробити схожий чи зовсім інший навчальний модуль.

Отже, інформаційні технології входять в життя людей досить стрімко. Кожна дитина має мобільний телефон, тому одним із завдань такого мобільного навчання є впровадження відповідних мобільних додатків, що допоможуть підвищити інтерес до навчання, а також сприятимуть підвищенню рівня освіти.

При цьому важливим завданням є не заміна інформаційно-комунікаційними технологіями основного виду освітньої діяльності, а включення їх в загальну систему освітнього процесу.

Приклад завдань з використанням додатку Learning Apps:

I. Класифікація

1. Заскануйте QR-код та пройдіть за посиланням.

Торкнетесь до опису або зображення рослини та перетягніть його до відповідного відділу.

2. Після того, як перестануть з'являтися нові описи та зображення, натисніть в правому нижньому куті екрану на галочку – відбудеться перевірка.

Якщо все правильно – картки будуть виділені зеленим. Неправильно віднесені картки виділяються червоним, їх можна повторно перенести до іншого відділу.

II. Співвідношення

1. Заскануйте QR-код та пройдіть за посиланням.

2. Торкаючись до зображення плоду, його можна перетягнути до відповідної назви. Якщо назва і зображення поєднанні правильно, вони забарвлюються в зелений колір і зникають з поля. Якщо неправильно – то в червоний, і їх можна роз'єднати, натиснувши між ними.

На виконання усього завдання маєте 15 хвилин.

Поєднання мобільного навчання разом із традиційними методами навчання, а саме донесення до гуртківців нової інформації із застосуванням мобільних пристроїв та інтеграція мобільного навчання з іншими компетентнісно орієнтованими технологіями, дають в сумі максимальний ефект.

Один з провідних трендів сучасної освіти є діджиталізація освітнього процесу, трансформація освіти під впливом цифрових технологій. З часом, нас очікує повна діджиталізація освіти, яка станом на зараз є цифровою тільки на 2% у світовому масштабі. Навчання відбуватиметься через додатки та платформи, а штучний інтелект і віртуальна реальність відкриють нові можливості для освіти.

В рамках розвитку реформи НУШ кожен здобувач сучасної освіти повинен мати необхідні компетенції XXI століття – сформовану інформаційно-цифрову компетентність.

Інформаційно-цифрова компетентність передбачає впевнене, а водночас критичне застосування інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) для створення, пошуку, обробки, обміну інформацією в навчанні, в публічному просторі та приватному спілкуванні.

Інформаційна компетентність – це уміння за допомогою технічних засобів та інформаційних технологій самостійно шукати, аналізувати та добирати необхідну інформацію, обробляти її, зберігати та передавати.

Цифрова компетентність – це здатність вміти використовувати цифрові медіа й ІКТ, розуміти та критично оцінювати різні аспекти цифрових медіа і медіа контенту, а також вміти ефективно комунікувати у різноманітних контекстах.

У результаті формування інформаційно-цифрової компетентності під час освітньої діяльності та в позаурочний час, учні удосконалюють вміння: використовувати різні джерела інформації, користуватися новими інформаційними технологіями, переробляти інформацію, критично аналізувати, систематизувати, порівнювати та самостійно опрацьовувати інформацію.

Одним з прикладів формування інформаційно-цифрової компетентності є розробка QR- квесту, який представлений в додатку К.

На СЮН активно впроваджується діджиталізація освіти через формування інформаційно-цифрової компетентності, як важливої складової розвитку інноваційної особистості.

Звичайно керівники гуртків Покотилівської СЮН, щоб використовувати сучасні технології: техніку в цілому, а також технології викладання, донесення навчального матеріалу, докладають певних зусиль. Але так вони разом з вихованцями тримаються «на хвилі» інновацій і технологій.

2.2.2. Розвиток емоційного інтелекту вихованців засобами «живої лабораторії»

Основні напрями:

- спілкування з тваринами – основа біоетики;
- рослини проти радіації та Червона книга Харківщини;
- ігрові технології;
- екологічна стежка – навчальний кабінет просто неба.

Одним із суттєвих показників морального здоров'я нації завжди було ставлення людей до тварин. Аналіз статусу тварин у різні епохи та в різних країнах засвідчує, що між ставленням людей до тварин і рівнем духовного розвитку суспільства існує певна залежність.

У 2006 році прийнятий закон України «Про захист тварин від жорстокого поводження». У Розділі I, статті 6 «Виховання гуманного ставлення до тварин» цього закону визначено: «Виховання гуманного ставлення до тварин є важливою складовою етичного, культурного та екологічного виховання громадян. Виховання гуманного ставлення до тварин передбачає формування високого рівня еколого-етичної свідомості та культури громадян. Виховання гуманного ставлення до тварин забезпечується шляхом викладання курсів з екологічної етики та гуманного ставлення до тварин у дошкільних навчальних закладах, у системі загальної середньої, професійно-технічної і вищої освіти» [17].

Одним із важливих завдань педагогіки сьогодення є здійснення просвітницько-виховної діяльності щодо формування у молодого покоління гуманного й відповідального ставлення до природи та зокрема до тварин.

Одна з особливостей нашого часу полягає в тому, що навколишнє середовище переважно надає дітям досвід негативного змісту, зразки безграмотності, безкультур'я. Тому педагоги Покотилівської станції юних натуралістів велику увагу приділяють розв'язанню задач цілеспрямованого формування в дітей позитивного досвіду взаємодії з природою.

Покотилівська станція юних натуралістів передбачає опанування вихованцями знаннями про навколишнє середовище, формування екологічної культури особистості, набуття знань і досвіду розв'язання екологічних проблем рідного краю.

Чому попри на таку величезну кількість екологічних заходів, які проводяться в нашій державі, створення міністерств, відомств, управлінь, комітетів з екології, законів про охорону природи, екологія України стає все гіршою? Напевно, тому що екологічні знання залишаються теорією, закони не діють. Люди володіючи ними, не втілюють їх в життя. Тобто, немає екологічної компетентності, адже компетентність – це знання плюс досвід, практична діяльність, яка підтверджує та реалізує знання.

Можна багато часу витратити, пояснюючи дитині, як треба малювати, але поки дитина не візьме пензлик і фарби, не зробить малюнку. Без діяльності

знання не стануть компетентністю. Екологічного досвіду можна набути тільки при безпосередньому спілкуванні з живою природою, а найголовніше — у практиці. Якщо діти набувають знання про природу, не спілкуючись з нею, то природа зі своїм життям для них стає чужою, а набуті знання швидко випаровуються.

Саме тому педагоги станції вбачають своєю головною задачею всебічне екологічне виховання дітей та підлітків у «живій лабораторії», тобто діти, які займаються у гуртках, увесь час знаходяться серед живої природи, в тісному спілкуванні з тваринами й рослинами, серед краси та чистоти, працюючи на землі, зберігаючи, примножуючи її багатства та красу.

Тому головна мета педагогів — навчити дітей любові, людяності, творінню добра, працьовитості, поваги до всього живого (людини, тварини, рослини, землі), навчити навичкам догляду за тваринами та рослинами, працювати на землі, турбуватись про неї. Немає протиставлення «людина і природа», адже людина — це частка природи. Педагоги вчать дітей, використовуючи елементи ноосферної освіти, створеної В. І. Вернадським, і тим самим закладають основи біоетики.

Як особлива галузь знання біоетика (етика життя) виникає і починає розвиватися в Америці на початку 70-х років XX століття. Фундатор біоетики американський біолог В.Р. Поттер вважав, що вона має стати містком між двома культурами — природничо-науковою та гуманітарною [14].

Сьогодні біоетику можна визначити як міждисциплінарне знання, що поєднує в собі цінності об'єктивної науки та загальнолюдські цінності, вивчає та розробляє етичні принципи та норми з метою збереження та розвитку життя людини, людства, інших живих істот, природних об'єктів у спільному світі [15].

Кожного дня педагоги станції Шевченко В.А., Глуховецька В.В. та Зоря Г.С. спостерігають за малими дітьми, які заходять до закладу з мамами, та молодшими школярами, і бачать з якою спрагою вони тягнуться до спілкування з тваринами; кожний відчуває генетичну спорідненість, єдність всього живого.

На заняттях дітям прищеплюється думка про те, що всі тварини потребують захисту лише тому, що це живі істоти, незалежно від того, рідкісні вони або поширені; пояснюють, що немає «некорисних» та «шкідливих» тварин, навчають бачити в кожній живій істоті щось гарне, корисне, пояснюють, що співчуття до слабких — це не те почуття, якого слід соромитися; розвінчують стереотипне сприйняття тварин (зображене в штампах типу «брудна свиня», «дурний осел»).

Гурткові заняття СЮН проходять серед живої природи, при цьому діти вчаться поводитися з тваринами, рослинами, піклуватися про них, доглядати.

Позитивне ставлення до живого формується під час спілкування юннатів з тваринами. Обираючи собі улюбленців, дітлахи розмовляють з ними, будують для них домівку, гніздечко, приносять їжу, годують та прибирають, доглядають за братами нашими меншими.

На станції юннатів є представники усіх класів хребетних тварин, яких діти вивчають, а під час спілкування набувають знань про будову тварин, життєдіяльність, закони взаємовідносин між організмами та навколишнім середовищем.

Під час спілкування з тваринами діти знайомляться з термінами: еволюція, пристосованість, органи чуття, питаннями охорони тварин, міжнародною Червоною книгою. У них виникає почуття любові, прагнення захищати тварин. У додатку Л, показаний приклад знайомства дітей з дикими тваринами.

Не менш цікавим для пізнання є світ рослин, хоча спочатку для дітей він здається не таким привабливим, як тваринний. Але поступово, по мірі знайомства юннатів з навчально-дослідною земельною ділянкою та роботи на ній, в оранжереї, вирощування своєї рослини від насіння до плоду дитина починає осмислювати, що до рослини також треба ставитися з повагою, як і до тварини, і до самої Землі.

Сьогодні, коли територія України знаходиться на межі екологічної небезпеки, люди з надією повертаються обличчям до рослин. Вивчають їх цілющі властивості і юннати станції. Цілу ділянку відвели під рослини радіопротекторної дії, яку так і назвали «Рослини проти радіації».

Разом з керівниками Глуховецькою В.В. та Зорею Г.С. вихованці ознайомлюються з достатньою кількістю літератури про рослини, вивчають біологію лікарських рослин – радіопротекторів, проводять велику роботу щодо створення колекції. Сьогодні на ділянці лікарських рослин у нас росте 26 видів рослин радіопротекторної дії: валер'яна лікарська, ехінацея пурпурна, нагідки лікарські, бадан товстолистий, амарант високий парило звичайне, оман високий тощо. Діти вивчають рослини, їх лікарські властивості, ведуть фенологічні спостереження, збирають насіння, розмножують, вирощують вдома, розповідають знайомим, друзям, виготовляють тематичні листівки.

Дуже відповідальним є навчити дітей правильно збирати лікарські рослини, щоб не завдати шкоди природним угіддям, не залишити їх спустошеними та понівеченими. Діти вивчають навколишній світ, роблячи це своїми руками. Збір рослин треба проводити лише в належні строки, коли в рослинах нагромаджується максимальний запас цілющих сполук. Заготівлю сировини слід робити таким чином, щоб рослини мали змогу продовжувати свій розвиток. Наприклад, зелену масу треба зрізати так, аби нижня частина пагонів і корені залишалися неушкодженими. Якщо лікарською сировиною є листя, то його зривають чи обрізають ножицями так, щоб на пагонах залишалася верхня третина листків, щоб вони продовжували рости. Використання лікарських рослин можливе лише за рецептом лікарів.

Є ще одна цікава ділянка на станції юннатів – Червона книга Харківщини, де під чуйним керівництвом педагога Шевченко В.А. юннати вирощують рідкісні рослини Харківської області й ті, які вже знищені. На ділянці ростуть любка дволиста, сон-трава, півонія вузьколиста, тюльпан дібровний, горицвіт (адоніс), мускарі, анемона дібровна, черемша. Головною

метою цієї роботи юннатів є відтворення рослин в такій кількості, щоб була змога повернути в дику природу.

На сьогоднішньому етапі розвитку освіти неможливо працювати без використання педагогічних інновацій в освітньому процесі.

На Покотилівській станції юних натуралістів постійно ведеться пошук нових (інноваційних) форм еколога — краєзнавчої роботи, які мають за мету навчити молодь творчо думати, аналізувати, навчитися одержувати знання, вміти працювати з літературою, а головне, прищепити любов до рідного краю, дбайливе ставлення до природи.

У грі діти навіть непомітно для себе, захоплюються еколого-краєзнавчою діяльністю. Важливо на кожному занятті створювати ігрові ситуації. Це особливо стосується молодшого віку – перехідного періоду, коли діти ще не звикли до тривалої напруженої діяльності. Заняття гуртків на станції юннатів проводяться в позаурочний час. Діти стомлені, притуплюється їхня увага, набридає одноманітність, вони не в змозі сприймати сухий теоретичний матеріал. Тому навчання у процесі гри увійшло в практику роботи педагогів СЮН, як один з найефективніших методів організації освітньої діяльності.

Гра повинна мати особовий сенс і значущість для кожного з учасників. Так само як і будь-яка, ігрова діяльність на занятті має бути мотивована, а вихованці повинні відчувати потребу в ній. Важливу роль відіграє психологічна і інтелектуальна готовність до участі у грі. Умови, в яких відбувається ігрова дія, повинна сприяти створенню радісного настрою і налаштуванню на спілкування в атмосфері дружності, взаєморозуміння і співпраці. Велика роль у цьому належить педагогу, який повинен враховувати індивідуальні особливості дітей – характер, темперамент, цілеспрямованість, посидючість, стан здоров'я, самопочуття кожного учасника гри, зацікавленість до певної тварини чи рослини або роду діяльності [21].

Керівники гуртків ігрові заняття проводять у кабінеті, оранжереї де є величезна кількість живих рослин, зоокуточку та безпосередньо на природі. Приклад заняття «Рослини — частина живої природи», наведений у додатку М.

Якщо вести мову про екологічне виховання, то, можна сказати, що діти шкільного віку піклуються і дбайливо ставляться лише до тих об'єктів природи, про яких мають досить глибокі та різнобічні знання. В інших випадках в їхній поведінці проявляється нейтрально байдуже ставлення. Навчити дитину думати не тільки про себе, а й про навколишній світ нелегко.

Один зі способів залучення дітей до самостійного пізнання природи є створення цікавих маршрутів (екологічних стежин). Вони забезпечать контрольоване, планове спілкування дітей з цікавими природними об'єктами.

Педагогічний колектив активно працює над методикою навчання на екологічній стежці, яка створювалась протягом трьох десятиліть кількома поколіннями юннатів. Цей природний навчальний маршрут прокладений недалеко від селища Покотилівка відстанню 2 кілометри, який складається із зупинок-станцій під конкретними назвами: «Просіки», «Мешканці лісу»,

«Першоцвіти», «Відпочинок туриста», «Мурашки – захисники лісу», «Джерело», «Антропогенний фактор». План екологічної стежини показаний в додатку Н. Тут відбувається формування екологічних знань, юннати готуються розв'язувати життєво важливі екологічні проблеми й реальні труднощі, «проживаючи» ці ситуації та способи їх подолання під час пізнавальної діяльності. На цих зупинках юннати у природному просторі відчують єдність своєї душі з довкіллям, перебувають не тільки у гармонії з ним, а в емоційному відпочинку, що сприяє їх активній навчальній діяльності. Як підкреслював К.Д.Ушинський, чудовий краєвид має такий великий виховний вплив на розвиток молодого душі, з яким важко змагатися впливові педагога, що день, проведений дитиною серед гаїв і полів, вартий багатьох тижнів, проведених на навчальній лаві[11].

Готуючись до екскурсій на екологічній стежці, юннати розробляють інструктивні карти-схеми, оформлюють буклети-путівники із зупинками, на яких треба буде зупинитися [5].

Юннати працюють у природній навчальній «лабораторії» цілий рік. Наприклад, восени проводиться конкурс на кращу колекцію плодів, листків, квітів. Узимку вивчають сліди тварин на снігу та ін..

Юннати вчать проводити спостереження за сезонними явищами в житті рослин у різні пори року, з антропогенним впливом господарської діяльності людини на стан лісової галявини, паркової зони. Вихованцям пропонується розповісти і обговорити побачену екологічну ситуацію в лісі своїм батькам, друзям. Після обговорення діти приймають рішення щодо запобігання наслідкам екологічних порушень рідного селища.

Наведемо приклад проведення заняття гуртка на екологічній стежці на тему: «Різні життєві форми лісу».

Керівник гуртка Зоря Г.С. звертає увагу дітей на красу осіннього лісу — різноманітне, яскраве забарвлення листків, тихе шелестіння опалого листя, специфічний аромат, чистоту і свіжість осіннього повітря. Діти вчать розпізнавати й порівнювати різні дерева, кущі, трави, ознайомлюються з явищем ярусності і його причинами. Особлива увага приділяється характеристиці зовнішнього вигляду рослин (здорові, пригнічені, з оголеним корінням, сухими гілками, вражені шкідниками) і встановленню зв'язків між спостережуваними явищами. Потім діти роблять висновок про те, що багато рослин зазнали негативного антропогенного впливу — обламування, обпалювання внаслідок розкладання вогнищ тощо та виконують практичну роботу: обліковують місця з ураженою рослинністю, занотовують екологічні спостереження, планують роз'яснювальну роботу з відпочивальниками, місцевим населенням.

Отже, екологічна стежка є живою лабораторією для вивчення об'єктів природи.

2.3. НАУКОВО-ДОСЛІДНА РОБОТА

2.3.1. Розвиток критичного, креативного та логічного мислення - через науково-дослідну роботу вихованців

Велике значення для формування екологічно – компетентної особистості має науково-дослідна робота з екологічного краєзнавства.

Науково-дослідна робота вихованців — це системна навчальна та позанавчальна діяльність гуртківців теоретичного та прикладного напрямків у галузі науки, яка за формою і змістом відповідає творчому рівню навчальних досягнень. Розвитку критичного, креативного та логічного мислення вихованців. Але це все можливо лише за умови створення удосконаленої системи науково-дослідної діяльності як окремого педагога, так і закладу в цілому.

Основні форми залучення вихованців Покотилівської СЮН до пошукової та науково-дослідної діяльності представлені на рис.2.3.

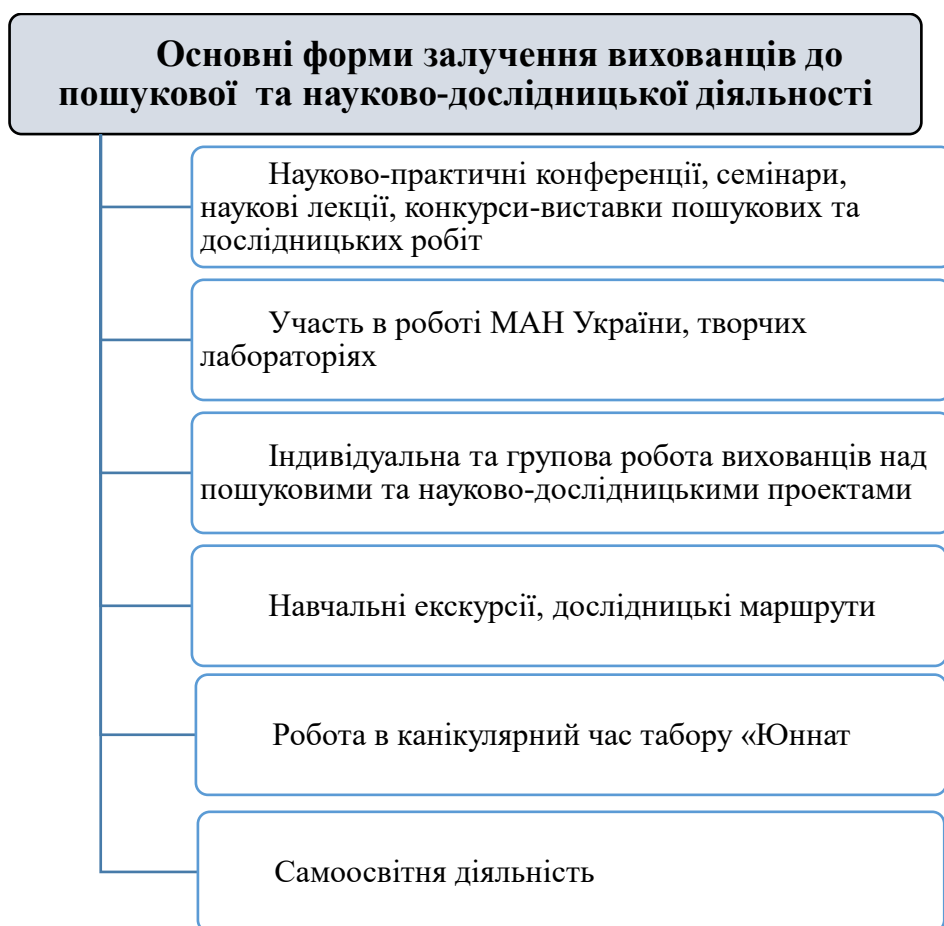

Рис.2.3. Основні форми залучення вихованців Покотилівської СЮН до пошукової та науково-дослідної діяльності

Молодші юннати Покотилівської СЮН починають свою дослідницьку роботу з участі у Всеукраїнському конкурсі «Юний дослідник». Приклади тем

над якими юннати працювали останні роки:

- ✓ «Дослідження екологічного стану ґрунтів в сел.Покотилівка методом біоіндикації»;
- ✓ «Визначення вмісту нітратів у рослинних об'єктах»;
- ✓ «Дослідження екологічного стану атмосферного повітря в сел.Покотилівка методом ліхеноіндикації»;
- ✓ «Дослідження кліматичних умов в сел. Покотилівка методом дендрокліматології»;
- ✓ «Дослідження якості молока різних торгових марок»;
- ✓ «Споживчий аналіз шоколаду різних торгових марок»;
- ✓ «Такі корисні черв'яки»;
- ✓ «Люби та знай свій рідний край»;
- ✓ «Дослідження безпечних способів боротьби з білокрилкою»;
- ✓ «Вплив зелених смуг на стан повітря сел.Покотилівка»;
- ✓ «Лісозахисна роль мурашок на території ботанічної пам'ятки природи «Просіки»»;
- ✓ «Вивчення зимової орнітофауни в сел.Покотилівка».

Пріоритетним напрямом роботи педагогів залишається залучення та підготовка старших юннатів до участі у конкурсі-захисту науково-дослідних робіт учнів-членів МАН. На рис.2.4. показаний, розподіл дітей за напрямками науково-дослідних робіт.

Розподіл дітей за напрямками науково-дослідних робіт

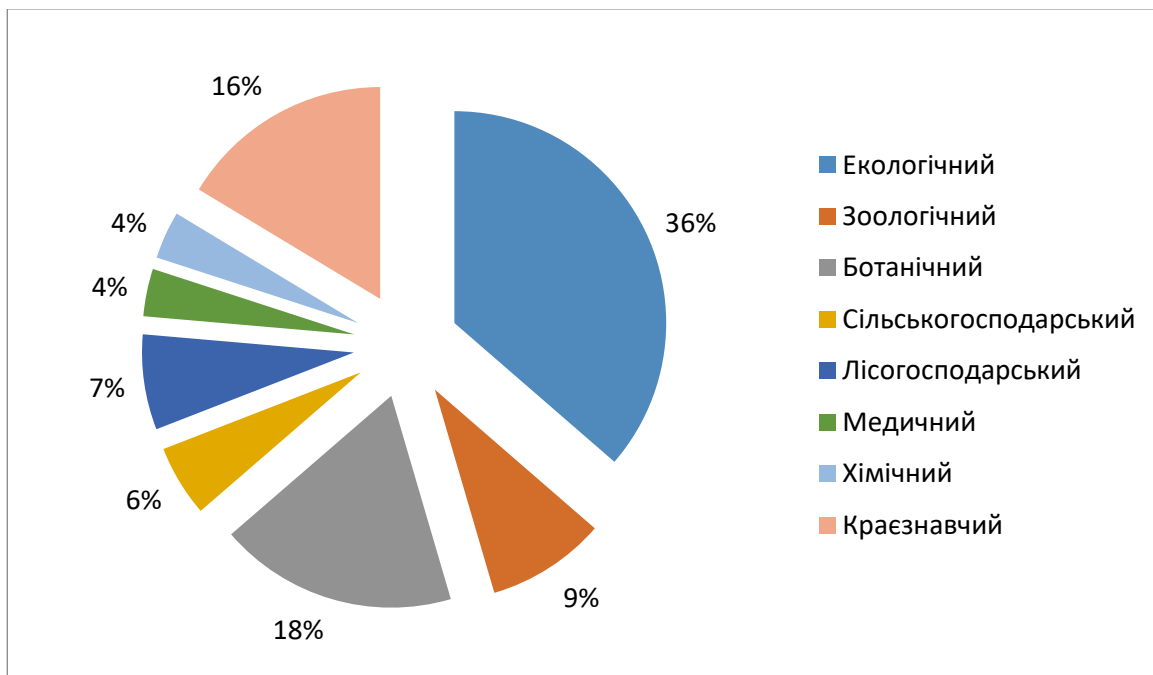

Рис.2.4. Розподіл дітей за напрямками науково-дослідних робіт

Отже, можна зробити висновок, що більшість вихованців виконують наукові роботи в екологічному, ботанічному і зоологічному напрямках.

Юннатами було розроблено наукові проекти для участі у роботі МАН за темами:

- ✓ «Дослідження екологічного стану лісового озера в селищі Покотилівка»;
- ✓ «Сучасний екологічний стан лісового озера в сел. Покотилівка. Перспективи створення гідрологічного заказника «Лісове озеро»»;
- ✓ «Дослідження впливу якості питної води на стан здоров'я мешканців міста Південне»;
- ✓ «Дослідження сучасного екологічного стану гідрологічного заказника «Крюківський»»;
- ✓ «Дослідження антропогенного впливу на сучасний стан лісового озера в сел.Покотилівка Харківського району Харківської області»;
- ✓ «Дослідження дії енергетичних напоїв на живі організми»;
- ✓ «Оцінка токсичності поверхневих водойм на прикладі Карачівського та Бабаївського ставків Харківської області»;
- ✓ «Вивчення біорізноманіття флори Бабаївського лісництва»;
- ✓ «Дослідження вмісту нітратів в рослинних об'єктах»;
- ✓ «Дослідження забруднення водойми нафтою та нафтопродуктами»;
- ✓ «Вплив забрудненості атмосфери на ступінь пошкодження дуба черешчатого лускокрилими листогризучими шкідниками».

На Покотилівській станції юних натуралістів організована система індивідуальної та групової роботи з вихованцями над пошуковими та науково-дослідними роботами.

Гуртківці середнього і старшого віку («Юні охоронці природи», «Юні квітникарі» «Юні лісівники») під керівництвом Зорі Г.С., Глуховецької В.В. та Веріженко Н.О. займаються експериментально-пошуковою та дослідницькою роботою на екологічній стежці.

Добираються завдання, наприклад, з вивчення видового складу дикорослих кормових трав на луках; видового складу і розповсюдженості шкідників, переносників збудників захворювань рослин, тварин; виявлення місцевих джерел забруднення атмосфери, водоймищ, ґрунту, лісу; вивчення рекреаційного використання лісу, луку; стану місцевих пам'яток природи, мікрозаказників; режиму й системи охорони місцевої природи тощо. Урешті — решт досягаються позитивні результати: учні усвідомлюють, що екосистеми не повинні зазнавати негативних змін під впливом прямої чи опосередкованої діяльності людини, що підлягають контролю, який сприятиме збереженню їх рівноваги; набувають навичок науково-дослідної роботи.

На підставі складених угод з біологічним та хімічним факультетами ХНУ ім. В.Н.Каразіна та природничим факультетом ХНПУ Г.С.Сковороди педагоги СЮН, тісно співпрацюючи з науковцями, проводять практичні та лабораторні заняття з юннатами на базі лабораторій ВНЗ, працюючи над

темами дослідів.

Наприклад, під керівництвом науковців Харківського національного педагогічного університету ім. Г.С. Сковороди проводяться дослідження за сільськогосподарськими рослинами у відкритому та закритому ґрунті, догляду за декоративними рослинами.

На лабораторній базі біологічного факультету Харківського національного університету ім. В.Н.Каразіна проводяться наукові та навчальні дослідження гуртківців. Співробітники біологічного факультету традиційно організовують наукові міні-пікніки на святі «День юного натураліста», де цікаво та доступно для кожної дитини проводять досліди та експерименти. Для старших вихованців наукові співробітники проводять наукові екскурсії на екологічній стежці по вивченню флори та фауни рідного краю.

Щорічно, Пінський О.О., доцент Харківського національного педагогічного університету ім. Г.С.Сковороди проводить зустрічі з керівниками гуртків, надає їм консультації щодо організації роботи з обдарованими та талановитими вихованцями, постановки дослідів.

Важливе завдання закладу позашкільної освіти – допомогти дітям зробити правильний вибір майбутньої професії. Тому, в межах щосеместрових зустрічей з гуртківцями та учнями старших класів Покотилівського ліцею доцентом Пінським О.О. проводяться лекції «Новини біологічної науки» та профорієнтаційні бесіди, які щорічно дають позитивні результати, частина випускників стають абітурієнтами, а потім і студентами ХНПУ імені Г.С. Сковороди.

Заступник директора з НВР Шевченко В.А. зазначила, що вихованці СЮН є постійними учасниками Всеукраїнських та обласних конкурсів, конференцій. Окремо відзначила роботу з обдарованими дітьми керівників гуртків: Глуховецька В.В., Зоря Г.С., Веріженко Н.О., Лідо С.Ф., Олійник Т.А., вихованці яких показали вагомі результати в обласних та Всеукраїнських конкурсах еколого-натуралістичного профілю. На рис. 2.5. показаний аналіз результативності вихованців СЮН за останні 5 років. Заступник з НВР Шевченко В.А. зазначила, що за останні роки зросла кількість учасників, призерів та переможців Всеукраїнських конкурсів.

За останні 5 років найрезультативнішою була участь вихованців у таких конкурсах:

- Всеукраїнський заочний конкурс-огляд внутрішнього та зовнішнього озеленення навчальних закладів "Галерея кімнатних рослин";
- Всеукраїнська акція «Птах року»;
- Всеукраїнський конкурс «Юний дослідник»;
- Всеукраїнський конкурс «Парад квітів біля школи»;
- Всеукраїнський заочний тематичний конкурс «День рослин».
- Всеукраїнський інтерактивний конкурс «МАН-Юніор Дослідник».

Керівник гуртків Покотилівської СЮН Глуховецька В.В., у своїй роботі «Інноваційний підхід до організації дослідницької роботи з юннатами в гуртках» проаналізувала науково-дослідну роботу з вихованцями та зробила висновки.

Розвиток суспільства характеризується дуже швидкими й глибинними темпами змін. Усі зміни, які вносять щось нове в ту чи іншу галузь народного господарства, заведено називати новітніми або інноваційними. Отже, інноваціями, у найширшому значенні, розуміють нові ідеї, процеси, засоби та отримані з їх допомогою результати в будь-якій сфері діяльності.

Аналіз результативності вихованців Покотилівської станції юних натуралістів з 2015 по 2020 роки

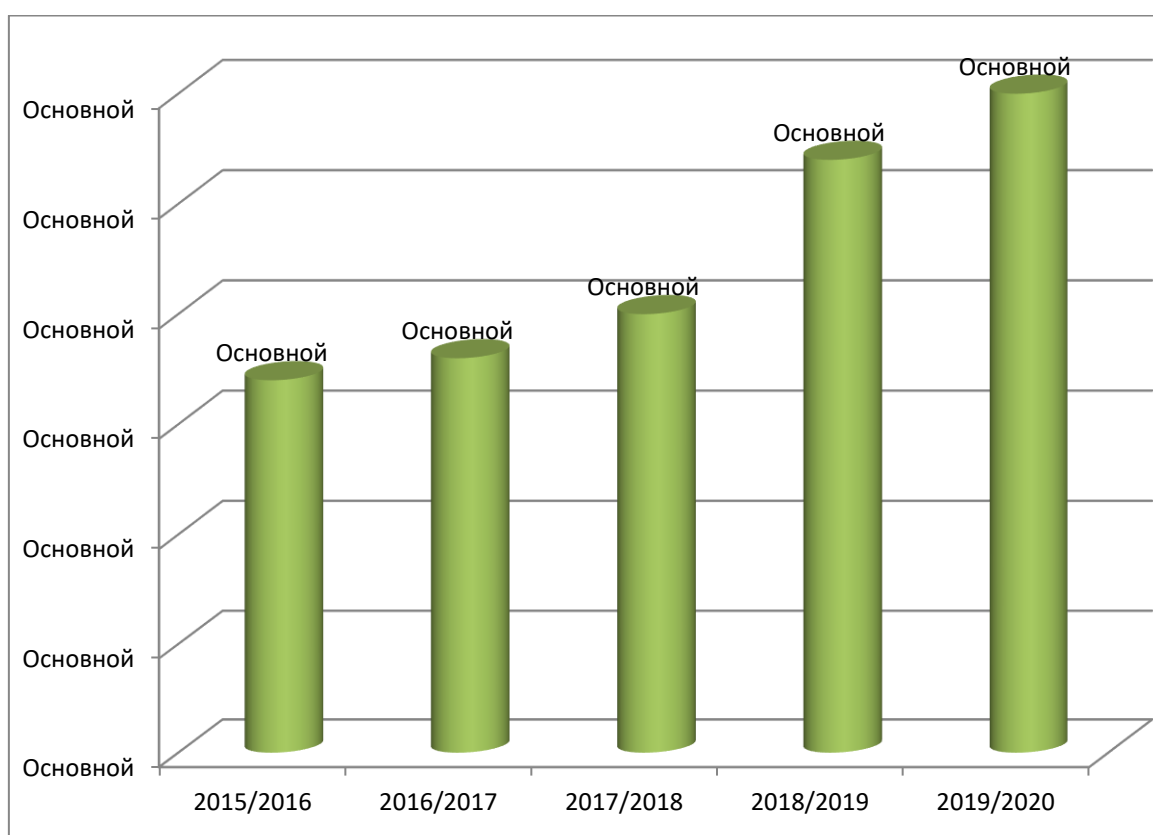

Рис. 2.5. Аналіз результативності вихованців СЮН за останні 5 років

Інновації, що якісно змінюють освітній процес, його мету, завдання, зміст і структуру, зараховуються до масштабних; інновації, що оновлюють освітній процес, забезпечуючи зміну його форм, методів, засобів навчання, виховання й управління, відносяться до локальних [18].

Педагогами СЮН ведеться активний пошук таких форм і методів, які б відповідали міжпредметному характеру екологічної освіти, вирішенню завдань, спрямованих на виховання екологічної культури вихованців, як внутрішньої властивості особистості, що поєднує в собі знання, переконання, практичні навички. Практичними методами вважається складання проєктів, самостійність у розв'язанні екологічних проблем в процесі дослідницької

роботи юннатів, тощо. Самостійність вибору юннатами дослідницької роботи необхідно розглядати, як важливий фактор формування елементів екологічної культури та, у першу чергу, як засіб переходу емоційного і теоретичного ставлення дітей до навколишнього середовища в практичне. Тобто, дослідницька робота юннатів з екології в умовах закладу позашкільної освіти повинна бути суспільно-корисною, приносити користь не лише самим дітям, а в першу чергу природі. При цьому необхідно створити педагогічні умови, за яких дослідницька діяльність юннатів була б їм посиленою, цікавою та значущою і при цьому дала змогу проявити творчі можливості та ініціативу кожного вихованця.

Вивчення педагогічної літератури та практики роботи закладів позашкільної освіти свідчить про те, що навчання юннатів вмінню самостійно організовувати дослідницьку роботу, а головне – умінню аналізувати її результати, не приділяється відповідної уваги.

Таким чином, постало завдання, як сформувати у юннатів відповідні уміння та навички роботи, необхідні на певних етапах проведення дослідів. З метою реалізації завдання розроблена схема одного з підходів щодо вирішення проблемних ситуацій в процесі проведення юннатами дослідницької роботи, перевага якої полягає у можливості чітко виявляти функції окремих етапів дослідницької діяльності вихованців і є важливим засобом одержання висновків з аналізу фактичної інформації. На рис.2.6. зображений «Підхід до розв'язання проблеми», який підтверджує досвід СЮН, значно стимулює діяльність дітей, їх мислення при організації групової та індивідуальної дослідницької роботи, спонукає юннатів до більш активної участі у навчальному процесі. При цьому важливо, щоб діти навчилися досить впевнено оперувати біологічною та цифровою інформацією, лише в цьому разі можливий справжній аналіз одержаних результатів. Тобто перевірка гіпотези відбувається успішно лише за умови, коли педагог обирає методи найбільш придатні для опрацювання даних, в тому числі й статистичних. Статистичні методи, які використовуються, повинні бути досить простими та відповідати віковим можливостям учнів.

Таким чином, інтелектуальний розвиток дитини та формування її світогляду можливий завдяки динамічному процесу взаємодії з навколишнім середовищем. Зіткнувшись з новим пізнавальним завданням, підліток повинен подолати розрив між його сьогоdnішнім рівнем інтелектуальної діяльності та тими вимогами, що виникають в процесі вирішення цього завдання. І чим раніше він буде залучений до різнобічної дослідницької роботи та безпосередньої природоохоронної діяльності, тим швидше цей процес відбудеться.

Підхід до розв'язання проблеми (теми дослідницької роботи)

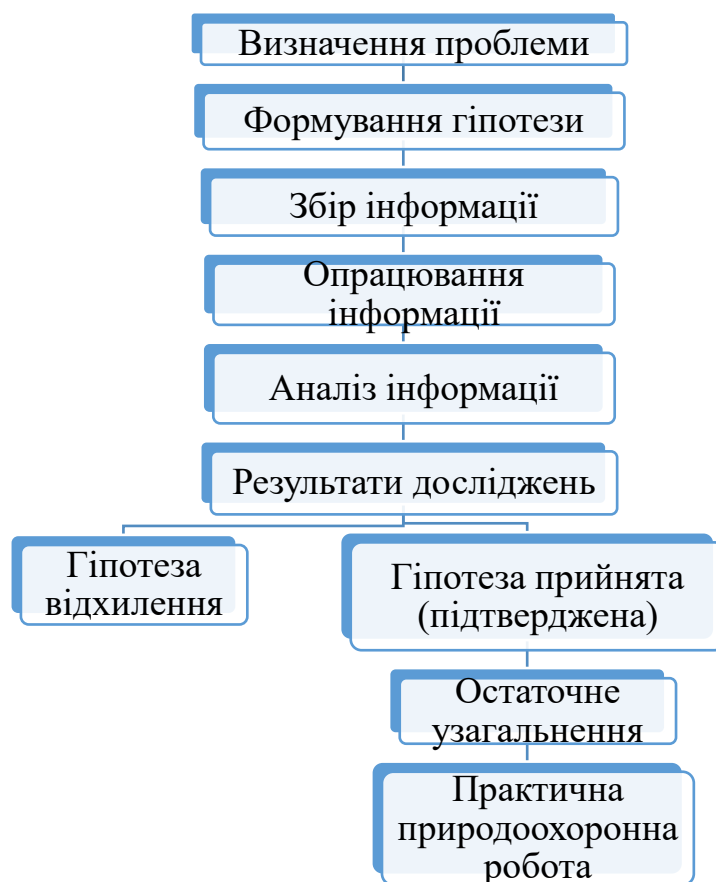

Рис. 2.6. Підхід до розв'язання проблеми (теми дослідницької роботи)

2.3.2. Проектно-дослідницька діяльність в гуртку як спосіб формування екологічної компетентності.

Час потребує введення педагогічних технологій, які б розвивали особистість учнів, їхню творчу ініціативу, навички самостійного руху в інформаційних полях; формували уміння ставити та розв'язувати задачі для розв'язання проблем, котрі виникають у повсякденному житті. Акцент необхідно перевести на виховання вільної особистості, формування у дітей здатності самостійно мислити, здобувати та застосовувати знання, ретельно обдумувати прийняті рішення і чітко планувати дії, ефективно співпрацювати в різноманітних за складом і профілем групах, бути відкритими для нових контактів і культурних зв'язків. Це вимагає широкого впровадження в освітній процес альтернативних форм і способів ведення освітньої діяльності. Такими формами, безперечно, є метод проектів і дослідницька діяльність. Навчальний проєкт для педагога має стати засобом, який дозволить навчати проєктуванню, тобто цілеспрямованій діяльності – пошуків способу вирішення проблем шляхом розв'язання задач, які витікають з цієї проблеми.

Протягом останніх 5 років педагоги СЮН активно працюють над впровадженням нових форм і методів навчання, їх вдосконаленням.

Керівники гуртків Зоря Г.С., Шевченко В.А., Веріженко Н.О. в освітньому процесі використовують технології інтерактивного навчання, ситуативного моделювання та проєктного навчання.

Інтерактивне навчання передбачає дві форми: кооперативну та фронтальну.

Кооперативне навчання: робота в парах, змінювати трійки, два — чотири — усі разом, карусель, робота в малих групах, акваріум. Юннати що працюють в парі ведуть фенологічні спостереження за флорою та фауною своєї місцевості, тваринами зоокуточку, проводять різноманітні дослідження.

До фронтального навчання відносять інтерактивні технології, що передбачають одночасну спільну роботу всієї групи: обговорення проблеми в загальному колі, за «круглим столом», мікрофон, мозковий штурм, аналіз ситуації, навчаючи вчуся. Юннати навчаються проводити екскурсії по експозиціях біостанції та по зупинках екологічної стежки, на заняттях гуртків виступають з доповідями.

Останні роки педагогічний колектив Покотилівської станції юннатів працює над упровадженням таких інтерактивних технологій, як проведення занять гуртків у природному просторі – «Навчальному кабінеті просто неба». Велика пошукова, еколого-природоохоронна робота, за різними напрямками, ведеться на навчально-дослідній земельній ділянці та на навчальній екологічній стежці.

Один із методів, який використовується на екологічній стежці – метод проєктів. Вихованці гуртка співпрацюючи з педагогом на рівні проєктивної діяльності розв'язують екологічні проблеми.

Проєктна діяльність – одна з найперспективніших складових освітнього процесу, тому що створює умови творчого саморозвитку та самореалізації учнів, формує всі необхідні життєві компетенції, які на Раді Європи були визначені як основні в ХХІ столітті: полікультурні, мовленнєві, інформаційні, політичні та соціальні.

Метод проєктів – це метод, що комплексно реалізує ряд педагогічних принципів: співпраця дітей і дорослих, врахування вікових та індивідуальних особливостей дітей, дієвий підхід, актуалізація суб'єктивної позиції дитини в педагогічному процесі, взаємозв'язок педагогічного з оточуючим середовищем [2].

У ході проєктної діяльності відбувається усвідомлення гуртківцями власних можливостей, розвивається здатність до адекватної самооцінки, задається внутрішній механізм відповідальності за реалізацію екологічного проєкту; формується здатність до розвитку та підтримки екологічного партнерства на різних рівнях: з державними інститутами, місцевим самоврядуванням, неурядовими організаціями, громадськими об'єднаннями, підприємствами, населенням тощо. Всі ці ознаки є складовими екологічної компетентності гуртківців.

За останні роки було створено такі проєкти:

- «Вплив забруднення атмосфери на ступінь пошкодження дуба звичайного»
- «Створення ділянки лікарських рослин»
- «Збереження лісового озера в селище Покотилівка»
- «Створення дерева рослин-епіфітів»
- «Створення куточку живої природи з тіньовитривалими тропічними рослинами»

Екологічні проекти спрямовані на подолання суперечностей у взаємодії з природою, що здебільшого викликані економічною і політичною нестабільністю, життєвими стереотипами, владою щоденних звичок у ставленні до природи.

Наприклад, у проекті «Збереження лісового озера в селище Покотилівка» під керівництвом керівника гуртків Зорі Г.С. дітям пропонується знайти шляхи вирішення екологічної проблеми, яка є найбільш актуальною саме для нього, а також виробити свій особистий творчий підхід щодо розв'язання цієї проблеми.

Проект «Вплив забруднення атмосфери на ступінь пошкодження дуба звичайного» являє собою дослідження особливостей та етапів виробничої діяльності, можливих альтернативних рішень у розв'язанні проблем екологічної безпеки підприємства. Процес складання цього проекту стимулює інтерес дітей до розв'язання екологічних проблем та усвідомлення ланцюга забруднень навколишнього середовища у процесі певної виробничої діяльності.

Наведемо приклад одного з проектів. В ході реалізації проекту «Дерево рослин-епіфітів» юннати проаналізували асортимент рослин в оранжереї, вивчили видовий склад та особливості вирощування рослин-епіфітів, втілювали власні задуми при створенні даного проекту, а також виробити свій особистий творчий підхід щодо розв'язання цієї проблеми.

В оранжереї та навчальних кабінетах зібрана велика колекція тропічних та субтропічних рослин, яка налічує понад 100 видів.

Метою роботи було вивчення видового складу та особливостей вирощування рослин-епіфітів, втілення проекту «Дерево рослин – епіфітів».

Важливість створення комфортного оточення та затишку в закритих приміщеннях за допомогою кімнатних рослин не викликає сумнівів. Великий емоційний та естетичний вплив вміло підібраних та розміщених в інтер'єрах рослин відомий всім. Однак озеленення інтер'єрів потребує достатньо широких знань з екології, біології та розмноження рослин, що використовуються в озелененні приміщень, їх вимог до освітлення, температури, вологості, поживних речовин, агротехніки та певного знайомства з принципами та формами фітодизайну. На рис. 2.7. зображені етапи реалізації проекту.

Етапи реалізації проєкта

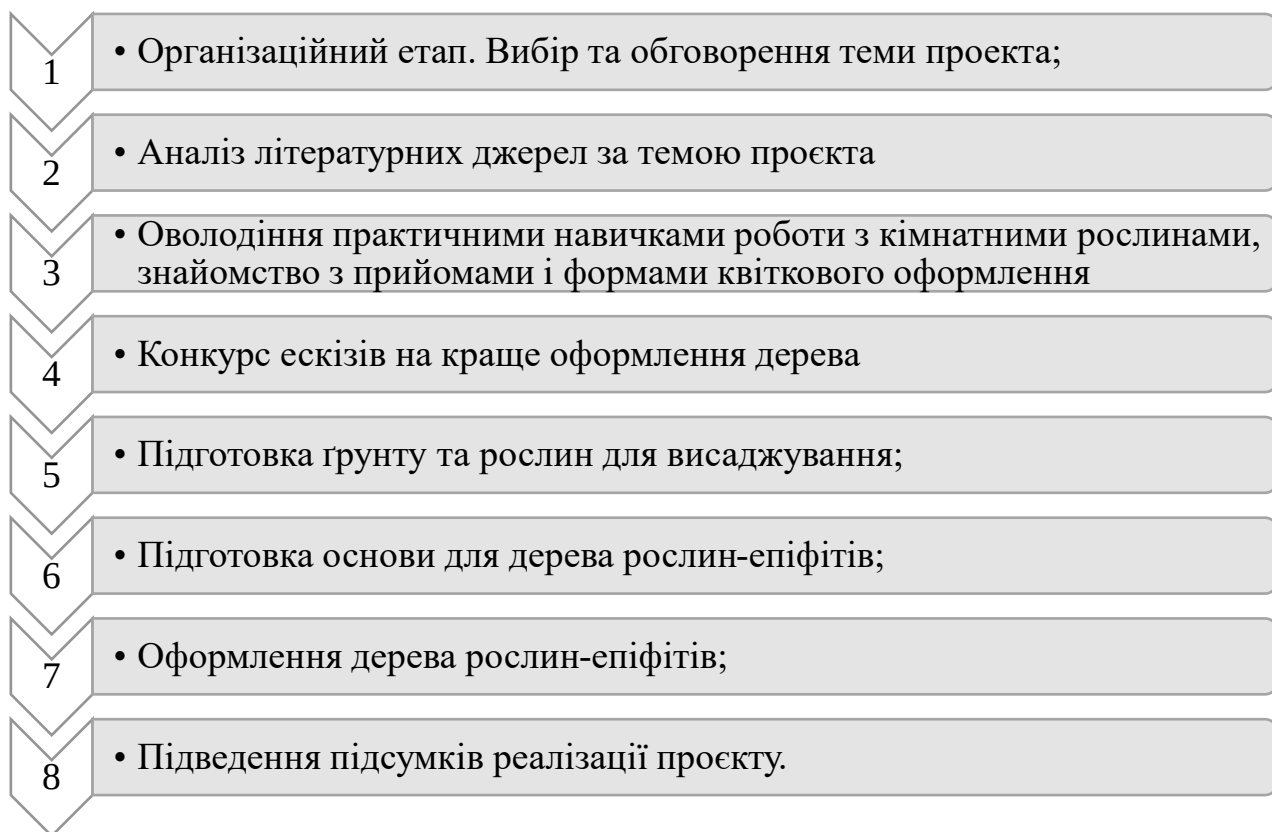

Рис.2.7. Етапи реалізації проєкта

При підготовці проєкту був проаналізований мікроклімат кабінету і можливості для вирощування окремих видів кімнатних рослин в ньому.

Після вивчення середовища для здійснення проєкту можна було приступити до вибору рослин. Після вибору рослин та підготовки ґрунту, вихованці перейшли до їх висадки.

В ході реалізації проєкту «Дерево рослин-епіфітів» юннати вивчили, які рослини називаються епіфітами, визначили, які види до них відносяться, поповнили знання з основ фітодизайну.

Дослідницько-проектна діяльність дала змогу старшим юннатам підготувати роботи на конференцію в Харківському національному університеті ім. В.Н. Каразіна та опублікуватись у збірнику.

У процесі роботи над екологічними проблемами педагоги прийшли до висновку, що найкраще екологічне виховання реалізується через навчання, в якому переважає елемент творчості та спостереження, бо тільки самостійно зроблений дослід, спостереження, активізують пізнавальну діяльність школяра в природному середовищі, а також сприяють доцільній поведінці в довкіллі, інакше є великий ризик втрати цікавих класів інформації, крім того заохочується природоохоронна робота у гуртку.

Реалізована в комплексі науково-дослідна діяльність вихованців забезпечує вирішення таких основних завдань:

- ✓ формування наукового світогляду, опановування методами наукового дослідження;
- ✓ надання допомоги дітям у визначенні з майбутньою професією;
- ✓ розвиток критичного, креативного та логічного мислення вихованців;
- ✓ розвиток індивідуальних здібностей вихованців у вирішенні практичних завдань;
- ✓ прищеплення дітям навичок самостійної науково-дослідної діяльності;
- ✓ розвиток ініціативи, здатності застосувати теоретичні знання на практиці, залучення талановитих дітей до розв'язання наукових проблем сучасності;
- ✓ необхідність постійного оновлення і вдосконалення своїх знань;
- ✓ розширення теоретичного кругозору і наукової ерудиції вихованців;
- ✓ виховання у стінах СЮН майбутніх вчених, дослідників, вчителів екології.

2.4. МАСОВА РОБОТА

2.4.1. Учніське самоврядування - універсальна форма активності учнів

Лідерами не народжуються, ними стають! Для виховання лідерських якостей гуртківців СЮН створений дитячий орган самоврядування, а саме Дитячий Екологічний Парламент.

Дитячий екологічний парламент Покотилівської СЮН це добровільне об'єднання вихованців, діяльність якого направлена на вивчення збереження та відновлення природи рідного краю, проведення природоохоронних операцій, заходів тощо. Саме через самоврядування юннати вчаться жити разом, набувати комунікативних і організаторських здібностей, залучаються до громадської діяльності.

Велику увагу члени ДЕП приділяють захисту природоохоронних територій, пропаганді серед місцевого населення любові до рідного краю.

Дитячий екологічний парламент Покотилівської СЮН створений у 2016 році відповідно до положення НЕНЦу [16]. Має свій статут, емблему та девіз. Діяльність ДЕПу СЮН, а саме приклади плану роботи, протоколу зборів ДЕПу, плани заходів на I та II семестри представлено у додатках П,Р,С,Т,У.

У своїй діяльності Дитячий екологічний парламент керується Конституцією України, законами України та постановами Верховної ради, прийнятими відповідно до Конституції та законів України. ДЕП пропагує дружні взаємини та співпрацює з різними громадськими об'єднаннями на

принципах взаємоповаги та незалежності; співпрацює з педагогами та батьками.

Структура Дитячого екологічного парламенту СЮН представлена нижче на рис.2.8:

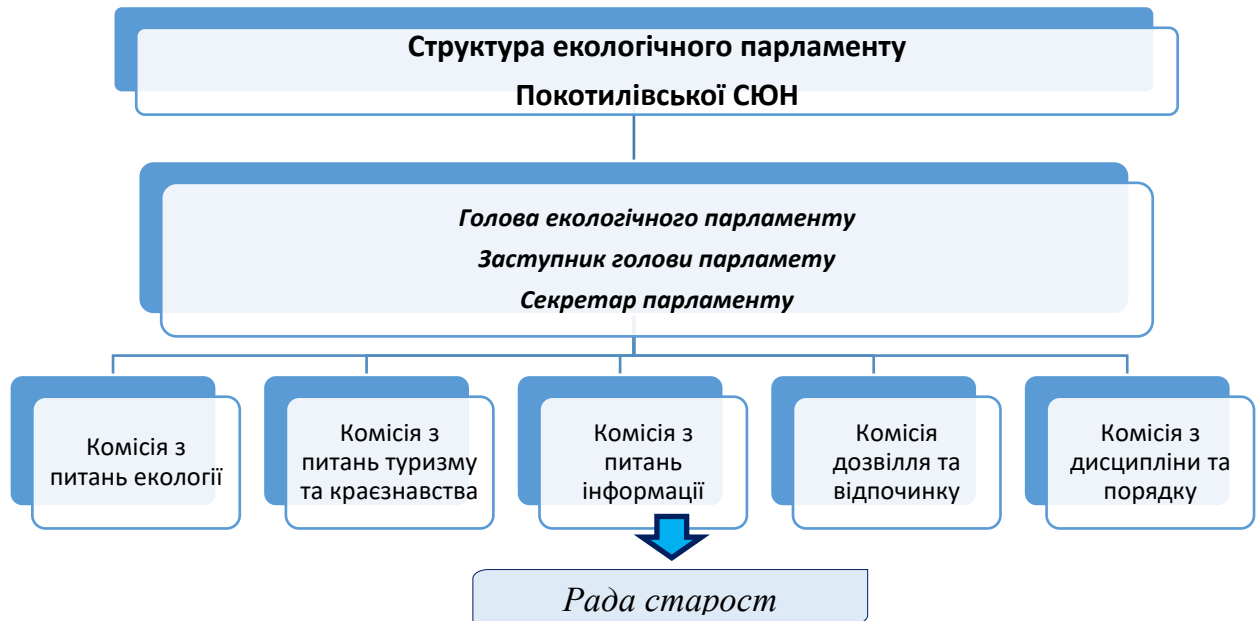

Рис.2.8. Структура Дитячого екологічного парламенту

Склад дитячого екологічного парламенту Покотилівської СЮН формується на початку кожного навчального року. Голову обирають таємним голосуванням усі юннати, а заступника обирає голова.

Члени парламенту проводять активну еколого-краєзнавчу роботу за різними напрямками.

2.4.2. Оновлення виховного процесу через освоєння нових форм і методів роботи

Серед основних завдань позашкільної освіти — є “організація дозвілля вихованців, учнів і слухачів, пошук його нових форм...”(стаття 8 Закону “Про позашкільну освіту”) [6]. Оновлення виховного процесу передбачає освоєння нових форм і методів, що відповідають інтересам і потребам дітей [30].

На СЮН започатковано низку ініціатив, орієнтованих на поширення STEM-освіти.

Щорічно, в третій тиждень вересня, на станції юннатів проходить, в атмосфері любові та краси, акція «День юного натураліста» і триває тиждень.

Розпочинається, традиційно, Днем відкритих дверей. В рамках акції «День юного натураліста» проводяться різноманітні заходи, які представлені на рис.2.9.:

Рис.2.9. Заходи в рамках акції «День юного натураліста»

Геокешинг «GeoTrek» - квест із застосуванням сучасних інформаційних технологій. Суть гри полягає в тому, що учасники розбиваються на невеликі команди, які за допомогою GPS-навігації відправляються на пошуки спеціально підготовлених схованок. Причому кожна схованка має не тільки свої координати, а й докладний опис місцевості та пам'ятки, фотографії [7]. Приклад розробки гри геокешинг в додатку Ф.

Експерсії: на станцію приходять дошкільнята, для яких юннати, з задоволенням, проводять цікаві та змістовні експерсії. Гуртківці СЮН відвідують Feldman Екопарк, де знайомляться з дикими тваринами серед яких є рідкісні та спілкуються з працівниками парку щодо їхнього досвіду утримання тварин в неволі.

Протягом всього тижня юннати збирають власноруч врожай, вирощений на навчально-дослідній земельній ділянці. Найкращий врожай представляють на виставці екологічної акції «Роди та процвітай, Земле моя!» в Харківському національному педагогічному університеті імені Г.С. Сковороди.

В цей самий час старші юннати гуртка «Юні екологи» відзначають Міжнародний день туризму, завітавши в гості до вихованців стації юних туристів, де мають змогу познайомитись з водним туризмом, подолати смугу перешкод, відчути себе справжніми альпіністами та придбати навички туриста.

Саме на цьому тижні відбувається цікавий історико-культурний фестиваль «Сад пісень Сквороди», який відвідують і юннати станції. Під час фестивалю діти знайомляться з традиційною українською музикою, народними звичаями та традиціями. В рамках заходу проводиться художній пленер. На майданчику «Місто майстрів» працює виставка-продаж робіт

майстрів декоративно-ужиткового мистецтва, під час якої народні майстри проводять майстер-класи. Для дітей працює ігровий майданчик, на якому фольклорні колективи з Харківської області проводять майстер-класи з традиційних дитячих ігор та забав Слобожанщини.

Цілий місяць на станції юннатів проходять заходи з благоустрою територій: молодші юннати проводять акцію «За чисте довкілля» прибравши територію станції; юннати гуртка «Юні екологи» - «Прибери сміття» біля лісового озера.

В рамках акції «День юного натураліста» юннати організовують збір макулатури, за тиждень вдається зібрати близько 50 кг.

Для юннатів, педагогом організатором Зорею Г.С. проводиться тренінг «Яким повинен бути юннат» в результаті якого складено «Кодекс юнната».

Також керівником гуртка Глуховецькою В.В., з метою збереження національно-патріотичних цінностей та любові до власної землі, проводиться виховний захід «З Україною в серці».

Юннати гуртка «Основи біоетики» влаштовують свято для своїх маленьких улюбленців – мешканців зоокуточку.

На завершення тижня, в рамках Всеукраїнської акції «День юного натураліста», у Покотилівській СЮН відбувається захопливий, веселий, пізнавальний захід – свято «День юного натураліста», який вже став традиційним на станції юннатів. Свято розпочинається з привітального слова директора станції юннатів Влащенко К.Л..

Привітати гуртківців на захід приїжджають науковці біологічного факультету ХНУ ім. В.Н.Каразіна та зоолог зі своїми екзотичними тваринами, а саме з пітонами Нікі та Кльопа.

Протягом усього заходу в навчальному приміщенні СЮН діє наукова кімната ХНУ ім. В.Н. Каразіна, де під керівництвом науковця гуртківці мають змогу роздивитись звичайні речі під сучасним цифровим мікроскопом та колекцію експонатів з скам'янілими молюсками, поспілкуватися і потримати у руках живих квакш.

Керівники гуртків Шевченко В.А., Зоря Г.С., Глуховецька В.В. та їх вихованці проводять майстер-класи: "Дерево бажань", де кожен має змогу, в техніці оригамі, виготовити з кольорового паперу метелика та загадавши бажання, повісити його на дерево. Також цікавим і пізнавальним є майстер-клас «Чарівна прикраса» з виготовлення прикрас, а саме жіночих брошок з пір'я. Діти з великим задоволенням своїми руками готують собі чарівні прикраси. Ще однією веселою розвагою свята є акварозпис на обличчі.

Члени дитячого екологічного парламенту для молодших вихованців проводять цікаві вікторини "Усе про все", «Цікавинки природи».

Приємне завершення свята — смакування за великим столом смачним польовим кулешем та солодким чаюванням. Під час усього заходу панує доброзичлива, тепла, радісна та приємна атмосфера.

2.4.3. Форми взаємодії з батьками

Педагогічний колектив СЮН тісно працює із батьківським колективом з метою створення найсприятливіших умов для самореалізації та розвитку вихованців. В.О. Сухомлинський писав: «У наші дні немає важливішого у сфері виховання завдання, ніж навчити батька й матір виховувати своїх дітей» [20].

Більшість батьків зараз стурбовані розв'язанням економічних проблем своїх родин, тому мало часу залишається на виховання дітей. Це обумовлює потреби у взаємодії батьків, вчителів і педагогічного колективу позашкільного закладу. Саме співпраця сприяє вихованню дитини духовно багатой, гармонійно-розвиненої, творчої, гуманної. Завдання педагогічного колективу СЮН створити у батьків правильне уявлення про заклад позашкільної освіти, захопити їх діяльністю гуртка.

Щоб робота з батьками була ефективна важливо правильно підібрати форми та методи роботи з сучасними батьками. Педагогами та адміністрацією СЮН використовувалися різні форми й методи роботи з батьками, які представленні на рис. 2.10.

Форми роботи з батьками на СЮН

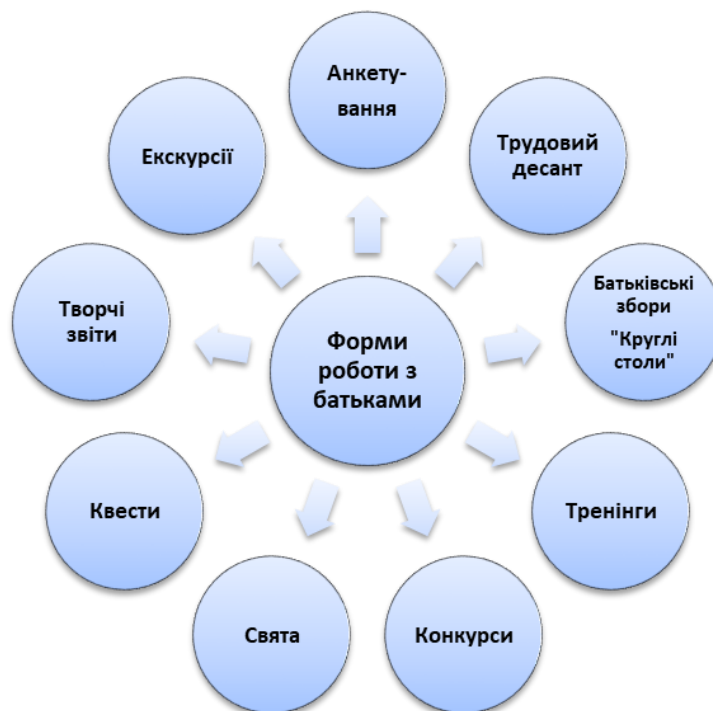

Рис.2.10. Форми роботи з батьками на СЮН

За багато років праці на станції юннатів створився колектив однодумців. Так батьки юннатів залучаються до участі у виховних заходах та святах: «День юного натураліста», «Посвята в юннати», «День зустрічі птахів», проведенні творчих зустрічей, конференцій: шкільна дитяча конференція «Доля дарувала Бабаям Сковороду», екскурсій та походів місцевістю та за межі селища: по

екологічній стежці, до джерела імені Г.С.Сковороди, до археологічної пам'ятки природи місцевого значення Донецьке городище, до Екопарка Фельдмана.

Педагог Шевченко В. А. відвідує сім'ї гуртківців пільгових категорій та вихованців, що потребують підвищеної педагогічної уваги, надає їм консультативну допомогу. Керівники гуртків Веріженко Н.О., Зоря Г.С., Глуховецька В.В., Осокіна В.А., Шульга Л.Є. тісно співпрацюють з вчителями, класними керівниками юннатів, виявляючи дитячі здібності, нахили, шляхи і умови ефективного управління їх професійним самовизначенням, формуючи згідно з ними ключові компетентності професій біологічного та сільськогосподарського профілю. Керівники гуртків на батьківських зборах та класних годинах в закладах загальної середньої освіти району, де працюють гуртки, в яких навчаються вихованці, доповідають про роботу гуртків та досягнення юннатів.

Батьки-активісти залюбки відвідують гуртки разом зі своїми дітьми долучаючись до роботи в оранжереї. Батьки вихованців гуртку «Юні охоронці природи» беруть активну участь в різноманітних екскурсіях по рідному краю.

Всі мешканці селища Покотилівка так або і наче допомагають закладу. Хтось поповнює кормову базу для тварин, хтось бере участь у благоустрої території закладу.

Результат такої співпраці – творча атмосфера в колективі, позитивна мотивація для вихованців.

2.5. ПРИРОДООХОРОННА РОБОТА

«Всі ми пасажери одного корабля на ім'я Земля,
значить пересісти зі скла просто нікуди»
Антуан де Сент-Екзюпері

2.5.1. Природоохоронні акції як засіб формування екологічно вихованої особистості

Любов дитини до природи не приходить сама по собі. Її треба виховувати, пробуджувати, прищеплювати. Якщо вихованці вміють здобувати нові знання та використовувати їх в сучасних умовах, володіти заходами пізнання світу, вони будуть із зацікавленням і захопленням завоювати наукою.

Важливу роль у формуванні екологічної свідомості відіграє залучення гуртківців до природоохоронної діяльності, бо саме практична діяльність формує відповідальне ставлення людини до природи.

Керівник гуртків Покотилівської СЮН Зоря Г.С. у своїй роботі «Природоохоронні акції як засіб формування екологічно вихованої особистості» розкриває природоохоронну роботу Покотилівської СЮН.

У результаті проведення природоохоронних акцій та участі в них вихованців СЮН відбувається поступова перебудова споживацької культури

стосунків із природою та її ресурсами, формування в молоді якісно нового типу поведінки в навколишньому середовищі, що базується на відповідальності за її стан, вмінні орієнтуватись у конкретній екологічній ситуації та знаходити доцільні шляхи подолання екологічної кризи.

Юннати Покотилівської станції юних натуралістів постійно беруть участь у різноманітних екологічних заходах, які представлені на рис.2.11..

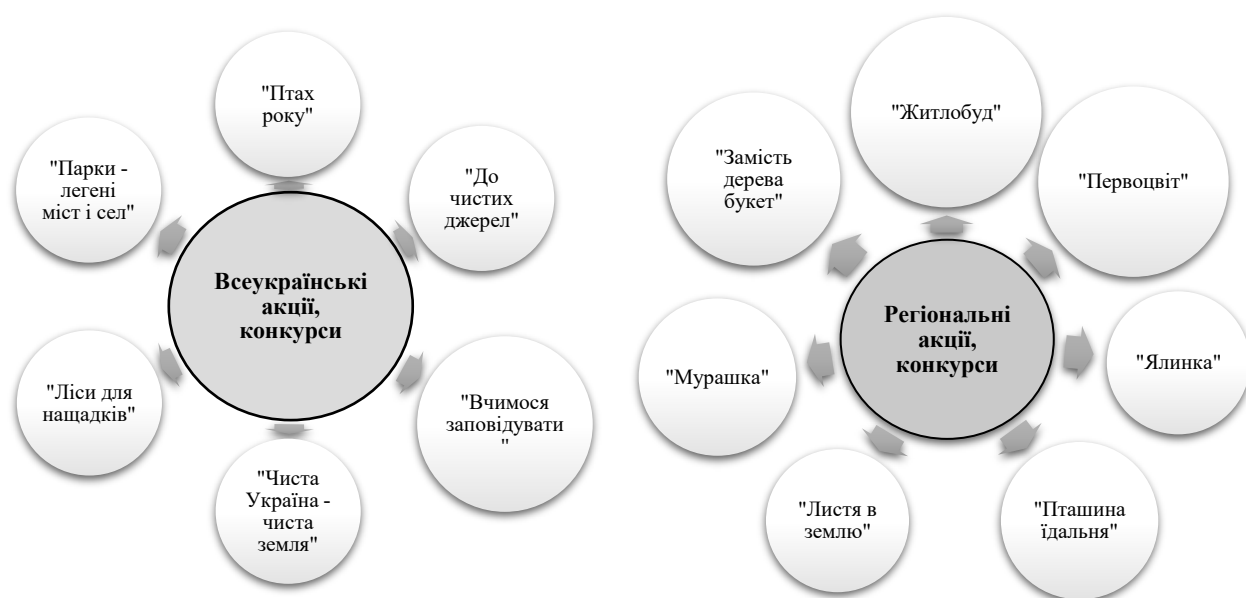

Рис.2.11. Участь юннатів в екологічних акціях, конкурсах

Головна мета Всесвітньої акції «Чиста Україна – чиста Земля» є пробудження екологічної свідомості у дитини та ініціювання дій на користь охорони довкілля, починаючи з прибирання сміття та селективного збору відходів до виконання довготривалих екологічних програм.

Вже традиційно всі працівники СЮН та їх вихованці разом з учнями ліцею «Промінь» долучаються до акції, прибираючи територію скверу Слави, суміжних вулиць, улюблених місць відпочинку жителів, узбіччя доріг. Під час акції проводяться бесіди «Коли відходи стають корисними», «Як треба розподіляти сміття» з вихованцями та мешканцями селища. Окрім практичної діяльності проводиться конкурс малюнків та плакатів на теми «Щоб чистою була Земля», «Друге життя побутового сміття».

Кожного року, з великим нетерпінням гуртківці чекають на птаха, якого Товариство охорони птахів України проголосить птахом року, адже спостереження за птахом, в рамках акції «Птах року», приносить дітям неабияке задоволення, крім того гуртківці самостійно намагаються розв'язувати проблему зі збереження та охорони обраного виду птахів.

Метою акції «Вчимося заповідувати» є залучення дітей до роботи зі збереження фіто різноманіття рідного краю, проведення гуртківцями пошукової роботи з знаходження стародавніх дерев, оцінки їхнього стану та охорони від антропогенного навантаження [12].

Проблема збереження та захисту природних пам'яток природи на Україні є надзвичайно актуальною на сьогодні, враховуючи великі темпи використання лісової сировини та низькі темпи росту лісових рослин. Тому, вихованці гуртків «Юні квітникарі» та «Юні охоронці природи» постійно ведуть пошукову роботу на території ботанічної пам'ятки природи місцевого значення «Просіки». Діти проводять спостереження за старовинними дубами яким вже понад 300 років, ці дерева пам'ятають ще дворянський рід Щербініних. Природно-історична цінність цього заповідного об'єкта полягає в тому, що дана ділянка лісу уявляє собою науковий, історичний, санітарно-гігієнічний та пізнавальний інтерес.

В рамках акції «До чистих джерел» юннати двічі на рік проводять роботи по впорядкуванню території гідрологічної пам'ятки природи «Джерело ім. Г.С. Сковороди». Під час цієї акції у дітей виробляється дбайливе ставлення до водних об'єктів, вони вчаться раціонально використовувати водні ресурси України.

Акція „Ліси для нащадків” передбачає в період осінніх та весняних лісокультурних робіт посадки лісу. Головною метою акції є виховання господаря, здатного працювати в умовах ринкової економіки, формування творчої працелюбної особистості, економічної та екологічної культури учнів [26].

Екологічна ситуація, яка склалася у світі на початок ХХІ століття, спонукає все цивілізоване людство до усвідомлення, що подальше безвідповідальне споживацьке ставлення до природних ресурсів може завершитися глобальною катастрофою. Тому дуже важливо накопичувати екологічні знання і використовувати їх на практиці. Вихованці гуртка «Юні лісівники» надають допомогу в питаннях лісовідновлення, збирають шишки ялини, сосни, жолудів дубу, насіння деревних і чагарникових порід. Працівники Бабаївського лісництва ознайомлюють юннатів з інноваційними технологіями лісорозведення, вчать юних лісівників закладати шкільки та вирощувати сіянці, доглядати за насадженнями, що існують.

Акція «Парки – легені міст і сел» - формування екологічної культури особистості, набуття навичок і досвіду розв'язання екологічних проблем, залучення до практичної природоохоронної роботи учнів, вихованців закладів загальної середньої та позашкільної освіти [13].

Задумуючись над екологічними проблемами світу, перш за все потрібно дбати про чистоту тієї території, на якій ти проживаєш. Вихованці СЮН минулого року зробили аналіз ушкодження омелою деревних насаджень парку Слави, посадили кущі бузку. На території СЮН було закладено нові квітники та альпінарій.

Природоохоронна акція «Первоцвіт» - це комплекс оперативних, еколого - просвітницьких та агітаційно - пропагандистських заходів, спрямованих на збереження ранньовесняних квітів та рослин, які зникають. Щоб запобігти винищенню перших весняних квітів вихованці СЮН проводять активну природоохоронну роботу: виготовляють та розвішують листівки на

захист першоцвітів, розповсюджують ці листівки онлайн, проводять тематичні вечори, прибирають території проростання рослин від сміття.

Акція «Мурашка» – сприяє широкому застосуванню біологічних методів захисту лісу та підвищенню його продуктивності шляхом охорони корисних мурашок.

Науковими працівниками «ХАРКІВЛІСЗАХИСТ» проводиться бесіда для юннатів про основні аспекти дії мурашок на біогеоценоз. Також юннатами постійно ведуться дослідження в Бабаївському лісництві по вивченню життя і поведінки мурах (*Formica rufa*), а також їх вплив на екологічний стан лісових насаджень. Юннатами проводиться облік мурашників.

В ході природоохоронних акцій «Житлобуд», «Годівничка», «Пташина їдальня», «День зустрічі птахів» юннати не лише вивчають орнітофауну рідного краю, а й вчать допомагати братам нашим меншим, виготовляють годівнички, шпаківні, проводять просвітницьку діяльність серед місцевого населення про необхідність захисту пернатих друзів.

Мета акції «Збережи ялинку» – показати громадянам нашої держави наслідки передноворічного вирубування хвойних дерев. У її рамках педагоги разом з вихованцями щороку проводять широку інформаційно-агітаційну кампанію: розповсюджують листівки та методичні матеріали, беруть участь в конкурсі «Замість ялинки – зимовий букет».

Акція «Листя в землю» – привернути увагу громадськості до проблеми шкідливості спалювання опалого листя та пожнивних залишків восени.

Вихованці СЮН за допомогою листівок намагаються роз'яснювати мешканцям селища про небезпеку від спалювання сухої трави та листя, надають рекомендації щодо утилізації сухих решток.

Багаторічна праця педагогічного колективу Покотилівської СЮН з напрямку удосконалення природоохоронної роботи не стала марною.

Так, «Юні лісівники» під керівництвом Веріженко Н.О. вивчали рідкісні та на межі зникнення рослини Бабаївського лісництва. Головною метою роботи було вивчення біорізноманіття, зосередженого в Бабаївському лісництві, та дослідження закономірностей географічного поширення, еколого-ценотичні особливості рідкісних та на межі зникнення рослин, встановлення сучасного стану ценопопуляцій та запропонувати заходи щодо їх охорони. Результатом роботи стало визначення видового складу рослин Бабаївського лісництва; на основі архівних даних, лісовпорядкувальної документації та літературних джерел; складений список рідкісних та на межі зникнення видів флори Бабаївського лісництва; розроблені рекомендації щодо ефективності охорони рідкісних видів в Бабаївському лісництві.

Охрименко Альона, вихованка гуртка «Юні квітникарі» під керівництвом Глуховецької В.В. узагальнила дані про об'єкти природно-заповідного фонду сел. Покотилівка. Знати традиції та історію рідного селища не тільки цікаво, але й потрібно. Кожна людина має свої заповідні місця, де може відпочивати душею. Тому вивчення заповідних куточків природи є важливим питанням сьогодення. У селищі Покотилівка це особливі місця, які потрібно досліджувати та оберігати. Метою роботи було вивчення історії

заповідних куточків рідного краю. А одним із головних завдань сьогодення є збереження, охорона і підтримання чистоти унікальних місць рідного краю. Вихованка гуртка планує і надалі продовжувати дослідження заповідних місць рідного селища, а керівник гуртка - залучити інші гуртки до роботи, організувати для батьків цикл бесід і екскурсій, а також систематично проводити екологічні акції по очищенню і прибиранню сміття на території пам'яток.

Юннати гуртка «Екологічне краєзнавство» разом зі своїм керівником Зорею Г. С. розробили проект «Збережемо лісове озеро», мета якого збереження унікального гідрологічного об'єкта свого краю. Розробка природоохоронної акції «Збережемо лісове озеро» представлено в додатку Х. Саме на прикладі збереження лісового озера наведено приклад панування та проведення природоохоронної акції з вихованцями станції.

Заміна споживацької психології особистості, ноосферними уявленнями про її місце і значення в природі головний тренд природоохоронної роботи з вихованцями СЮН.

Педагоги та юннати Покотилівської СЮН за плідну природоохоронну роботу та активну участь у різноманітних акціях, операціях, конкурсах нагороджені грамотами НЕНЦ МОН України, Департаменту науки і освіти Харківської обласної державної адміністрації, Українського товариства охорони природи, КЗ «Харківський обласний Палац дитячої та юнацької творчості», Харківського зоопарку, ХНПУ ім. Г.С.Сковороди та ХНПУ ім. В.Н. Каразіна.

2.5.2. Командоутворююча гра – ефективний захід природоохоронної діяльності

Однією з інноваційних форм природоохоронної роботи педагогів Покотилівської СЮН є використання метода командоутворення на прикладі екологічного тимбилдингу.

Тимбилдинг (TEAM BUILDING) - основа ефективного розвитку колективу. За сучасними історіями успіху в науці, в спорті, в політиці завжди виявляється відмінна робота команди — людей, які натхненно та пристрасно працювали разом для втілення однієї мети. Не має значення в якому напрямі працює гурток, яке завдання чи проект виконує. Секрет успішної командної роботи в простих речах — довіра, наполеглива праця, вдячність, гнучкість, творчість та почуття захопленості. Усе це підвищує фокусування на меті, що має бути загальною для команди та примножує шанси на успішне її досягнення. Командними гравцями не народжуються, ними стають. Потрібно просто робити свою роботу добре і роботи її разом. Кожного дня. Робота в команді — це вміння, звичка, манера поведінки, яка створюється багаторазовим повторенням та закріплюється регулярним контролем. Примусити дітей до співпраці неможливо. Вони можуть приходити на гурток, але якщо вони не будуть зацікавлені в спільній справі та на емоційному рівні «не включаться» - діла не буде. Командний дух не формується лише на заняттях гуртка. Один з

ефективних інструментів – є тімбилдінг, тренінг командоутворення. Ця інтерактивна гра є дійсно корисною і потрібною діяльністю, дозволяє дізнатися щось нове, розвинути кругозір, побувати в нових цікавих місцях та ін.. Основні можливості гри представлені на рис.2.12.

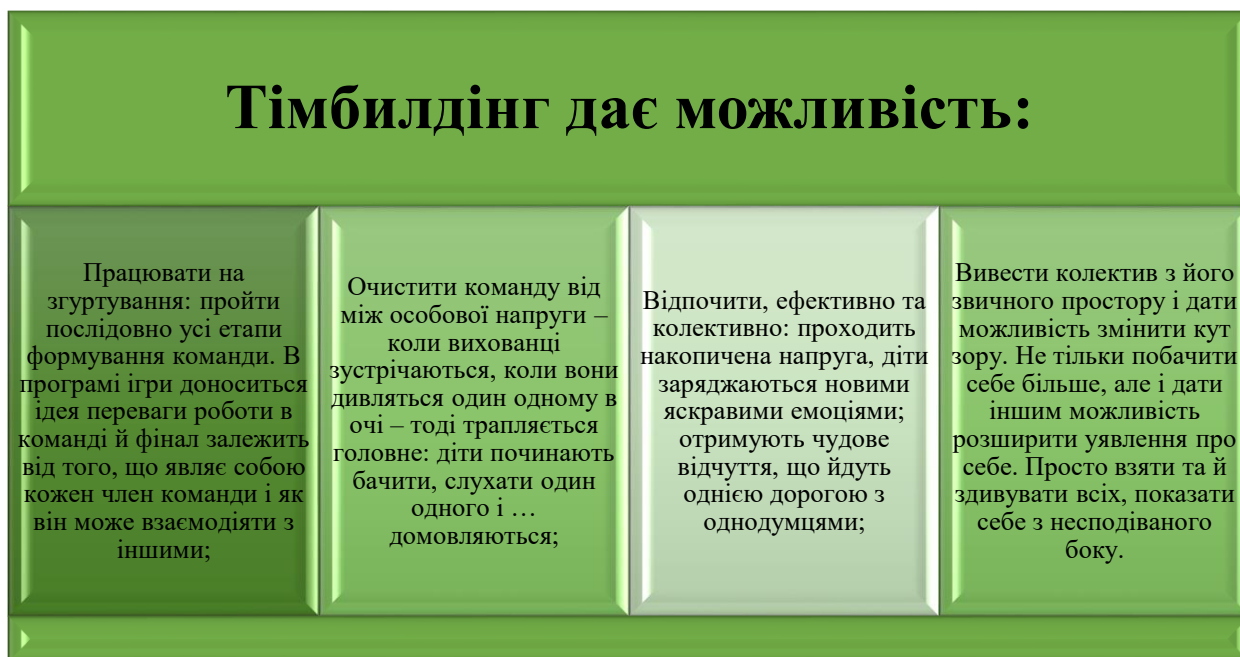

Рис. 2.12. Основні можливості гри тімбилдінг

Отже, можна прийти до висновку, що тімбилдінг є не просто методом згуртування колективу, а й виконує дуже важливу навчальну функцію, а саме навчання роботі в команді. Ефективну команду можна охарактеризувати не тільки загальноприйнятими критеріями ефективності будь-якої організаційної структури, але й специфічними рисами – націленість усієї команди на кінцевий результат, ініціатива й творчий підхід до розв'язку завдань [28].

Це дуже важливо для кожного гуртка. Даний метод дозволяє дати розуміння про важливість роботи всіх, що якщо гуртківець не належно ставиться до своїх обов'язків, то страждає вся команда.

Організація і проведення екологічних програм тімбилдінгу або Green Team Building – одне з ефективних заходів природоохоронної роботи. Розробка екотімбилдінгу «День Землі» представлена в додатку Ц.

Згуртування команди в ході подібних заходів відбувається на тлі практичної спільної діяльності, пов'язаної з проведенням екологічних акцій або з вивченням, поглибленим знайомством з природою та екологічними проблемами рідного краю. Учасники екотімбилдінгу спільно виконують комунікативні, креативні, інженерні та господарські завдання.

2.6. ЕКОЛОГО-ОЗДОРОВЧА РОБОТА

2.6.1. Квест як ефективний інтерактивний метод роботи

Одним з головних напрямів залучення школярів до вивчення рідного краю є профільні табори, у яких діти не тільки здобувають навички дослідницької роботи, розвивають свої пізнавальні інтереси, а й відпочивають.

На виконання Закону України «Про оздоровлення та відпочинок дітей» та з метою всебічної підтримки обдарованої молоді на станції юннатів проводиться змістовна робота з організації оздоровчої кампанії для вихованців. Літнє оздоровлення та відпочинок – це період реабілітації дітей після напруженої праці під час навчального року, організації їхнього змістовного дозвілля, а також одна з передумов забезпечення здоров'я молодого покоління, сприятливий період для розвитку творчого потенціалу дітей, залучення їх до фізичної культури, спорту, зняття накопиченої за рік напруги.

Літнє оздоровлення та відпочинок вихованців СЮН проходить згідно з планами на літо з урахуванням вікових особливостей, потреб і зацікавленості; понад 160 дітей та підлітків охоплюються літнім оздоровленням, під час якого гуртківці не тільки відпочивають, а і беруть участь в екскурсіях по екологічній стежці, до музею природи, ботанічного саду, зоопарку; для них організовуються міні-походи по рідному краю, до Бабаївського лісництва, де юннати поглиблюють знання з біологічних наук, вихованці набувають додаткових практичних умінь та навичок сільськогосподарської праці та дослідницької роботи. План роботи табору «Юннат» представлений у додатку III.

Надзвичайно велике значення у формуванні цілісної системи екологічних знань вихованців відіграють еколога – краєзнавчі екскурсії, де створюються всі умови для вивчення і дослідження природи рідного краю, виявлення порушень природних умов.

Останнім часом спостерігається тенденція до залучення нових анімаційних програм, пропозиції нових атракцій під час проведення еколога-краєзнавчих екскурсій. Перш за все, потрібно надати визначення поняттю «атракція» - це система розваг і заходів, яка спрямована на те, щоб сформувати позитивне враження у дитини від проведеної подорожі [3].

Одна з таких атракцій це квест у різних формах прояву. Квест сьогодні виступає як ефективний інтерактивний метод.

В екскурсійній діяльності квест – це вихід на новий рівень, злам всіх стереотипів сприйняття екскурсії суто як процесу наочного пізнання із головною роллю екскурсовода і пасивною роллю екскурсантів. Квест-екскурсії – це поєднання цілком реального та фантастичного, це сприйняття екскурсійного матеріалу крізь призму часу [9].

Педагогічні працівники СЮН активно впроваджують квест-атракції, наприклад, під час роботи профільних таборів педагоги станції використовують різноманітні квести (класичні, веб-квести, селфі квести).

Однією з вимог Нової української школи є формування і розвиток медіаосвіти. І це полягає не лише у відтворенні інформації, ідей, критичних поглядів чи заохоченні вихованців гуртків до власного критичного бачення ситуацій або явищ. Це розвиток критичного мислення, що сприяє застосуванню критичних суджень до інформації, з якою діти працюватимуть в процесі освітньої діяльності. Реалізацію цих завдань забезпечує організація активного дозвілля, що ґрунтується на діяльнісному і компетентнісному підходах, формування навичок самостійного розв'язання проблем з використанням інформації та ідей, отриманих з різних медіа джерел.

Всі ми розуміємо, що гаджети – невіднята річ ХХІ століття. Ми живемо в еру інформаційних технологій, де діти взагалі без смартфона не можуть уявити своє життя. Тому використання мобільних технологій під час проведення еколого-краєзнавчих екскурсій з гуртківцями старшого віку дає можливість розмовляти з ними на їх мові.

Селфі – одна з модних тенденцій сучасної молоді. Всі діти обожають робити селфі! Тому селфі-квест з використанням мобільних технологій як одна з форм атракцій під час еколого-краєзнавчих екскурсій викликає захоплення в учнів.

Завдання селфі-квесту:

- ❖ Пошук цікавих об'єктів відповідно до маршрутного листа учасника або команди.
- ❖ Зробити селфі біля визначеного місця.
- ❖ Відправити селфі на сторінку у соціальну мережу з хештегом організатора квесту.

Прикладом застосування на практиці може бути проведення селфі-квесту «Пізнай свій рідний край» (додаток Щ).

В результаті такої квест-екскурсії вихованці закріплюють знання з екології, історії, географії, біології рідного краю та стають учасниками цікавої атракції у природному середовищі. А взагалі, таким чином педагоги закладу впроваджують медіаосвіту та STEM освіту в виховний процес.

З 2018 року педагоги закладу відпочинку з денним перебуванням – профільного табору «Юннат» Покотилівської станції юних натуралістів, який працює на базі Покотилівського ліцею «Промінь» Харківської районної ради Харківської області впроваджують іншу інтерактивну гру — веб-квест. Технологія “веб-квест” (web-quest) дозволяє вихованцям гуртків теж активно взаємодіяти з медіа інформацією.

Веб-квест (від анг. webguest – інтернет пошук) – це цілеспрямований пошук у мережі Інтернет, що допомагає перетворити інформаційні технології на універсальний інструмент, здатний допомогти у вирішенні різноманітних проблем сучасної людини [7].

Потенціал цієї гри ефективно застосовується при підготовці юннатів-екскурсоводів. Веб-квест створює умови за яких вихованці не просто шукають

інформацію, а працюючи над завданням, збирають, аналізують, узагальнюють, оцінюють інформацію, роблять висновки – вчаться використовувати Інтернет-простір для розширення сфери своєї творчої діяльності. Це самостійна форма роботи сприяє розвитку пізнавальної, дослідницької діяльності, де основна частина інформації здобувається ними через Інтернет.

Юннати самі знаходять цікаві відомості про своїх вихованців, складають доповіді й презентують їх на гуртку. Потім обмінюються інформацією і під керівництвом педагога складають один загальний екскурсійний маршрут.

Юннат — екскурсовод, щоб мати право проводити екскурсії повинен не тільки добре доглядати за своїм вихованцем і пройти веб-квест, а й вміти про нього цікаво розповісти. Тому юннатів заздалегідь готують красиво виступати перед публікою. Результатом цієї роботи є виступи на конференції «Наше здоров'я – наше багатство», яка проходить на початку роботи табору.

Під час літнього оздоровлення педагогами СЮН та юннатами — екскурсоводами проводиться багато екскурсій для учнів шкіл району, для вихованців дитячих садочків і для всіх хто хоче. Діти знайомляться з життям станції юннатів, спілкуються і годують тварин, слухають цікаві розповіді про тварин та рослин, про роботу гуртків, знайомляться з екзотичними рослинами оранжереї та роблять фото на пам'ять. Всього понад 600 дітей та підлітків відвідують СЮН за літній період.

Альтернативні шляхи підвищення привабливості еколого-краєзнавчих екскурсій з використанням нових атракцій позитивно впливають на динаміку пізнавальної активності учнів, їх самореалізацію, професійне самовизначення, життєвий успіх дитини.

2.6.2. Досягнення юннатів на Всеукраїнському рівні

Юннати -переможці Всеукраїнських конкурсів, акцій, операцій беруть участь в оздоровчих змінах Всеукраїнського табору «Юннат» Національного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді (м. Київ). У червні 2019 року на базі Всеукраїнського профільного табору оздоровлення та відпочинку «Юннат» з метою формуванню громадянської позиції в галузі збереження довкілля проводився збір лідерів Всеукраїнської дитячої спілки «Дитячий екологічний парламент» та юннатських секцій охорони природи, в якому брали участь члени дитячого юнацького парламенту (ВДС «ДЕП») Покотилівської СЮН та керівники гуртків Зоря Г.С., Шевченко В.А..

В рамках ДЕП – проходив круглий стіл з обміну досвіду роботи регіональних осередків ДЕП та юнацьких секцій товариства охорони природи «Еколого-просвітницька та природоохоронна робота в рамках діяльності дитячого парламентаризму».

Для юних парламентарів Школою тимбилдінгу спільно з молодіжним тренінговим клубом «Екіпаж – лідер» був проведений тренінг «Карусель тимбилдінгу», де молодь навчалась виконувати командні завдання. На майстер-класі «Містечко майстрів. Подарунок воїну» діти власними руками творили поробки з екоматеріалів, вкладаючи в них частинку своєї душі та

позитивну енергетику. Для учасників заходу була проведена лекція за темою «Наукові експедиції на станцію «Академік Вернадський» із Савицьким Олександром Леонідовичем – полярником, співробітником Національного антарктичного наукового центру.

Також, у червні 2019 року на базі Всеукраїнського профільного табору оздоровлення та відпочинку «Юннат», проводився Всеукраїнський фестиваль патріотичних дій для переможців Всеукраїнської дитячо-юнацької еколого-патріотичної гри «Паросток». Команда юннатів СЮН зі своїм керівником гуртка Глуховецькою В.В. та директором СЮН Влащенко К.Л. презентували свої напрацювання у сфері національно-патріотичної діяльності, демонструвала знання з історії свого краю, брала участь в еколого-патріотичній грі «Паросток», різноманітних конкурсах, майстер-класах, тренінгах. Невіддільною частиною зміни стала Школа першої медичної допомоги «Швидко, своєчасно, першокласно». Своїми знаннями надання кваліфікованої першої медичної допомоги за сучасними Європейськими стандартами з використанням сучасних технологій на максимально модернізованих манекенах поділилися військові лікарі, учасники АТО/ООС. Діти вчилися застосовувати набуті теоретичні знання та практичні навички при виконанні завдань, що передбачають прийняття рішень у змінних та нестандартних ситуаціях.

Нові часи вимагають нових ідей, нових практичних рішень. Оновлення інноваційних форм і методів еколого-краєзнавчої роботи стимулює розвиток пізнавального інтересу до природничих дисциплін, розширює світогляд вихованців, сприяє розвитку їх логічного та асоціативного мислення, а головне виховує любов і дбайливе ставлення до природи.

2.7. Інформаційна та медійна діяльність

Перед сучасною системою освіти постає актуальна проблема створення умов адаптації дітей у соціумі, позитивного саморозвитку особистості з використанням засобів масової комунікації та медіа педагогіки. Все це дозволяє формувати в учнів уміння орієнтації в інформаційному полі для протистояння маніпуляціям свідомістю. Медіаосвіта розвиває навички критичного мислення учнів, дає необхідні засоби для формування медіакомпетентностей учнівської молоді. З огляду на це, першочерговим завданням учителя є відкриття позитивних сторін медіа, навчання особистості осмисленому споживанню медіаінформації [29].

У «Резолюції щодо медіаграмотності у цифровому світі» Європейського парламенту подаються практичні рекомендації для національних освітніх систем. Зокрема, у п.18 йдеться про те, що «медіаосвіта повинна стати компонентом формальної освіти, доступним усім дітям, повинна стати невід'ємною частиною навчальної програми на всіх етапах шкільного навчання», а п. 19 рекомендує «включити медіаграмотність як базову компетенцію до Європейської програми освіти протягом життя»[33].

Медіаграмотність можна назвати сучасною потребою інформаційного суспільства, адже зараз головною цінністю стала інформація, її продукують майже усі користувачі медійного простору. Контенту стало так багато, що діти не встигають його аналізувати. Серед великої кількості відомостей часто трапляються неправдиві новини, маніпуляції та пропаганда. Новітня навичка вихованців – медіаграмотність, покликана до того, щоб навчити їх відрізняти.

В основі медіаграмотності перебуває модель, яка заохочує дітей замислюватися над тим, що вони дивляться, бачать, читають. Завдання медіаграмотності полягає у трансформації медіаспоживання в активний та критичний процес, допомагаючи дітям краще усвідомити потенційну маніпуляцію, а також допомогти зрозуміти роль мас-медіа і ЗМІ у формуванні дитячої думки.

Споживачі інформації у медіа та соціальних мережах, які водночас є і її творцями, повинні почати критичніше ставитися до повідомлень у ЗМІ, не вірити усьому, що опубліковано, перевіряти інформацію у кількох джерелах, щоб уникнути поширення фейків, тобто неправдивих новин.

Медіаграмотна дитина, не просто пливе за інформаційною течією, а критично сприймає цей потік. Вона повинна навчатися вибирати якісний контент зі ЗМІ, давати йому аргументовану оцінку, вміти порівнювати, добирати необхідні ресурси, управляти своїм спілкуванням із медіа, розвивати медіа творчість. Тому завданням педагогів є розвиток у вихованців гуртків особистісної медіакультури й забезпечення їхньої підготовки до ефективної взаємодії із сучасним інформаційним середовищем. До впровадження різноманітних медіаосвітніх інновацій готові й педагоги СЮН, й вихованці.

Двома найважливішими функціями засобів масової інформації є інформаційна – отримання і розповсюдження відомостей про найважливіші для громадян події, та освітня – донесення до громадян знань, що дозволяє їм орієнтуватися у суперечливому потоці інформації [4].

Ці функції є особливо важливими при подачі інформації щодо забруднення навколишнього середовища тощо. Об'єктивна подача такого роду інформації в Україні ускладнюється через недостатню освіченість представників засобів масової інформації, які спеціалізуються в екологічній журналістиці. Тому вихованці СЮН під керівництвом своїх педагогів проводять активну просвітницьку діяльність серед населення Харківського району.

Розвиток Інтернет - технологій відкрив перед навчальними закладами новий рівень можливостей виходу на відкритий інформаційний простір і створення свого іміджу. Цьому якнайкраще сприяє веб-сайт.

Покотилівська станція юних натуралістів веде активну роботу з висвітлення своєї освітньої інноваційної діяльності. Сайт закладу відповідає вимогам і на ньому своєчасно розміщується інформація про діяльність закладу.

Персональний сайт позашкільного навчального закладу є одним із найважливіших елементів освітньо-виховного процесу, інструментом підвищення якості освіти, засобом формування інформаційно-комунікативної

культури учасників освітнього і виховного процесів. Офіційний сайт Покотилівської СЮН можна знайти за посиланням: <http://pok-sun.blogspot.com/>.

Оскільки сучасні діти все менше звертаються за інформацією до книг, а намагаються її отримати з Інтернету, то перед педагогами СЮН постало завдання використання інтернет-простору для зацікавлення вихованців. Так, заступник директора з НВР Шевченко В.А. зазначила, що взаємообмін інформацією між педагогами та вихованцями відбувається через створені сторінки в соціальних мережах Facebook (@PokotSUN) та Instagram (pok_sun). Не тільки педагоги розміщують на сторінках інформацію про заходи, а і юннати мають можливість висловити свої думки щодо організації цих заходів, поділитися власноруч створеними відео (http://pok-sun.blogspot.com/p/blog-page_2.html) та онлайн-лістівками (<https://pok-sun.blogspot.com/p/onlain.html>), що дає можливість залучити до різноманітних заходів більшу кількість людей і сприяє розвитку агітаційно -пропагандистської роботи серед місцевих жителів та залучення однодумців. Наприклад, в умовах карантину, природоохоронна акція «Первоцвіт» проходила в онлайн-режимі, педагоги Зоря Г.С. та Шевченко В.А. разом з вихованцями розробили онлайн-лістівки на захист первоцвітів, які розповсюдили через мережу інтернет (додаток Ю). Діти із задоволенням створюють власну медіапродукцію.

Взаємовідносини із ЗМІ – необхідна умова створення іміджу закладу позашкільної освіти. Життя та досягнення Покотилівської станції юннатів своєчасно висвітлюється на шпательях районної газети «Трибуна трудящих» (додаток Я).

ВИСНОВКИ

Системна робота - запорука успіху! Успішний розвиток еколого-краєзнавчої діяльності Покотилівської станції юних натуралістів неможливий без злагодженої роботи колективу. Успішність в роботі визначена єдиним «духом» станції юннатів та доброзичливим мікрокліматом. Взаємодопомога - підтримка - повага - діяльність - важливі критерії в роботі адміністрації - педагогічних кадрів – вихованців - батьків. Завдяки системній роботі в усіх напрямках діяльності позашкільний заклад досягає високих результатів.

Сучасна позашкільна освіта потребує постійних змін. Те, що працювало вчора, не буде працювати завтра. Тому завжди потрібно тримати руку на пульсі. І це, безумовно вдається Покотилівській станції юних натуралістів.

Кожна діяльність має свої тенденції і тренди. Еколого-краєзнавча діяльність не є винятком. У світі, де змінюється демографія і суспільні звичаї, а нові технології з'являються майже щодня, - улюблені концепції швидко замінюються новими прогресивними напрямками, трендами.

Головні тренди еколого-краєзнавчої діяльності Покотилівської СЮН представленні на рис.3:

Науково-методична робота	•Створення громадсько-активного закладу освіти •Запучення зовнішніх стейкхолдерів •Співпраця
Освітня діяльність	•Впровадження в освітній процес STEAM та медіаосвіти •Діджиталізація освіти •Розвиток емоційного інтелекту вихованців
Науково-дослідна робота	•Критичне мислення (як інструмент формування еколого інформаційної грамотності) •Проектно-дослідницька діяльність в гуртку (як спосіб формування екологічної компетентності)
Масова робота	•Участь вихованців у врядуванні закладу •Оновлення виховного процесу через освоєння нових форм роботи
Природоохоронна робота	•Командоутворююча гра – як ефективний захід природо- охоронної роботи •Заміна споживацької психології особистості, ноосферними уявленнями про її місце і значення в природі
Еколого-оздоровча робота	•Здоровий спосіб життя – тренд України та СЮН •Пропозиції нових атракцій під час проведення табору, еколого-краєзнавчих екскурсій
Інформаційна та медійна діяльність	•Підготовка вихованців до ефективної взаємодії із сучасним інформаційним середовищем та розвиток медіакультури •Уміння вихованців орієнтуватися в постійно зростаючому потоці екологічної інформації та вміти шукати потрібні джерела і вибирати саме необхідну інформацію

Рис.3. Головні тренди еколого-краєзнавчої діяльності СЮН

Колектив Покотилівської станції юних натуралістів сповнений творчих планів і бажає передати свій позитивний педагогічний досвід своїм колегам з інших освітніх закладів по удосконаленню еколого-краєзнавчої роботи з вихованцями.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

- 1.Бойко Н.Ф. STEM у позашкільній еколого-натуралістичній освіті [Електронний ресурс] / Надія Бойко. – Режим доступу: http://ospo.sumy.ua/files/Novini/2019/03/internet-konferencija/Sekcija_1.pdf
2. Вербицький В. Проектна форма навчання і виховання у загальноосвітньому та позашкільному навчальному закладі освіти еколого-натуралістичного напрямку. Проблеми та шляхи їх вирішення. Керівникам гуртків екологічного спрямування, методистам позашкільних навчальних закладів// Рідна школа - № 3 (926), березень., 2007. - С. 35-47.
3. Герасименко В.Г. Ринки туристичних послуг: стан і тенденції розвитку: монографія / В.Г. Герасименко, С.С. Галасюк, С.Г. Нездойминов [та ін.] - Одеса., 2013. – 335с.
- 4.Данильчук Л. Роль засобів масової інформації у соціальній профілактиці торгівлі людьми / Л. Данильчук // Педагогіка і психологія професійної освіти. - 2013. - № 6. - С. 190-199.
5. Екологічні стежки України. Живи, Земле! Методичні матеріали/ Під редакцією В. В. Вербицького. – К., СМП «АВЕРС», 2003 – 196 с.
6. Закон України «Про позашкільну освіту»: зб. документів по організації позашкільної освіти.– К., 2002. – С. 21-42.
7. Квест як проектна інтерактивна форма роботи при підготовці студентів туристичної галузі / О. В. Гаврилова // Молодий вчений. - 2017. - № 4.2. - С. 19-24.
8. Концепція впровадження медіа-освіти в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ispp.org.ua/news_44.htm.
- 9.Міхо О.І. Використання ігрових технологій в процесі підготовки та проведення екскурсій по Києву/О.І.Міхо// Туризм в умовах глобалізації: виклики часу: матеріали VI Міжнар. наук.-практ. конф. – Київ, 2014. – С. 67-69.
10. Основні документи про організацію методичної роботи з педагогічними кадрами, – К.:НЕНЦ, 1988. – 132 с.
11. Педагогічна система Костянтина Дмитровича Ушинського [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://studentam.net.ua/content/view/2263/85/>
- 12.Положення про проведення Всеукраїнського конкурсу школярів і учнівської молоді „Вчимося заповідувати - IV етап"[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://nenc.gov.ua/old/2147.html>
- 13.Положення про Всеукраїнський конкурс "Парки - легені міст і сіл"[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://nenc.gov.ua/old/1582.html>
- 14 . Поттер В.Р. Биоэтика — мост в будущее. — К.: Вадим Карпенко, 2002. — 215 С.
15. Проблеми теоретизації біоетики / С. Пустовіт // Філософські обрії. — 2008. — № 19 — С. 261-275.
16. Про затвердження Положення про Всеукраїнську дитячу спілку «Дитячий екологічний парламент» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0738-16>
- 17.Про захист тварин від жорстокого поводження: Закон України № 3447-15-IV від 21.02.2006 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3447-15>
18. Пустовіт Г.П. Дослідницька робота учнів з екології в позашкільних установах: Навчально-методичний посібник. К.: АПН України, 1996 – 126 с.

19. Редіна В.А. Збірка нормативно-правових актів, інструктивно-методичних матеріалів з питань туризму, краєзнавства, екскурсій: працівнику позашкільного закладу / О.В. Редіна [та ін.] ; Харківська облСЮТур. – Харків: ПП «Стиль-Іздат», 2014. – 215с.
20. Сім'я та школа у виховному просторі дитини: навчально- методичний посібник / за заг. ред.. Л.Д. Покроєвої. – Харків: Харківська академія неперервної освіти, 2015. – 212 с.
21. Скворчевська О. В. Ігрові методики роботи з учнями 1-4 класів. – Х.: Вид. група «Основа», 2009. - 207с.
22. Скриль І.А. Семінари-практикуми з туризму та краєзнавства у системі професійної підготовки педагогічних кадрів / І.А. Скриль та ін.// Теоретичні і прикладні напрямки розвитку туризму та рекреації в регіонах України : матеріали 6-ї Міжнар. наук.-практ. конф. – Кропивницький, 2020. – С. 323–329.
23. Скрипка А. STEM-освіта в Україні [Електронний ресурс] / Анна Скрипка. – Режим доступу: <http://timso.koippro.kr.ua/skripka/stem-osvita-vukrajini/>.
24. Сухомлинський В.О. Народження громадянина.К.,1977, т.3.-С.128.
- 25.Терещук С. І. Технологія мобільного навчання: проблеми та шляхи вирішення / С. І. Терещук // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія : Педагогічні науки. - 2016. - Вип. 138. - С. 178-180. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VchdpuP_2016_138_40.
26. Умови проведення Всеукраїнської акції школярів та учнівської молоді „Ліси для нащадків”[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rivneosun.com.ua/normativn-dokumenti/plozhennja-ta-umovi-provedennja/umovi-provedennja-vseukra-nsko-akc-shkol.html>.
27. Ушинский К.Д. Педагогические сочинения : в 6 т. / К.Д. Ушинский.– М. : Педагогика, 1988. – Т. 1. – 416 с.
28. Хохлова Т.П. Организационное поведение: учеб пособие / Т.П. Хохлова. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: Магистр, 2009. – 509 с.
29. Челомбітько Т.Л., Рибіна Ю.О. Медіаосвіта як інноваційний засіб на шляху соціалізації учнів / Матеріали XI Міжнародної конференції «Стратегія качества в промышленности и образовании». – Варна, 2015. – С. 342-347.
30. Шестопалова І.Ю. Сучасний стан розвитку екологічного краєзнавства у закладах освіти Харківщини / І.Ю. Шестопалова // Теоретичні і прикладні напрямки розвитку туризму та рекреації в регіонах України : матеріали 4-ї Міжнар. наук.-практ. конф. – Кропивницький, 2018. – С. 303–313.
31. Шестопалова І.Ю. Система науково-методичної діяльності з туризму і краєзнавства у закладах позашкільної освіти Харківщини/ І.Ю. Шестопалова // Теоретичні і прикладні напрямки розвитку туризму та рекреації в регіонах України : матеріали 5-ї Міжнар. наук.-практ. конф. – Кропивницький, 2019. – С. 207–213.
32. Шестопалова І.Ю. Екологічна освіта і виховання в сучасних умовах: досвід роботи з екологічного краєзнавства Шарівської ЗОШ І-ІІІ ступенів Валківського району (з досвіду роботи Полякової Н.В.) / І.Ю. Шестопалова; Харківська облСЮТур. – Харків: ПП «Стиль-Іздат», 2010.
33. European Parliament resolution of 16 December 2008 on media literacy in a digital world (2008/2129(INI)) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P6-TA-2008-0598+0+DOC+XML+V0//EN>.

ДОДАТКИ

Додаток А	Відомості про основних педагогічних працівників Покотилівської СЮН
Додаток Б	Програма обласного семінару керівників еколого- краєзнавчих гуртків, учителів географії, біології, методистів позашкільних закладів освіти «Екологічна грамотність учнів, як основа національно - патріотичної свідомості»
Додаток В	Виховний захід «День тварин на станції юннатів».
Додаток Г	Каталог методичних рекомендацій Покотилівської СЮН
Додаток Д	Навчальна програма з позашкільної освіти еколого- натуралістичного напрямку «Юннат»
Додаток Е	Калейдоскоп проєктів
Додаток Ж	Ботанічний кросворд «Первоцвіти»
Додаток И	Ботанічний кросворд «Українські традиційні квіти»
Додаток К	QR- квест
Додаток Л	Приклад знайомства дітей з дикими тваринами
Додаток М	Заняття «Рослини — частина живої природи»
Додаток Н	План екологічної стежини СЮН
Додаток П	Статут Дитячого екологічного парламенту Покотилівської станції юних натуралістів Харківської районної ради Харківської області
Додаток Р	План роботи дитячого екологічного парламенту Покотилівської СЮН
Додаток С	Протокол зборів учнівського самоврядування.
Додаток Т	План заходів дитячого екологічного парламенту Покотилівської СЮН на I семестр
Додаток У	План заходів дитячого екологічного парламенту Покотилівської СЮН на II семестр
Додаток Ф	Гра «Геокешинг» на тему: «Дерева рідного краю»
Додаток Х	Природоохоронна акція «Збережемо лісове озеро»
Додаток Ц	Екотімбилдінг «День Землі»
Додаток Ш	План роботи дитячого закладу відпочинку — профільного табору з денним перебуванням «Юннат» Покотилівської станції юних натуралістів Харківської районної ради Харківської області на базі Покотилівського ліцею «Промінь» Харківської районної ради Харківської області.
Додаток Щ	Селфі – квест «Пізнай свій рідний край»
Додаток Ю	Онлайн-листівки на захист первоцвітів
Додаток Я	Життя та досягнення Покотилівської станції юннатів на шпателях районної газети «Трибуна трудящих»

ДОДАТКИ

Додаток А

ВІДОМОСТІ

про основних педагогічних працівників Покотилівської СЮН

№ з/п	Прізвище, ім'я по батькові	Посада	Освіта, навчальний заклад, спеціальність за дипломом	Основний робітник чи сумісник	Педагогічний стаж
1	Влащенко Катерина Леонідівна	Директор, керівник гуртків	Вища, ХНУ імені В.Н. Каразіна 2011 р, «Екологія та охорона навколишнього середовища», ХНПУ ім. Г.С.Сковороди «Управління навчальним закладом», 2016 рік	основний	11 років
2	Шевченко Валерія Андріївна	Заступник директора з навчально-виховної роботи, керівник гуртків	Вища, ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2012 р., «Біологія»	основний	8 років
3	Глуховецька Вікторія Вікторівна	Методист, керівник гуртків	Вища, ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 2011 р, «Педагогіка і методика середньої освіти. Біологія»	основний	16 років

Продовження додатку А

4	Зоря Ганна Сергіївна	Культоргані затор, керівник гуртків	Вища, ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2010 р., «Географія»	основний	7 років
5	Веріженко Наталя Олександрівна	Керівник гуртків	Вища, КЗ «Харківська гуманітарно- педагогічна академія Харківської обласної ради», 2015 р., «Початкова освіта»	сумісник	31 рік

„ЗАТВЕРДЖУЮ”

**Директор
Комунальний заклад
«Харківська
обласна станція юних
туристів»
Харківської обласної
ради**

В. А. Редіна

„___” _____ 2019р.

„ЗАТВЕРДЖУЮ”

**Директор
Покотилівська
станція юних
натуралістів
Харківської районної
ради Харківської
області**

К.Л. Влащенко

„___” _____ 2019р.

ПРОГРАМА

**обласного семінару керівників еколого-краєзнавчих
гуртків, учителів географії, біології, методистів
позашкільних закладів освіти
«Екологічна грамотність учнів, як основа національно-
патріотичної свідомості»**

9.00 - 9.15	Зустріч і виїзд учасників семінару
9.45 - 10.00	Реєстрація учасників семінару
10.00 - 10.20	Відкриття семінару.
Екологічна освіта дітей і підлітків засобами «Живої лабораторії».
Спікер: Влащенко К.Л., директор Покотилівської станції юних натуралістів
10.20 – 10.40	Природоохоронна робота юннатів у рамках участі у Всеукраїнських конкурсах еколого-натуралістичного напрямку.
Спікер: Зоря Г. С., культорганізатор, керівник гуртків
10.40 - 11.00	Формування екологічної грамотності дітей та молоді засобами еколого натуралістичної роботи на основі національно-патріотичних цінностей.
Спікер: Глуховецька В.В., методист, керівник гуртків

Практична частина

11.00 - 11.30	Екскурсія Покотилівською станцією юних натуралістів
11.30 - 12. 00	Кава – брейк
12.00 - 12.40	Майстер – клас «Український сувенір – оберіг»
12.40 - 13.00	Підбивання підсумків
14.00	Роз’їзд учасників семінару.

Виховний захід «День тварин на станції юннатів»

Мета: формування у дітей гуманного та відповідального ставлення до тварин; розширити та поглибити знання вихованців про тварин станції юннатів; розвивати навички правильного ставлення та поводження з тваринами; розвивати вміння діяти та приймати рішення; розвивати вміння аналізувати, спостерігати, робити висновки; виховувати любов до «братів наших менших».

Обладнання: вікторина, картки з назвами тварин, картки з завданнями, тертушки, дошки, овочі та фрукти.

Рекомендований вік дітей: 8-10 років

Тривалість заходу: 2 години.

Керівник гуртка: Доброго дня діти! А чи знаєте ви який сьогодні день?
Відповіді дітей.

Керівник гуртка: Так, сьогодні 4 жовтня — Всесвітній день захисту тварин — це міжнародний день, спрямований на привернення уваги людства до прав тварин та їх добробуту. Це привід об'єднатись для збереження тваринного світу нашої планети та захистити права домашніх і безпритульних тварин.

Історія цього дня починається з 1925 року, коли його вперше організував у Берліні німецький письменник і зоозахисник Генріх Циммерман. Він активно просував свою ідею, і 1931 року міжнародний конгрес прихильників руху захисту прав тварин, який проходив у Флоренції (Італія), одноголосно ухвалив пропозицію оголосити 4 жовтня всесвітнім днем тварин.

Дата проведення всесвітнього дня тварин була вибрана не випадково. 4 жовтня — день пам'яті Франциска Ассізького, одного з найшанобливіших в католицькій церкві святих. Франциск Ассізький вважається у католиків за покровителя тварин. За переказами, святий міг спілкуватися з тваринами та проповідував птахам. В Україні День захисту тварин, які є однією з важливих складових довкілля та екосистем, відзначають також щороку 4 жовтня.

Згідно зі статистикою кожен годину з лиця нашої матінки Землі безповоротно зникають три види тварин. Навіть не віриться! Кожен день відходять в історію близько 70-ти видів флори й фауни нашої планети. Біологічне різноманіття Землі неухильно скорочується величезними темпами.

Тому ми повинні дбати про тварин, захищати їх та допомагати їм. Звичайно всім тваринкам допомогти не в змозі, але необхідно дбати про тих, хто поруч з нами. Пропоную вам сьогодні пограти в гру, яка допоможе нам краще пізнати наших тваринок.

Розпочнемо ми з вами з вікторини:

Вікторина «Чи знаєш ти тварин зоокуточку станції юннатів?»

1. До якої книги занесені рідкісні тварини? *(Відповідь: Червона книга)*
2. Яка тварина найбільша в нашому зоокуточку? *(Відповідь: В'єтнамська свиня)*
3. Яка тварина найменша в нашому зоокуточку? *(Відповідь: Цвіркун)*
4. Яка тварина нашого зоокуточку відноситься до комахоїдних? *(Відповідь: Африканський їжак)*
5. Назвіть хижаків, що живуть на нашій станції? *(Відповідь: Тхір, кіт, собака)*
6. Яка тварина, що живе в зоокуточку занесена до Міжнародної Червоної Книги? *(Відповідь: Шиншила)*
7. Який птах на нашій станції найменший? *(Відповідь: Японська амадина)*
8. Який птах є символом Індії? *(Відповідь: Павич)*
9. Яка тварина нашого зоокуточку має другу назву Мурчак? *(Відповідь: Морська свинка)*
10. Які тварини дихають розчиненим у воді киснем? *(Відповідь: Риби)*
11. Яку тварину, що живе на нашій станції, вважають найдревнішою у світі? *(Відповідь: Таргани)*
12. Яка тваринка, серед тих, що живуть на нашій станції, має здатність завмирати при небезпеці? *(Відповідь: Шпоркова жаба)*
13. Якого кольору хвилясті папуги у природі? *(Відповідь: Зеленого)*
14. Ця тваринка родом з Австралії. При небезпеці вона роздуває горло, а горлові складки стають сильно випнутими. Харчується переважно комахами, але любить їй овочі та фрукти. *(Відповідь: Бородата агама)*
15. Які тварини нашого зоокуточку здатні змінювати свій колір в залежності від навколишнього середовища? *(Відповідь: Бородата агама, мармуровий рак).*
16. Яку тварину називають «чилійська білка»? *(Відповідь: Дегу)*

Керівник гуртка: Які ви розумники! Ви дуже добре знаєте тварин, що живуть на нашій станції юннатів, а зараз ми перевіримо вашу винахідливість та акторські уміння. Пропоную вам пограти в гру «Покажи тваринку».

Гра «Покажи тваринку»

В шкатулці знаходяться назви тварин, що живуть на станції юннатів діти по черзі показують загадану їм тваринку, не промовляючи при цьому ні слова. Тим часом інші вихованці намагається зрозуміти задумане і висловлюють припущення. Гра триває до тих пір, поки діти не відгадають всіх загаданих тварин. Назви тварин для гри: Шиншила, морська свинка, павич, агама, тарган, черепаха, рак, кролик, щур, миша, хом'як, тхір, кіт, собака, папуга, равлик, курка, качка, свиня, голуб, фазан, їжак, риба, жаба, дегу.

Керівник гуртка: Дуже весела у нас з вами вийшла гра, а зараз поговоримо про дещо важливе.

Чи знаєте ви хто займається охороною тварин у світі?

Відповіді дітей.

Керівник гуртка: Так, дійсно існує багато організацій з охорони тваринного світу, а от перше товариство захисту тварин з'явилося в Англії в 1824 році. У 1978 році в Парижі, в будівлі ЮНЕСКО, урочисто проголосили Декларацію прав тварин. У 1981 році створено Всесвітнє товариство захисту тварин, у складі якого понад 300 організацій з усього світу.

У багатьох країнах домашні тварини давно вважаються повноправними членами сім'ї, тому там добре дбають про них, адже збереження, невиснажливе використання та відновлення тваринного світу залежить від кожного з нас, тому ми з вами можемо долучитись до відзначення Всесвітнього дня захисту тварин і особистими справами внести свій посильний внесок у цю необхідну та добру справу. Згодні?

Відповідь дітей.

Керівник гуртка: Пропоную вам пограти в гру: «Піклуймося про братів наших менших». Для цього ми розділимось на три команди. Кожна команда буде з мішечка виймати по одному завданню, після того як команда виконала завдання вона має право взяти наступне, виграє та команда яка виконає найбільшу кількість завдань.

Завдання для гри:

1. Натріть моркви та пригостіть нею папуг, Батьківщина яких Африка.
2. Натріть моркви та пригостіть нею папуг, Батьківщина яких Австралія.
3. В оранжереї росте традесканція, нею треба пригостити амадин.
4. Роздайте кожному кролику по шматочку яблука.
5. Пригостіть кожну морську свинку шматочком моркви.
6. Пригостіть кожну морську свинку шматочком яблука.
7. Приготуйте зернову суміш та погодуйте нею лише хом'яків.
8. Приготуйте зернову суміш та погодуйте нею лише мишей.
9. Приготуйте зернову суміш та погодуйте нею лише щурів.
10. Пригостіть кожного кролика шматочком капусти.
11. Пригостіть шиншил сіном.
12. Пригостіть дегу гілочками фруктових дерев.

Керівник гуртка: Молодці, ви вправно виконали всі завдання, і нагодували майже всіх тваринок зоокуточку. А я хочу запросити вас у гості до ще однієї тварини, а до якої саме ви дізнаєтесь, якщо розгадаєте ребус:

Діти разом: Шарлотта!

Керівник гуртка: Так, дійсно, це Шарлотта, а чи знаєте ви як правильно називається тварина на ім'я Шарлотта?

Діти: В'єтнамська свиня

Керівник гуртка: Молодці, тож ходімо до неї в гості, але ж без гостинців не можна, тому кожен з вас обере з кошика овоч чи фрукт, яким бажає пригостити Шарлотту.

Діти разом з керівником йдуть до тваринника, де пригощають свинку та спілкуються з нею.

Керівник гуртка: На цьому наш захід закінчується, ми з вами добре попрацювали та порозважалися. Ви – великі молодці, справжні юннати. тепер я бачу, що ви добре розумієте потреби домашніх улюбленців і знаєте, як про них піклуватись. Тож ніколи не кидайте своїх пухнастих друзів та пам'ятайте: ми завжди відповідаємо за тих, кого приручили. Майте чуйне, щедre і добре серце, щоб знайшлося в ньому місце і маленькій комашці, і тваринці.

Каталог методичних рекомендацій Покотилівської СЮН

№ з/п	Тема	ПІБ автора	Рік	Анотація
1	«Організація та проведення екологічних заходів»	Зоря Г.С.	2016	В збірнику розкрито роботу станції юннатів щодо організації та проведення екологічних заходів. Наявний перелік еколого-натуралістичних регіональних та всеукраїнських заходів, які проводяться протягом року та методичні рекомендації до них.
2	«Навчально-екологічна стежка як засіб формування компетенцій вихованців»	Глуховецька В.В.	2016	У пропонованій роботі розкрито методику організації природоохоронної та дослідницької роботи на екологічній стежці на прикладі роботи гуртків Покотилівської СЮН. Матеріали можуть бути використані керівниками гуртків під час організації еко-стежки.

Продовження додатку Г

3	«Ефективні форми проведення дослідницької роботи з вихованцями»	Глуховецька В.В.	2017	В пропонуваннях методичних рекомендаціях вміщено сучасні підходи щодо організації вихованців до ефективної дослідницької роботи. Наведені приклади дослідницьких робіт Покотилівської станції юннатів.
4	«Використання мультимедійної дошки у гуртковій роботі»	Осокіна В.В.	2017	У збірнику вміщено що саме гурткова робота більш детально може використовувати сучасне обладнання кабінету біології (використання мультимедійної дошки). У роботі виділені способи використання кабінету біології в гуртковій роботі для вивчення біологічного світу в цілому.

Продовження додатку Г

5	«Виховання екологічно компетентної особистості юннатів гуртка»	Веріженко Н.О.	2016	У збірнику вміщено теоретичні основи проектно-дослідної діяльності дітей молодшого шкільного віку та досвід роботи гуртка «Юні лісівники» з даної теми.
6	«Гурткова робота як засіб екологічної компетентності у дітей середнього шкільного віку»	Шевченко В. А	2017	У збірнику вміщено теоретичні основи виховання екологічної компетентності у дітей під час проведення занять гуртка з вихованцями середнього шкільного віку та методична розробка заняття гуртка «Юні друзі природи».
7	«Роль екології у формуванні національної та громадянської свідомості особистості»	Веріженко Н.О.	2014	У збірник вміщено теоретичні основи методики формування екологічної свідомості в роботі гуртка та досвід роботи гуртка «Юні лісівники» у системі громадянського та національного виховання особистості

Продовження додатку Г

8	«Розвиток екологічних компетентностей дітей та підлітків засобами живої лабораторії»	Влащенко К.Л., Сорокіна Н.А., Шевченко В.А.	2015	У збірнику описано досвід роботи педагогічного колективу Покотилівської СЮН з екологічного виховання. Представлені розробки занять гуртків з використанням ігрових технологій та екологічного проектування, розкрита науково-дослідна та природоохоронна робота з юннатами
9	Довідник керівника гуртка позашкільного навчального закладу	Глуховецька В.В.	2016	У довіднику розміщено найголовніші матеріали, що супроводжують роботу керівника гуртка позашкільного закладу. Посібник містить чині нормативно-правові матеріали МОН України, методичне забезпечення, оформлення документів, організації навчально-виховного процесу тощо, взятих з різних джерел інформації.

Продовження додатку Г

10	Формування екологічної свідомості у дітей під час гурткової роботи	Візерська О.С.	2015	У збірнику вміщено аналіз екологічної роботи під час занять гуртка «Юні квітникарі» на базі Покотилівської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів № 2, якої діяльність проводиться у даній школі в екологічному напрямку, які є досягнення. Розкрита робота над екологічними проєктами як одним з напрямів гурткової роботи. Також представлено розробку екологічного проєкту на тему: «Розвиток дендропарку на території школи».
----	--	----------------	------	---

**Навчальна програма з позашкільної освіти
еколого-натуралістичного напрямку
«Юннат»**

1 рік навчання

Автори: Глуховецька Вікторія Вікторівна – методист, керівник гуртка Покотилівської станції юних натуралістів Харківської районної ради Харківської області; Зоря Ганна Сергіївна – керівник гуртка Покотилівської станції юних натуралістів Харківської районної ради Харківської області.

Рецензенти: Пінський О.О. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри ботаніки Харківського національного педагогічного університету імені Г.С.Сковороди; Осокіна В.А. - вчитель біології Покотилівського ліцею «Промінь» Харківської районної ради Харківської області; Влащенко К.Л. – директор Покотилівської станції юних натуралістів Харківської районної ради Харківської області.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

На сьогодні сучасна освіта перебуває у процесі реформування. Концепція Нової Української Школи передбачає одним з пріоритетних напрямів виховання екологічних компетентностей дітей та підлітків.

Любов дитини до природи не приходить сама по собі. Її треба виховувати, пробуджувати, прищеплювати. Якщо вихованці вміють здобувати нові знання та використовувати їх в нових умовах, володіти прийомами пізнання світу, вони будуть із зацікавленням і захопленням опановувати наукою.

Особливий акцент у змісті програми зроблено на виконання концепції сталого розвитку.

Навчальна програма реалізується у гуртку еколого-натуралістичного профілю позашкільної освіти та спрямована на вихованців віком від 7 до 9 років.

Дана програма створена на основі особистісно орієнтованого підходу.

Метою навчальної програми є формування екологічно грамотної особистості засобами живої лабораторії.

Завдання навчальної програми:

- сприяти формуванню екологічної культури особистості;
 - формувати почуття патріотизму, любові до рідного міста та краю;
 - поглиблювати знання вихованців з природознавства;
 - виховувати гуманне ставлення до навколишнього середовища;
 - виховувати науковий світогляд;
- сприяти набуттю знань і досвіду щодо розв'язання екологічних проблем;

- розвивати креативні здібності дітей, їх пізнавальний інтерес до навколишнього середовища;
- залучати дітей до практичної природоохоронної діяльності;
- пропагувати здоровий спосіб життя, змістовний та активний відпочинок.

Навчальна програма передбачає 1 рік навчання:

1-й рік – початковий рівень – 144 год. на рік, 4 год. на тиждень.

Програму побудовано за лінійно-концентричним принципом.

Зміст навчальної програми реалізується за допомогою таких методів навчання: аудіальних, візуальних, методів евристичного навчання та ігрових методів навчання, що допомагають задовольнити дитячу допитливість, залучити їх до активного пізнання навколишнього світу, заволодіти способами пізнання зв'язків між предметами та явищами.

Програмою передбачено проведення теоретичних та практичних занять в оранжерії, зоокуточку, на навчально-дослідній земельній ділянці, на екологічній стежці, а також вікторин, тематичних свят, екскурсій.

Формами контролю за результативністю навчання є підсумкові заняття, захист творчих робіт, участь в конкурсах, виставках, створення портфоліо.

Керівник гуртка, враховуючи вік, інтереси вихованців, стан матеріально-технічної бази закладу, в якому працюють гуртки, в установленому порядку може вносити зміни до розподілу навчального часу на вивчення окремих тем програми.

Початковий рівень, 1 рік навчання

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№	Розділ, тема	Кількість годин		
		теоретичних	практичних	усього
1.	Вступ	2	2	4
2.	Природа восени	10	18	28
3.	Мій зоокуточок	12	12	24
4.	Природа взимку	8	20	28
5.	Кімнатні рослини	8	8	16
6.	Природа навесні	10	14	24
7.	Охорона навколишнього середовища	8	10	18
8.	Підсумок		2	2
Разом				144

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступ (4 год.)

Теоретична частина. Ознайомлення вихованців з планом і програмою роботи гуртка. Хто такий юннат. Техніка безпеки під час проведення занять.

Практична частина. Екскурсія станцією юних натуралістів.

2. Природа восени (28 год.)

Теоретична частина. Життя рослин восени. Навчально-дослідна земельна ділянка. Овочі та фрукти. Життя тварин восени. Відліт птахів у вирій. Листопад, підготовка рослин до зими.

Практична частина. Збір врожаю на навчально-дослідній земельній ділянці. Виготовлення колекції насіння рослин. Свято «День юного натураліста». Всесвітній день тварин (виготовлення листівок, малюнків, плакатів). Участь у природоохоронній акції «Птах року». Екскурсія «Лісові скарби (збір природного матеріалу)». Виготовлення виробів з природного матеріалу «Природа і фантазія». Свято врожаю «Золота осінь». Екскурсія до парку, лісу «Барви осені».

3. Мій зоокуточок (24 год.)

Теоретична частина. Правила поведінки з тваринами зоокуточка станції юннатів. Техніка безпеки при спілкуванні з тваринами. Ознайомлення з видовим складом тварин зоокуточка станції юннатів. Раціони годівлі тварин. Взаємозв'язок тварини й людини. Підводний світ, акваріум станції юних натуралістів. Птахи станції юних натуралістів.

Практична частина. Догляд за тваринами зоокуточку станції юннатів. Складання меню для тварин. Складання договору між господарем і тваринкою. Виготовлення листівок на захист безпритульних тварин. Догляд за мешканцями акваріумної станції юннатів. Догляд за птахами станції юних натуралістів. Виготовлення поробок із солоного тіста «Моя улюблена тваринка».

4. Природа взимку (28 год.)

Теоретична частина. Ознайомлення з життям тварин взимку. Вивчення зимової орнітофауни. Життя рослин взимку. Дослідницька робота юннатів. Прилади та обладнання для проведення досліджень.

Практична частина. Участь у природоохоронній акції «Годівничка». Виготовлення годівничок для птахів. Спостереження за зимовою орнітофауною рідного селища. Пташина їдальня. Природоохоронна акція «Збережи ялинку». Виставка «Зимовий вернісаж». Вироби з природних матеріалів «Різдвяні сувеніри». Екскурсія екологічною стежкою «Ліс узимку». Створення юннатівських міні-проектів. Дослід «Спостереження за проростанням насіння.» Участь у Великому зимовому обліку птахів.

5. Кімнатні рослини (16 год.)

Теоретична частина. Знайомство з основними видами рослин в оранжереї. Правила поведінки в оранжереї. Техніка безпеки під час

практичних робіт в оранжереї станції юних натуралістів. Правила догляду за рослинами в оранжереї. Вивчення різних способів розмноження кімнатних рослин. Зелена аптека, рослини-лікарі.

Практична частина. Догляд за рослинами в оранжереї станції юних натуралістів. Виготовлення квіткових композицій. Розмноження кімнатних рослин. Дослідження фітонцидних властивостей рослин.

6. Природа навесні (24 год.)

Теоретична частина. Життя рослин весною. Фенологічні спостереження. Життя тварин весною. Міграція птахів. Ріст і розвиток рослин.

Практична частина. Участь у природоохоронній акції «Першоцвіт». Ведення щоденників фенологічних спостережень. Екскурсія до природи, спостереження за птахами рідного селища. Виготовлення шпаківень та дуплянок для птахів. Свято «День зустрічі птахів». Вирощування розсади квітів. Участь у трудовій акції «Парад квітів біля школи».

7. Охорона навколишнього середовища(16 год.)

Теоретична частина. Необхідність охорони навколишнього середовища. Червона книга України. Рідкісні та на межі зникнення види фауни і флори рідного краю. Рациональне використання природних ресурсів.

Практична частина. Екологічне свято «День Землі». Природоохоронна акція «Прибери сміття». Екскурсія до природи з метою вивчення рідкісних та майже зниклих видів флори та фауни рідного краю. Природоохоронна акція «Посади дерево». Екскурсія до водойми (Лісове озеро), вивчення флори та фауни водойми. Участь у природоохоронній акції «Збережемо водойми» (на прикладі водних об'єктів своєї місцевості).

8. Підсумок (2 год.)

Підбиття підсумків роботи гуртка. Нагородження кращих вихованців. Завдання на літо.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Вихованці мають знати:

- державну символіку, її призначення;
- правила поведінки на станції юних натуралістів;
- техніку безпеки під час проведення практичних робіт;
- особливості організації робочого місця;
- вимоги догляду за тваринами в зоокуточку;
- правила поведінки під час екскурсій та рухливих ігор;
- правила ведення фенологічних спостережень;
- найпоширеніші види рослин своєї місцевості;
- найпоширеніші види тварин своєї місцевості;
- види рослин та тварин своєї місцевості, що занесені до Червоної книги України;
- види тварин і рослин станції юних натуралістів.

Вихованці мають вміти:

- користуватися оптичними приладами;
- розпізнавати тварин, які вивчаються;
- вести фенологічні спостереження;
- визначати види рослин і тварин своєї місцевості;
- доглядати за тваринами та рослинами в умовах живого куточку;
- дотримуватися техніки безпеки.

Вихованці мають набути досвід щодо:

- догляду за кімнатними рослинами;
- догляду за тваринами в зоокуточку;
- природоохоронної діяльності.

Рекомендована тематика дослідницьких робіт

1. Вплив світла на ріст і розвиток рослин.
2. Вплив ґрунтових сумішей на укорінення рослин.
3. Вплив підживлення на ріст і розвиток рослин.
4. Вивчення руху рослин.
5. Дослідження живлення рослин при поливі різними водними розчинами.
6. Дослідження різних способів розмноження кімнатних рослин.
7. Розмноження бегонії за допомогою листків.
8. Дослідження пристосування рослин до захисту.
9. Дослідження та вивчення лікарських рослин.
10. Визначення рівня забруднення довкілля пилом по його накопиченню на листах рослин.
11. Дослідження умов утримання акваріумних рибок.
12. Вивчення ролі дощових черв'яків у підвищенні родючості ґрунту.
13. Спостереження та дослідження молюсків.
14. Спостереження за добовою активністю комах-запилювачів.
15. Вивчення орнітофауни місцевого парку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Артемова Л.В. Вчися граючись К. «Томіріс» 1990. С. 3-5.
2. Бех І.Д. Виховання особистості: у 2-х кн. Кн. 2: Особистісно-орієнтований підхід: теоретико-технологічні засади: наук. Видання / І. Д. Бех. – К.: Либідь, 2003. – 344 с.
3. Данилко О. Будь природі другом: еколог. проекти, сцен. шк. свят: для учнів 1–4 кл. / О. Данилко, П. Вашковська. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2008. – 96 с.
4. Зелений пакет. Посібник для вчителя. - К.: ТОВ «Видавничий будинок «Аванпост-Прим»», 2002. – 256 с.
5. Лозова В.І., Троцько Г.В. Теоретичні основи виховання і навчання: Навчальний посібник / Харк дерд. пед. ун-т ім. Г.С. Сковороди.- 2-е вид., випр. і доп. – Харків: «ОВС», 2002. – 400 с.

6. Назаренко Л. Догляд за рослинами живого куточка // Біологія і хімія в школі. – 1999. - № 1.
7. Назаренко Л. Догляд за рослинами живого куточка // Біологія і хімія в школі. – 1998. - № 2.
8. Мельникова С.І. Ігрові форми навчальних занять: Навч. посіб. – Харків: ХДУ, 1993.
9. Пометун О.І. Моя щаслива планета: Уроки для стійкого розвитку: Метод. посіб. для вчит. 3-4 кл. загальноосвіт. навч. закл. / О.І. Пометун, О.В.Онопрієнко, А.Д.Цимбалару. - К.: Видавничий дім «Освіта», 2012. - 112 с
- 10.Пустовіт Г.П. Екологічне виховання учнів початкових класів у позашкільних навчальних закладах. К.: 2002- 270 с.
- 11.Саюк В. Історико-педагогічний аналіз використання гри у навчальному процесі // Рідна школа. – 2005.- № 7. С.50-52.
- 12.Скворчевська О.В. Ігрові методики роботи з учнями 1-4 класів. – Х.: Вид. група «Основа», 2009. – 207с.
- 13.Тагліна О.В. Предметні тижні з природознавства в початковій школі. – Х.: Вид-во «Ранок», 2010. – 144 с.
14. Червона книга України. Рослинний світ /Під загальною редакцією Ю.Р.Шеляг-Сосонка. – К.: Українська енциклопедія імені М.П. Бажана, 1996. – 608 с. 29.
- 15.Червона книга України. Тваринний світ. Під ред. М.М. Щербака. – К.: Українська енциклопедія імені М.П. Бажана, 1994. – 464 с

Калейдоскоп проєктів

Екологічний проєкт «Вирости собі друга»

Тип проєкту: проєкт-завдання, індивідуальний, тривалий.

Мета: ознайомлення дітей з видами домашніх тварин, кімнатних рослин, їх значенням у житті людини, умовами життя, способом поведінки, виховання поваги та любові до «братів наших менших».

Завдання: узяти під опіку домашню тварину або кімнатну рослину, спостерігати та занотовувати за планом:

- назва тварини, рослини;
- для чого їх тримали (виросщували);
- цікаві історії з життя тварин, рослин, яких вирощували.

Екологічний проєкт «Екологічна біда — війна»

Тип проєкту: індивідуальний, короткочасний.

Мета: формування ідеї гуманності до живої природи, до інших людей; збагачення життєвого досвіду у процесі конкретної взаємодії зі старшими членами родини.

Завдання: довідатися у дідусів і бабусь, як вони жили під час Другої світової війни, якої біди зазнали люди та навколишнє середовище. Підготувати розповідь. Створити книгу.

Екологічний проєкт «Книга скарг природи»

Тип проєкту: творчий, розв'язання проблеми, індивідуальний, тривалий.

Мета: аналіз екологічного стану довкілля, в т. ч. забруднення, порушення природоохоронного законодавства, його причини; розвиток почуття відповідальності за ставлення до природних об'єктів, за поведінку та дії в природі; розвиток творчих здібностей учнів.

Завдання: написати скаргу від імені природи, природних об'єктів. Створити книгу скарг і на засіданні «Бюро розслідувань» обговорити скарги та ухвалити рішення щодо розв'язання проблеми.

Екологічний проєкт «Новорічний букет»

Тип проєкту: індивідуальний, творчий, розв'язання проблеми

Мета: формування екологічних знань, умінь; виховання екологічної культури; збагачення життєвого досвіду раціонального використання природних ресурсів; розвиток емоційно-чуттєвої сфери в процесі вирішення розбіжності між бажанням і можливостями.

Завдання: а) простежити долю ялинки від її придбання до закінчення святкування Нового року;

б) знайти альтернативу живому дереву для новорічного інтер'єру квартири (букет).

Виконання проєкту поетапне, а саме:

- Ялинові ліси. Чим вони особливі?
- Знайомство з моєю ялинкою (щойно з лісу)
- Знайомство з ялинкою (в прикрасах)

- Знайомство з ялинкою (після свята)
- «Як зберегти традицію і ялиновий ліс?»

Екологічний проєкт «Ідеальне селище»

Тип проєкту: творчий, колективний, короткочасний.

Мета: аналіз екологічного стану селища, його окремих частин; формування аналітичного мислення та розвиток творчих здібностей учнів.

Завдання: спроєктувати й намалювати селище, у якому:

- ✓ було б зручно жити;
- ✓ було б цікаво жити;
- ✓ легко і приємно почуватися.

Специфікою цього проєкту є інтегрований характер (взаємозв'язок екологічного виховання з естетичним, економічним та іншими напрямками), практичне спрямування, залучення учнів до екологічно орієнтованої творчої діяльності.

Категорія «Ботанічний кросворд»

Назва роботи: «Первоцвіти»

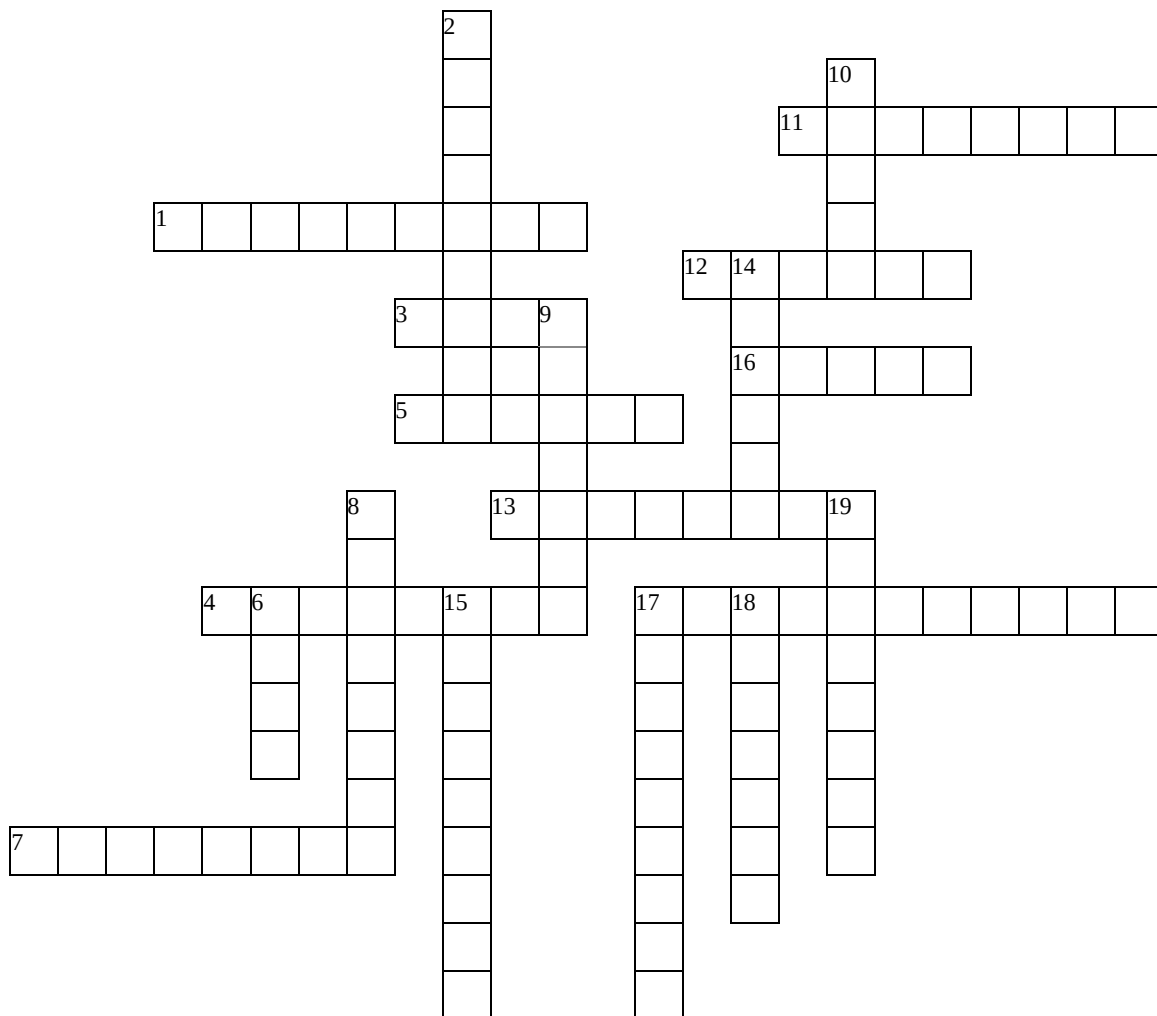
Виконала вихованка гуртка «Юні квітникарі»,

Покотилівської станції юних натуралістів,

Охрименко Альона Олександрівна,

Керівник Глуховецька Вікторія Вікторівна,

Первоцвіти

По горизонталі:

1. Видова назва рослини перекладається з латинської мови як сніговий. (Підсніжник)
3. Латинська назва роду цієї рослини утворена від грецьких слів, що означають дуже буйний, невгамовний. (Чина)
4. Латинська назва цієї рослини походить від давньогрецької назви цибулі морської в перекладі означає розколювати. (Проліска)
5. Народна назва рослини – дикий тюльпан. (Рябець)

7. Латинська назва роду походить від імені міфічного бога сонця Адона. (*Горицвіт*)
11. Латинська назва роду походить від грецьких слів, що означають люблю весну. (*Веснянка*)
12. Латинська назва цієї рослини походить від слова, що в перекладі означає винна ягода, або фіга. (*Пшінка*)
13. Назва рослини пов'язана з формою листків, які нагадують кінські копита. (*Копитняк*)
16. Видова назва рослини в перекладі з латинської мови означає запашний. (*Фіалка*)
17. Латинська назва роду походить від латинського слова, що в перекладі означає печінка. (*Печіночниця*)

По вертикалі:

2. Видова назва рослини в перекладі з латинської мови означає болотна. (*Калюжниця*)
6. Наукова назва цього роду походить від давньогрецького слова «корібалос», за назвою чубатого жайворонка. (*Ряст*)
8. В народі цю квітку називають скороспілка весняна, лісовий нарцис, жовтка. (*Білоцвіт*)
9. Латинська назва роду походить від грецького слова, що означає вітер. (*Анемона*)
10. Латинська назва роду в перекладі означає легені, і пов'язана з лікувальними властивостями рослини. (*Медунка*)
14. У народі ці квіти називають брандушками, маслянками або серенками. (*Шафран*)
15. Свою назву цей первоцвіт дістав через те, що його квітки в негоду і холод закриті, наче сплять. (*Сон-трава*)
18. Видова назва рослини в перекладі з латинської мови означає ведмежий. (*Черемша*)
19. Латинська назва роду означає лілія долин, а видова назва перекладається з латинської мови як травнева. (*Конвалія*)

Категорія «Ботанічний кросворд»

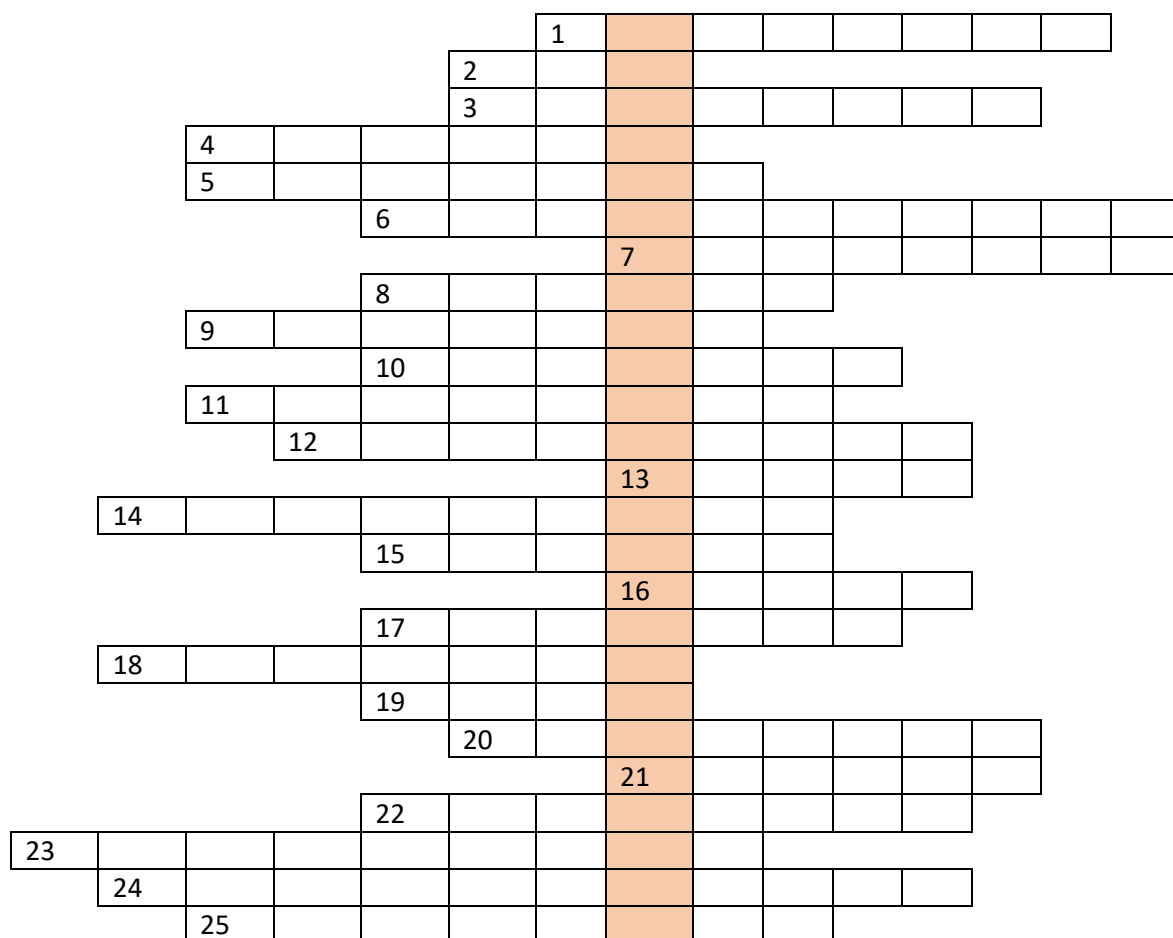
Назва роботи: «Українські традиційні квіти»

Виконала вихованка гуртка «Людина і довкілля»

Покотилівської станції юних натуралістів,

Рогожина Єлизавета Сергіївна,

Керівник Зоря Ганна Сергіївна,

Українські традиційні квіти

1. З квіток цієї рослини виготовляють вино і варення, а листя використовують для салатів. *(Кульбаба)*
2. Рослина, що є символом 8 травня, Дня пам'яті та примирення, в усьому світі. *(Мак)*
3. Рослина — символ молодості, весни, життєвої сили. *(Барвінок)*
4. Видова назва квітки в перекладі з латинської означає «запашний». *(Фіалка)*
5. В народі цю рослину називають «Петрові батоги». *(Цикорій)*
В Китаї — це «квітка десяти тисяч років», там їх вважають символом довголіття, у Великобританії їх називають «золотом Мері», в
6. Німеччині вони отримали назву «студентські квіти», а у нас в народі за бархатистість пелюсток їх називають «бархатками». *(Чорнобривці)*
7. «Сонячна» квітка. *(Соняшник)*

8. Ця квітка - давня і надійна берегиня будинку. Народні повір'я свідчать, що добрі душі предків поселяються на ній і охороняють мешканців оселі. (*Мальва*)
9. Назва квітки в перекладі з латинської мови означає синій, темно-голубий. (*Волошка*)
10. Дуже цінна лікарська рослина, її дуже любляють бджоли. З давньоримських часів квітки використовували в їжу в якості спеції, завдяки ароматичним властивостям і вмісту природних барвників. (*Нагідки*)
11. В Україні та деяких європейських країнах цій рослині приписували магічні властивості. Вважалося, що саме ним можна приворожити людину, яку любиш, саме з нього готували приворотне зілля. (*Любисток*)
12. Італійці не можуть уявити собі свою улюблену страву піцу без цієї ароматної пряної спеції. У нашій країні її в більшості випадків використовують у лікувальних цілях. (*Материнка*)
13. Багаторічна трав'яниста рослина з родини мальвових, що має дуже цілющі властивості. (*Аллея*)
14. Наукова назва рослини, в перекладі з грецької мови, означає «мишаче вухо», а в народі її називають «очки жаб'ячі» (*Незабудка*)
15. Ця рослина є уособленням дівочої краси, ніжності, любові та сімейного щастя. Ще вона має назву - «весільне дерево». (*Калина*)
16. Квітка, українська назва якої має військове звання. (*Цинія*)
17. Квітки відкриваються надвечір і залишаються відкритими до раннього ранку, даючи приємний аромат, тому іноді цю квітку називають «нічною фіалкою». (*Матіола*)
18. Назва цієї рослини, в перекладі з грецької мови, означає «тисяча і листок» (*Деревій*)
19. Ця рослина є одним із компонентів грошової валюти США. (*Льон*)
20. У Середній Азії ця трава має назву «джерабай» – цілитель ран, в народі ж назву цієї рослини помилково пов'язують зі смертю худоби. (*Звіробій*)
21. Цілюща лікарська рослина, росте переважно в лісах. В народі її називають «сорочі очі», «вовча трава», «садова конвалія». (*Купина*)
22. Перші травневі квіти, ефірна олія яких широко використовується у парфумерії. (*Конвалія*)
23. Стародавні греки вважали цю рослину лікарською квіткою Олімпу. Англійці брали його з собою в дорогу як талісман. У багатьох слов'янських народів він шанувався як золоті ключі, які відкривають літо. (*Первоцвіт*)
24. Назва квітки, в перекладі з латині, означає «палець» або «наперсток». (*Наперстянка*)
25. «Наймузичніша» квітка. (*Дзвоники*)

QR - квест

Тема: Природничий квест «Країна юннатія».

Мета: формування інформаційно-цифрової компетентності, повторити та закріпити знання з природничих наук, розвивати науковий світогляд, розвивати творчі здібності за допомогою гри, виховувати у дітей ініціативність, взаємодопомогу.

Обладнання: смартфони, маршрутні листи, секундомір, конверти з прислів'ям, заготовленні QR-коди,

Форма роботи: гра

Рекомендований вік дітей: 11-17 років

Місце проведення: станція юних натуралістів

Підготовчий етап:

- Розробка сценарію
- Створення команд
- Ознайомлення учасників з правилами гри

План гри

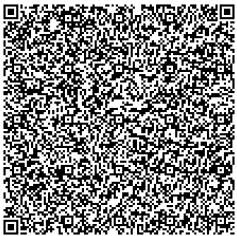
1. Час на проходження гри 2 години.
2. Команди стартують з наперед визначеного місця, де вони отримують підказки у вигляді QR-кодів
3. На виконання кожного завдання дається 10 хв.
4. До кожної команди закріплена людина помічник, який вимірює час (старт та кінець).
5. Маршрут складається зі станцій. Для проходження маршруту команда зобов'язана відвідати всі станції.
6. У кінці команда повинна знайти свій «скарб», який знаходиться на завершальному етапі – це вислів, який знайдуть команди на фініші.
7. Усі команди отримують нагороди.

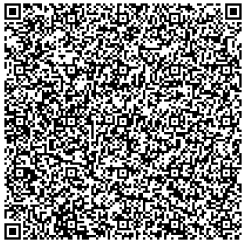
Хід гри.

Керівник гуртка. Шановні юннати! На станції юннатів заховано скарб. Цей скарб буде ваш, але вам потрібно його знайти!

Правила гри.

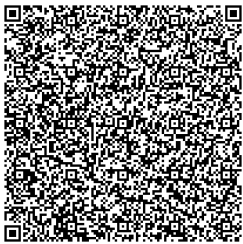
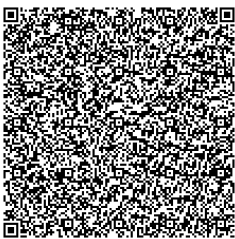
Для участі у грі юннати формують команди, дають їм назви, підбирають девіз. За допомогою додатка на смартфоні сканують QR-коди, де зашифровані завдання і виконують його. Рухаємося від зупинки до зупинки доки не знайдете «скарб». Перші QR-коди підказки отримуєте від керівника гуртка. Учасники зобов'язані дотримуватися дисципліни та правил гри. Головна умова цієї гри мати гарний настрій, багато енергії та працювати командою!

QR-коди	Завдання 1 команди.
	Відгадай ребус? (Калина)
	Пройди 5 кроків вперед, потім 3 кроки на ліва, далі відповідь підкаже загадка: Кущ весняний, запашний Зацвітає біля хати. Відламаю гілочку малу І візьму в кімнату, Хай він пахне мамі й тату. (Бузок)
	Багато хто вважає її найкращою у своїй категорії не лише через виняткову красу та витонченість, а й за здатність захищати себе. Вона походить із Персії. Вже в епоху Парфянського царства були відомі майже всі її кольорові різновиди. Вона зіграла видатну роль у середньовічній історії Англії. За кольором її різновидів було названо найтривалішу в історії Британії громадянську війну за корону Англії, її, як правило, дарують коханій людині. (Троянда)
	А ото що за тварина? Їй багно, немов перина. Ляже в нього і дрімає, Рохне, стогне. Хто вона? (Свиня)

	З цих букв складіть слово, там знайдете наступну підказку А, Е, Я, Ж, Н, Е, Р, О, Р (Оранжерея)
	В оранжереї ви знайдете цю рослину, я дам вам підказку: Стародавні ацтеки з волокон цієї рослини робили одяг і взуття, мотузки й нитки. Сухе листя служили паливом, з них же робили папір. З соку варили мед, вино, виготовляли цукор. Стебла і зараз мексиканці вживають в їжу в сирому, вареному і печеному вигляді. З волокон роблять мотузки, канати, взуття, сумки, пакувальну тканину. (Агава американська)
	Відгадай наступне завдання: Павич звичайний (<i>Pavo cristatus</i>) – національний птах якої країни... (Індія)
	Прочитайте завдання та знайдіть тварину яка зашифрована. Коли ворог нападає, Звір той себе захищає; Смороду він напускає – Ворог миттю утікає. Є такий смердючий звір, Звати звіра того (Тхір)

	Відгадай та крокуй далі. Цих гризунів приручили інки, для яких вони служили джерелом цінного м'яса. (морська свинка)
	Відгадавши загадку ти знайдеш наступний QR-код. Пір'я він яскраве має. Як людина, розмовляє. (Папуга)
	Ці тварини найживучі серед комах. І тепер з вашої команди найвідважніший і найсміливіший повинен дістати підказку, яка захована у самих якнайдревніших комах. (Таргани)
	Вирішити екозавдання. Тополя виділяє 40 кілограмів кисню за добу, кедр у чотири рази менше, а ялина на 4 менше ніж кедр. Скільки кисню за добу виділяють тополя, кедр і ялина разом? Передайте відповідь людині ім'я якої з латинської мови перекладається як «перемога». І отримайте останнє QR-завдання.
	Відгадайте ребус. (Охорона рослин)
	Скарб знайдено!

	Завдання 2 команди
	Відгадавши загадку ти знайдеш наступний QR-код. Пір'я він яскраве має. Як людина, розмовляє. (Папуга)
	Відгадай та крокуй далі. Цих гризунів приручили інки, для яких вони служили джерелом цінного м'яса. (морська свинка)
	Прочитайте завдання та знайдіть тварину яка зашифрована. Коли ворог нападає, Звір той себе захищає; Смороду він напускає – Ворог миттю утікає. Є такий смердючий звір, Звати звіра того (Тхір)
	А ото що за тварина? Їй багно, немов перина. Ляже в нього і дрімає, Рохне, стогне. Хто вона? (Свиня)

	Відгадай наступне завдання: Павич звичайний (<i>Pavo cristatus</i>) – національний птах якої країни... (Індія)
	З цих букв складіть слово, там знайдете наступну підказку А, Е, Я, Ж, Н, Е, Р, О, Р (Оранжерея)
	В оранжереї ви знайдете цю рослину, я дам вам підказку: Стародавні ацтеки з волокон цієї рослини робили одяг і взуття, мотузки і нитки. Сухе листя служили паливом, з них же робили папір. З соку варили мед, вино, виготовляли цукор. Стебла і зараз мексиканці вживають в їжу в сирому, вареному і печеному вигляді. З волокон роблять мотузки, канати, взуття, сумки, пакувальну тканину. (Агава американська)
	Багато хто вважає її найкращою у своїй категорії не лише через виняткову красу та витонченість, а й за здатність захищати себе. Вона походить із Персії. Вже в епоху Парфянського царства були відомі майже всі її кольорові різновиди. Вона зіграла видатну роль у середньовічній історії Англії. За кольором її різновидів було названо найтривалішу в історії Британії громадянську війну за корону Англії, її, як правило, дарують коханій людині. (Троянда)

	Відгадай ребус? ” ” (Калина)
	Пройди 5 кроків вперед, потім 3 наліва, далі відповідь підкаже загадка: Кущ весняний, запашний Зацвітає біля хати. Відламаю гілочку малу І візьму в кімнату, Хай він пахне мамі й тату (Бузок)
	Ці тварини най живучі серед комах. І тепер з вашої команди найвідважніший і найсміливіший повинен дістати підказку, яка захована у самих якнайдревніших комах. (Таргани)
	Вирішити екозавдання. Тополя виділяє 40 кілограмів кисню за добу, кедр у чотири рази менше, а ялина на 4 менше ніж кедр. Скільки кисню за добу виділяють тополя, кедр і ялина разом? Передайте відповідь людині ім'я якої з латинської мови перекладається як «перемога». І отримайте останнє QR-завдання.
	Відгадайте ребус. 0 ” Н (Охорона рослин)
	Скарб знайдено!

Підбивання підсумків.

Рахується загальний час, кількість помилок. Оцінюється робота кожної команди. Всім учасникам вручаються солодкі призи.

Приклад знайомства дітей з дикими тваринами:

Діти тримають в руках тваринку (шиншилу), гладять її, роздивляються.

Бесіда:

- Де живуть шиншили? Що у них за життя? Чим вони живляться?

(Відповідають діти, які спеціально підготувалися до заняття).

Шиншили живуть у горах. Вночі мороз, вдень спека. Води немає. Їжа бідна.

- Як же вони виживають?

Вони пристосовані до такого середовища існування: живлення, звичайно, важке, але у процесі еволюції за тисячоліття тварини з успіхом вирішували та розв'язували ці проблеми. Шубка шиншили — порятунок від морозів. У порівнянні з іншими тваринами її хутро просто унікальне. Якщо у звичайних хутрових звірів з однієї волосяної цибулини зростає один волосок, то у шиншили 60-80 найтонших, як павутинка, волосків товщиною 12-14 мікрон (спостереження під мікроскопом).

- А для чого в них такі вуса та вуха? Чому вони такі непосидючі?

Швидкість і спритність, розвинені органи чуття — вуха та вуса — ось помічники у видобутку їжі. Треба і знайти, і добратися, та ще й від природних хижаків вчасно сховатися. Шиншили за своєю природою спринтери. Вони швидко пересуваються, але тільки на маленькі відстані. Їх поведінка у зоокуточку практично не відрізняється від природного.

Одомашнювати їх стали зовсім недавно. Ще на початку століття через цінності хутра їх майже всіх знищили. Хоча цінність тваринок знали ще задовго до нашої ери. Індіанське плем'я Чинча (звідси й назва тваринки) платило данину шкірами цієї тварини могутнім завойовникам — інкам. Тому її хутро і називають «м'яким золотом».

Індіанці розуміли, що всіх вбивати не можна і в силу свого чутливого ставлення до навколишнього середовища мудро регулювали чисельність поголів'я, яке мешкало разом з ними на одній території. Потім прийшла хвиля колонізації. Іспанці першими принесли шуби зі шкіри шиншили до Європи. Розпочався «бум». Звірів у природному середовищі їх проживання за якихось пару десятків років просто знищили.

На початку століття американець М.Ф.Чапмен вирішив розводити шиншил у неволі, чим врятував їх від повного зникнення. Можна сказати, що завдяки вченому ми всі маємо досвід щодо утримання в неволі такої тваринки.

Зараз шиншила знаходиться під охороною законів у країнах, де вона мешкає (Чілі, Перу, Болівія), і занесена до Міжнародної Червоної книги союзу охорони природи та природних ресурсів. Але незаконне мисливство продовжується й зараз. І все ж таки чисельність цих тварин у природі, хоча і повільно, але починає зростати.

Тема заняття «Рослини — частина живої природи».

I. З якого дерева лист?

Мета: закріпити знання дітей про дерева (ялина, клен, сосна, тополя, липа, яблуня, вишня, слива), навчити розрізняти листки різних дерев, за характерними ознаками листків впізнавати дерева.

Наочність: зразки листя різних видів дерев, безлисті гілочки вище названих дерев.

Хід гри

На середину столу розкладаються гербарні зразки листків дерев. Дітям роздаються безлисті гілочки листяних та хвойних порід дерев лісу та саду. Вихованці мають дібрати до своєї гілочки листки. Потім описують своє дерево за схемою. Виграє той, хто швидше впорається із завданням.

II. Чиє насіння?

Мета: навчати розрізняти насіння різних рослин; називати рослину за характерними ознаками плодів та насіння; формувати уявлення про пристосування насіння до розповсюдження.

Наочність: плоди фруктових дерев, горобини, калини; дуба; горох та квасоля у бобах; насіння клена, липи, ялини чи сосни, кульбаби, череди, осоту тощо. Ілюстрації рослин, яким належать плоди та насіння.

Хід гри

На столі розкладено прозорі пакетики із насінням рослин, окремі плоди. Вихованцям роздаються картки із зображенням рослин. Діти добирають плоди та насіння до своїх ілюстрацій, описують пристосування насіння до поширення; якщо це можливо, проводять демонстраційні досліди (із насінням кульбаби, клена, череди тощо). Виграє той, хто швидше підбере насіння відповідної рослини, правильно з'ясує пристосування до поширення. Додаткові бали отримує учень, що доповнює, уточнює відповіді інших.

III. Магазин «Квіти»

Мета: продовжити формувати поняття «кімнатні рослини», «органи рослин»; уточнити ознаки, за якими кімнатні рослини відрізняються одна від одної та від рослин відкритого ґрунту.

Наочність: кімнатні рослини куточка живої природи.

Правила гри: назвати відділ крамниці, описати характерні ознаки рослини, не вказуючи назви.

Хід гри

На стелажах розставляють кімнатні рослини так, щоб кожную рослину було добре видно. Рослини розміщують по відділах: 1. Красиво квітучі рослини; 2. Ампельні рослини; 3. Сукуленти; 4. Декоративно-листяні кімнатні рослини.

Це — магазин «Квіти». Покупці — юннати описують рослину, що найбільше сподобалась, проте не називають її. Продавець має впізнати рослину й видати покупку. Під час гри продавці змінюються.

План екологічної стежини СЮН

ПОГОДЖЕНО:

Директор Покотилівської

станції юних натуралістів

_____ К.Л.Влащенко

ЗАТВЕРДЖЕНО:

Голова

екологічного

парламенту

Статут

**Дитячого екологічного парламенту
Покотилівської станції юних натуралістів
Харківської районної ради Харківської області**

Головна мета Екологічного Парламенту:

Залучення вихованців до навчального та виховного процесів, виховання національної свідомості, соціально активної особистості. Формування громадської позиції, господаря Землі, патріота та захисника української природи.

Основні завдання Дитячого Екологічного Парламенту:

1. Впливати на формування молодіжної політики на станції юннатів;
 2. Сприяти захисту прав дітей;
 3. Брати участь в організації культурно-масових заходів та змістовного дозвілля вихованців;
- Продовження додатку П
4. Пропагувати знання і навички здорового способу життя;
 5. Формування патріотичного ставлення до рідної землі, почуття гордості у молодого покоління за свій рідний край.
 6. Формування навичок дослідницької роботи.
 7. Виявлення, підтримка та заохочення творчої ініціативи учнів, які вивчають природу рідного краю.
 8. Поглиблення екологічних знань учнів.
 9. Виховання гуманного ставлення до природи, почуття відповідальності за все живе на Землі.

Розділ 1

Загальні положення

Стаття 1

Дитячий Екологічний Парламент (ДЕП) – добровільне об'єднання вихованців, мета якого – сформувати в дітях почуття господаря закладу, гуртка, вміння співпрацювати на принципах партнерства, гласності, демократизму.

Стаття 2

У своїй діяльності Дитячий Екологічний парламент керується Конституцією України, законами України та постановами Верховної ради, прийнятими відповідно до Конституції та законів України, Конвенцією ООН «Про права дитини».

Стаття 3

Символами юннатівського самоврядування станції юннатів повинні бути: емблема, Гімн юннатів.

Стаття 4

ДЕП пропагує дружні взаємини та співпрацює з різними громадськими об'єднаннями на принципах взаємоповаги й незалежності; співпрацює з педагогами та батьками.

Стаття 5

Юннатівське самоврядування відповідає структурі:

Розділ 2

Мета та завдання

Стаття 1

Усебічно розвиватися, самовдосконалюватися, самореалізовуватися на благо собі, своїм ровесникам, закладу, своїй родині, малій батьківщині, народові України.

Стаття 2

Забезпечувати й захищати права та інтереси юннатів на основі виконання правил і законів станції юннатів.

Стаття 3

Формувати почуття відповідальності, свідоме ставлення до участі кожного у вирішенні важливих справ юннатівського життя, опановувати наукою управління.

Стаття 4

Сприяти реалізації інтересів, можливостей, бажань дітей. Прагнути узгодженості й балансу інтересів між вихованцями та дорослими.

Розділ 3

Права, свободи, обов'язки

Стаття 1

Кожен юннат має право:

- діяти на свій розсуд, вільно висловлювати свою думку, не ображаючи при цьому гідності та свободу інших;
- подати свою пропозицію в актив ДЕПу;
- висувати кандидатуру, а також самовисуватися і бути обраним в будь-яку комісію;
- брати участь у будь-яких сферах юннатівського життя, ініціювати будь-які форми цього життя (клуби, гуртки і т. д.);
- ставити питання про перебування в закладі юнната, якщо той своїми діями порушує закони закладу;
- не з'явитися на заняття тільки за домовленістю з вихователем або директором станції юннатів.

Стаття 2

Кожен юннат зобов'язаний:

- відвідувати постійно заняття гуртків;

- виконувати правила поведінки в природі;
- вміти доглядати за об'єктами живої природи;
- допомагати керівнику гуртків з підготовки до заняття;
- дотримуватись норм статуту та законів станції юннатів.

Стаття 3

Повноваження Голови ДЕПу

Обов'язки Голови ДЕПу:

- планує і веде збори (чи призначає ведучих);
- розподіляє завдання між комісіями та старостатом;
- співпрацює з директором закладу.
- виконує функцію зв'язку між вихованцями й адміністрацією закладу, керівниками гуртків і місцевою громадою;
- відповідає за підготовку майбутніх керівників самоврядування на станції юннатів. Є лідером!

Стаття 4

Заступник Голови ДЕПу

Заступник:

- є його правою рукою;
- за відсутності Голови виконує його обов'язки;
- допомагає Голові виконувати його обов'язки;
- щохвилини готовий перейняти обов'язки Голови.

Стаття 5

Секретар ДЕПу

виконує наступні функції:

- веде протокол засідань парламенту та голів комітетів;
- веде архіви;
- звітує президенту.

Стаття 6

Повноваження членів ДЕПу

Члени Дитячого Екологічного Парламенту:

1. Керують роботою комісій.
2. Особисто відповідають за основні напрямки роботи самоврядування, наприклад:
 - контакти з органами місцевого самоврядування;
 - прес-центр.
3. Збирають ідеї вихованців своїх гуртків стосовно роботи самоврядування і представляють їх на засіданнях парламенту.

Розділ 4

Стаття 1

Комісія з питань екології

- Формує екологічну культуру дитини, її гармонійні стосунки з природою;
- Озеленює територію СЮН;

- Проводить природоохоронні акції “Посади сад”, “Годівничка”, «Прибери сміття», «До чистих джерел», «За чисте довкілля», «Першоцвіт» та інші
- Оформляє альбоми, виставки;
- Дбає про природоохоронні території нашого селища;
- Залучає юннатів до участі у природоохоронній діяльності;
- Проводить просвітницьку діяльність з місцевими жителями про необхідність збереження навколишнього середовища;
- Організовує трудові десанти з благоустрою території селища

Стаття 2

Комісія з питань туризму та краєзнавства

- Організовує туристичні походи, екскурсії, експедиції;
- Сприяє вивченню історії, географії, культури та традицій рідного краю;
- Проводить тематичні вечори, виставки, конкурси тощо;
- Залучає вихованців СЮН до участі в масових туристсько-краєзнавчих заходах;
- Дбає про історико-культурну спадщину свого регіону.

Стаття 3

Комісія з питань інформації

- Організовує та здійснює художнє оформлення інтер'єру станції юннатів;
- Готує і проводить інформації з різних питань;
- Висвітлює цікаві юннатівські традиції.
- Інформує вихованців, батьків, керівників гуртків про всі події, які відбуваються на станції юннатів, різними засобами інформації (газета, рекламні оголошення).

Стаття 4

Комісія дозвілля та відпочинку

- керує проведенням культурно – масових справ, організацією загальних і вечорів окремих гуртків, свят народного та загального календаря, розподіляє між гуртками та вихованцями доручення з підготовки цих заходів;
- організовує оформлення станції юннатів та навчальних кабінетів;
- несе відповідальність за утримання та підготовку програми художньої частини й програму дозвілля;
- вивчає побажання вихованців щодо організації й роботи гуртків, проводить запис в гуртки. Організовує проведення конкурсів і оглядів художньої самодіяльності.

Стаття 5

Комісія з дисципліни та порядку

- Веде щоденний контроль за відвідуванням юннатами занять;

- Запобігати правопорушенню в гуртках;
- Проведення тематичних виховних годин спілкування, диспутів, лекцій;
- Попередження і регулює взаємовідносини, конфлікти між юннатами; Організація та проведення лекцій із правової культури, брейн — рингу, круглих столів «Чи знаєш ти Закон».

Розділ 4

Вибори

Стаття 1

Положення про вибори Голови ДЕПу

Вибори Голови ДЕПу:

Кандидати висуваються як групою вихованців, так і шляхом самовисування;

Кандидатура має бути підтверджена не менш як 10-ма підписами представників не менш 4-х гуртків станції юннатів;

Голова ДЕПу обирається таємним голосуванням у визначений день в присутності директора закладу;

Голова обирається терміном не більше ніж на два роки.

Право бути обраним має кожен гуртківців 5-7 класів станції юннатів.

Продовження додатку П

Голова ДЕПу приступає до своїх обов'язків на наступний день після відкритого оголошення результатів виборів.

Стаття 2

Голова Дитячого Екологічного Парламенту.

Права та обов'язки Голови.

Голова є гарантом прав вихованців, визначених законами.

Голова призначає, коригує і спрямовує роботу відповідальних центрів і старост гуртків.

Голова видає укази про створення об'єднань, гуртків, проведення заходів, акцій, які не суперечать законам чи статуту, і мають за мету благо закладу.

Голова співпрацює з дирекцією згідно з статутом.

Голова може бути присутнім на засіданні педагогічної Ради, виступати на захист вихованців станції юннатів.

Голова поводить себе толерантно, суворо дотримується норм культури спілкування.

План
роботи дитячого екологічного парламенту Покотилівської СЮН

№	Зміст роботи	Термін виконання	Відповідальний	Відмітка про виконання
1	Планування роботи на I семестр. Вибори членів екологічного парламенту	16.09.	Культурорганізатор Зоря Г.С.	
2	Засідання екологічного парламенту з питань розподілу обов'язків ДЕПу, вивчення Статуту та положення ДЕПу	13.10.	Голова парламенту	
3	Засідання парламенту з питань участі юннатів у природоохоронних заходах та конкурсах	11.11.	Голова парламенту	
4	Засідання парламенту щодо організації дозвілля юннатів під час зимових канікул	16.12.	Комісія юннатівського дозвілля та відпочинку	
5	Засідання парламенту з питань планування роботи на II семестр навчального року	13.01.	Голова парламенту	
6	Засідання парламенту з питань патріотичного виховання в позашкільному закладі	10.02.	Культурорганізатор, голова парламенту	
7	Засідання парламенту з питань організації співпраці з іншими студентськими та учнівськими органами самоврядування	10.03.	Голова парламенту	
8	Засідання парламенту з питань проведення екологічних заходів до Дня Землі	07.04.	Комісія з питань екології	

Продовження додатку Р

9	Засідання парламенту: Звіт старост гуртків про проведені практичні природоохоронні заходи	11.05.	Заступник голови парламенту	
10	Участь у зборі лідерів ДЕПу в Національному еколого-натуралістичному центрі в м.Києві	Червень	Культурорганізатор Зоря Г.С.	
11	Засідання парламенту: Підбивання підсумків роботи за рік	Липень	Голова парламенту	

Культурорганізатор СЮН

Зоря Г.С.

Протокол № ____ (зразок)
зборів юннатівського самоврядування ____
від ____ . ____ . 200 ____ року

Присутні ____ вихованців, керівник гуртка _____

Порядок денний:

1. _____
2. _____
3. _____

Регламент роботи:

Перше питання -5 хв.

Друге – 3 хвилини

Третє – 10 хв.

Для виступів – по 2 хвилини

Довідки, повторні виступи — до 1 хв.

Збори провести за 20-25 хвилин.

Слухали по першому питанню : _____

Виступили: _____

Слухали по другому питанню : _____

Виступили : _____

Слухали по третьому питанню: _____

Виступили: _____

Ухвалили:

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____

Голова зборів _____

Секретар зборів _____

**План
заходів дитячого екологічного парламенту Покотилівської СЮН
на I семестр**

№	Зміст роботи	Термін виконання	Відповідальний	Відмітка про виконання
1	Проведення природоохоронних заходів в рамках акції «Дню юного натураліста»	Третій тиждень вересня	Комісія з питань екології	
2	Екологічний похід до гідрологічного заказника «Крюківський» присвячений Дню туризму	27.09.	Комісія з питань туризму та краєзнавства	
3	Проведення екологічної акції присвяченої до «Дня захисту тварин», виготовлення плакатів «Захисти тварину»	04.10.	Комісія з питань інформації	
4	Проведення виставки «Осінні барви»	Перший тиждень жовтня	Заступник голови парламенту	
5	Участь у святі «День юного натураліста»	16.10.	Голова парламенту	
6	Залучення юннатів до участі у Всеукраїнському конкурсі «Вчимося заповідувати»	Протягом жовтня	Комісія з питань інформації	
7	Проведення бесіди з юннатами різних гуртків «Юннати за здоровий спосіб життя»	01.11.	Комісія з питань дисципліни та порядку	

Продовження додатку Т

8	Впорядкування території гідрологічної пам'ятки природи «Джерело ім. Г.С. сквороди» в рамках Всеукраїнського конкурсу «До чистих джерел»	22.11.	Комісія з питань екології	
9	Залучення юннатів різних гуртків до участі в акції «Годівничка». Проведення конкурсу на кращу годівничку	Протягом листопада	Комісія з питань інформації	
10	Робота над розробкою проєкту: «Залучення дітей пільгового контингенту до гурткової роботи засобами «Живої лабораторії»»	Протягом грудня	Голова парламенту	
11	Проведення екологічної акції «Замість ялинки новорічний букет»	24.12.	Комісія з питань екології.	
12	Залучення юннатів різних гуртків до участі в акції «Годівничка». Проведення конкурсу на кращу годівничку	Протягом листопада	Комісія з питань інформації	

Культурорганізатор СЮН

Зоря Г.С.

**План
заходів дитячого екологічного парламенту Покотилівської СЮН
на II семестр**

№	Зміст роботи	Термін виконання	Відповідальний	Відмітка про виконання
1	Проведення природоохоронних заходів в рамках акції «Годівничка», участь у Великому зимовому обліку птахів	Січень	Комісія з питань екології	
2	Залучення юннатів різних гуртків до участі у Всеукраїнському фестивалі «В об'єктиві натураліста»	Початок лютого	Комісія з питань інформації	
3	Проведення екологічної акції присвяченої до «Дня водно-болотних угідь», виготовлення листівок «Вода - основа життя»	02.02.	Комісія з питань інформації	
4	Проведення вечору патріотичної пісні «З Україною в серці»	24.02.	Заступник голови парламенту	
5	Залучення дітей до участі у природоохоронній акції «Першоцвіт»	07.03.	Комісія з питань інформації	
6	Проведення дитячо-юнацької еколого-патріотичної гри «Паросток»	Під час весняних канікул	Комісія дозвілля та відпочинку	
7	Проведення місячника лісу в рамках акції «Ліси для нащадків»	28.03.	Комісія з питань екології	
8	Підготовка та участь у святі «День зустрічі птахів»	01.04.	Комісія дозвілля та відпочинку	
9	Проведення природоохоронних заходів до Дня Землі: «Прибери сміття», «За чисте довкілля», «Посади дерево»	Протягом квітня	Комісія з питань екології	

Продовження додатку У

10	Участь у природоохоронній акції «SOS- вернісаж, або друге життя відходів». Конкурс на кращу поробку	Квітень	Заступник голови парламенту	
11	Залучення юннатів різних гуртків до участі в акції «Збережемо Лісове озеро».	Травень	Комісія з питань інформації	
12	Прибирання території парку Слави в рамках акції «Парки – легені міст і сіл»	Травень	Комісія з дисципліни та порядку	
11	Екскурсія до Feldman Ecorpark	Травень	Комісія дозвілля та відпочинку	
12	Екологічний похід до лісу	Травень	Комісія з питань туризму та краєзнавства	

Культурорганізатор СЮН

Зоря Г.С.

Гра «Геокешинг» на тему: «Дерева рідного краю»

Мета: ознайомити дітей із системою глобального позиціювання або GPS (Global Positioning System) та навичками користування GPS-навігаторами; ознайомити вихованців з Google картами та навичками опрацювання з ними; закріпити набуті знання про дерева рідного краю; розвивати вміння дітей використовувати набуті знання та навички, вміння працювати в команді, вчити діяти і поводитись, розвивати вміння орієнтуватися на місцевості; розвивати логічне мислення, комунікативність та ерудицію.

Обладнання: смартфони з приймачем GPS або GPS-пристрій, селфі-палки, картки зі словами, картки з цікавими фактами, фрагменти пазлу, завдання для фотозвіту, пластикові контейнера.

Рекомендований вік дітей: 11-14 років

Тривалість заняття: 2 години.

Місце проведення: територія селища Покотилівка, селищний парк «Слави», територія станції юннатів.

Правила гри «Геокешинг»

Геокешинг – гра в реальному часі, де головною ціллю є пошук скарбів за допомогою GPS-навігатора. Учасники гри відправляються по вказаним GPS-координатам і намагаються знайти скарби (контейнер) захований у цьому місці. До GPS-координат керівник надає дітям завдання про місце-схованку (загадки про дерева рідного краю). Після знаходження першого «скарбу» діти отримують наступні координати. Якщо за допомогою лише координат та загадки діти не змогли знайти схованку, то керівник надає їм підказку у вигляді фотографії місця, де сховано «скарб». Для створення схованки необхідно обрати зручний контейнер з кришкою, в який будуть входити наступні речі:

1. Пазл (з яких потім діти зберуть картину лісу);
2. Слово, або словосполучення (частина фрази про дерева);
3. Тема для фотозображення команди (для фотозвіту);
4. Цікаві факти про дерева.

Обов'язковою умовою проходження гри буде фотографія на точці — схованці усієї команди — це гарантує, що маршрут команда проходить у повному складі, і точку вони дійсно знайшли.

Загальна тема фотозвіту, що буде проводитись в рамках гри, називається «Як це було...». Завдання: потрібно зробити не просто «фото на пам'ять», а колективну світлинку, іншими словами – постановочне, зрежисоване фото всієї команди на задану тему. Кожний тайник буде містити «свою» тему. Основна вимога – теми не повинні повторюватися і дублюватися. НАПРИКЛАД Зобразити: «Ура! Ми – знайшли!»; «Розгубленість»; «Увага! Ми — думаємо»; «Ми – сила, бо ми – команда» тощо.

Вихованці відправляються на маршрут тільки в супроводі керівника, який має контролювати безпеку дітей.

Гра може проводитися протягом цілого року, хоча краще вибирати весняний, літній та осінній періоди, коли на деревах є листя.

Хід гри

Вступне слово керівника гуртка: На жаль, сьогодні не всі пам'ятають про те, що живі дерева – це невіддільна частина нашої екосистеми. Всі живі дерева виділяють кисень. Отже, вони є тими генераторами повітря, що так необхідні для життя на Землі. Через це лісові масиви досить часто називають легенями планети. Крім цього, дерева вбирають в себе вуглекислий газ, який є сильним токсином. А значить, якщо їх не стане, то нікому буде очищати повітря від цієї отрути. Тому чим більше дерев росте на планеті, тим вільніше можуть дихати люди. А для чого ще нам потрібні дерева?

Відповіді дітей

Керівник гуртка: Так, дійсно для багатьох тварин ліс є головним джерелом їжі. Так, одні звірі нагинають гілки дерев і поїдають з них листя. Іншим же приємніше збирати впалі на землю плоди або шишки. Наприклад, улюбленою їжею дикого кабана є жолуді, а ось бобер — той і зовсім не проти поласувати простою деревиною. Фруктові ж дерева здавна саджають біля себе люди, щоб поласувати їхніми дивовижними дарами. Крім усього перерахованого вище, дерева використовують ще і в різних сферах промисловості. Наприклад, споконвіку люди застосовують деревину у будівництві різних споруд. Навіть сьогодні немає такої будівлі, в якому б не використовувалося дерево або його побічні продукти. Але і це ще не все. Завдяки прогресу людина навчилася використовувати дари природи у створенні нових, небачених до цього матеріалів. Наприклад, одним з перших таких відкриттів стала поява паперу. А вона своєю чергою посприяла розвитку писемності, а згодом і грамотності населення і таких прикладів використання дерев дуже багато, отже дерева є невіддільною частиною природи. Пропоную вам пограти в дуже цікаву гру : **«Геокешинг» на тему: «Дерева рідного краю»**, в ході якої ми дізнаємося, які дерева ростуть на території нашого селища. Але спочатку ознайомимося з правилами гри.

Керівник зачитує правила гри та пояснює як користуватися GPS-навігатором.

Координати та завдання для проходження маршруту:

1. Координати: 49.912466, 36.174067; Завдання: Його лист зображений на державному прапорі Канади.*(Клен)*
2. Координати: 49.912615, 36.173397; Завдання: Мій цвіт на крильцях літає. Чай з нього лікувальну силу має. *(Липа.)*
3. Координати: 49.912256, 36.172480; Завдання: Що за диво? На гіллі їжачки ростуть малі. В них гостренькі колючки та зелені кожушки.*(Каштан)*

4. Координати: 49.911882, 36.175282; Завдання: Що то за деревця такі, що вміють плакати з журби. (*Плакуча верба*)
5. Координати: 49.912134, 36.176418; Завдання: Чималеньким виростає, міць з роками набирає. може жити сотні літ, має величезний рід. (*Дуб*)
6. Координати: 49.912266, 36.177221; Завдання: Я пишна і зелена, красуня лісова, а під новий рік, забавляю усіх (*Ялина*).
7. Координати: 49.913302, 36.174046; Завдання: Зелена, а не луг, біла, а не сніг, кудряве, а без волосся. (*Береза*)
8. Координати: 49.912739, 36.174247; Завдання: Що за дерево таке? Серед літа, не зими, білим пухом все вкриває, коли всюди він літає. (*Тополя*)

Цікаві факти про дерева:

1. Клени — чудові медоноси, вони дуже важливі для виживання бджіл, особливо навесні, їх часто висаджують біля пасік. З одного гектара посадки Клена гостролистого, бджоли (при сприятливих погодних умовах) можуть зібрати за сезон до 200 кг меду. Є у клена одна цікава властивість: він може передбачати погоду. З черешків листя іноді крапелька за крапелькою течуть "сльози" - клен ніби плаче. Якщо з'явилися на кленових листках "сльози", значить, через кілька годин буде дощ.
2. Липу дуже люблять бджоли. З середньостатистичної дорослої липи бджоли можуть зібрати таку кількість нектару, що його вистачить на виробництво 15 кг меду. Найбільше видів лип росте в Південно-Східній Азії. В середньому липа живе 300-400 років, хоча відомі липові дерева, які проживали під тисячу з чвертю років. Прихильники народної медицини стверджують, що відвар з липового цвіту відмінно допомагає при застуді. Деревина липи служить сировиною для виготовлення дьогтю.
3. Якщо уважно придивитися до квіток каштана, то на їх білих пелюстках можна відмітити кольорові плями. Цікаво, що на початку цвітіння вони жовті, потім стають жовтогарячими, а в кінці цвітіння червоніють. Але ще цікавіше, що кожному кольору відповідає свій особливий запах. Жовтий колір для комах (бджіл і метеликів) означає, що у квітці є нектар, а червоний — що його вже немає.
4. Кора верби використовується при застуді (через те, що вона володіє антибіотичною дією). Саліцилова кислота, вперше була виявлена в вербовій корі. Вона була відкрита італійським хіміком Рафаелем Піріа. Сама назва цієї кислоти походить від латинської назви «Саліх», що означає «верба». Саліцилова кислота використовується при виробництві аспірину. Верба є одним з найбільш швидко зростаючих дерев у світі. Вона може досягати 3 метри у висоту щороку. Здавна на Русі використовували вербу для припинення

бурі, граду, пожеж. Споконвіку вона захищала людей, худобу, землі від усього злого і нечистого.

5. Дуб у багатьох народів у давнину мав важливе символічне значення, уособлюючи силу і міць. Одним з найстаріших дубів Європи та самим іменитим вважається дерево, що росте в Віндзорі, йому приписують 800-річний вік. Як стверджують літописи, він був посаджений за короля Джона і пережив вже правління 35 британських монархів.
6. У середньому ялина живе 200-300 років, але деякі екземпляри доживають і до 600, а у Швеції знайдено найстаріше дерево у світі. Ялина, яка продовжує рости 9,500 років. І хоча старенька виглядає вельми середньо, треба віддати належне її віку і взяти до уваги факт, що вона продовжує рости та бути здоровою. У хвої, особливо в молодій, вітаміну С міститься в 7 разів більше, ніж у лимоні. Тому, Капітан Кук використовував свіжі пагони ялини для виробництва напою, який мав властивість запобігати захворюванню, викликане дефіцитом вітаміну С, – цингою.
7. Береза – піонер серед дерев на нових ділянках. Насіння берези надзвичайно легке, 5000 насінин важать лише 1 г. Її насіння – це легкі планери, що літають на великі відстані та падають на землю за кілометри від материнських дерев. Береза ідеально пристосована до сонячних місць. Біла кора – її захист від сонця. Вона відбиває світло і забезпечує, щоб дерево не перегрівалося. Таким чином, береза запобігає утворенню тріщин.
8. Тополя — Перші тополі з'явилися на Землі ще в крейдяному періоді (135-67 млн. років тому). Нині ці невибагливі рослини, що пережили мамонтів та динозаврів, льодовикові періоди стали справжньою прикрасою наших індустріальних міст. Їх листя уловлює і затримує пил, фільтрує та очищує загазоване повітря.

В кожній схованці-контейнері діти знаходять слова та словосполучення, які потім складаються в вислів: «Коли впаде останнє дерево, коли висохне остання річка, коли помре остання птаха, коли помре остання риба, тільки тоді люди зрозуміють, що гроші не можна їсти.»

Також, у кожному контейнері діти знаходять пазл, з якого по закінченню складають зображення лісу.

По закінченню гри діти разом з керівником збираються на станції юннатів та обговорюють складений вислів та зображення.

Природоохоронна акція «Збережемо лісове озеро»

Актуальність акції: збереження унікального природного водного об'єкта, який став осередком стихійного місця відпочинку, що спричинило надмірне нерегульоване рекреаційне навантаження.

Мета: розчищення та впорядкування території лісового озера, закріплення берегів, розчищення акваторії озера, облаштування рекреаційного пункту.

Завдання акції:

1. Дати гідрологічну характеристику лісового озера;
2. Визначити види рослин та тварин, що знаходяться під охороною;
3. Визначити шляхи антропогенного впливу на водойму;
4. Розробити план збереження озера;
5. Провести масові природоохоронні заходи з метою підвищення еколого-освітнього рівня населення.

Загальна інформація про природний об'єкт, на поліпшення екологічного стану якого направлена природоохоронна діяльність

Лісове озеро знаходиться в мішаному лісі, неподалік залізничної станції Покотилівка, має витягнуту форму та займає площу близько 0,8 га. Середня глибина в озері сягає 0,5 м, мінімальна – 0,2 м, максимальна – 0,8 м. У засушливі роки озеро скорочує поверхню дзеркала води й сильно знижує свій рівень - «міліє» або «пересихає». На південному та західному схилі озера росте мішаний ліс, північна частина піддається заболоченню, а східний схил водойми складений з щебеневого насипу Південної залізничної дороги.

Вода в озері має ледь помітний болотистий запах, жовто-зелене забарвлення та є достатньо прозорою.

Лісове озеро відноситься до автотрофних водойм, воно добре прогрівається сонцем, досить багате на мінеральні та органічні речовини. Такі водойми відзначаються багатством підводної рослинності і тваринного світу.

Необхідність охорони озера

У зв'язку з виконанням водно-болотними угіддями величезної кількості незамінних функцій, вони потребують посиленої правової охорони від антропогенної дії, яка може призвести до виснаження водно-болотних угідь та до втрати водно-болотними угіддями своїх найважливіших функцій та властивостей.

Водно-болотні угіддя накопичують та зберігають прісну воду, регулюють рівень поверхневих та підземних стоків, підтримують рівень ґрунтових вод, очищують води та утримують забруднювальні речовини, втримують ерозію, стабілізуючи береги, забезпечують місця перебування багатьох видів фауни та проростання багатьох видів флори, зокрема, рідких та важливих з екологічної та господарської точки зору.

Так в досліджуваному озері зустрічаються псевдотрохета п'ятикільчаста та п'явка медична, які занесені до Червоної книги України. А на берегах водойми росте червонокнижна рослина цибуля ведмежа, або черемша.

Серед рослин занесених до Червоного списку Харківської області тут ростуть такі: хвощ зимовий, латаття біле, вороняче око звичайне, осока несправжня низька.

Етапи проведення акції:

- Впорядкування прибережної смуги;
- Прибирання сміття;
- Насадження деревно-чагарникової рослинності на не закріплених схилах;
- Пропаганда серед місцевого населення про необхідність збереження лісового озера;
- Організація під час вихідних днів екологічної варти;
- Співпраця з органами місцевого самоврядування щодо надання озеру природоохоронного статусу, наприклад гідрологічного заказника місцевого значення.

Отриманий результат:

- Прибережні смуги озера очищені від побутового сміття;
- Загальна кількість зібраних пакетів зі сміттям 43, з пластиковими пляшками – 28, пакетів зі склом – 6, пакетів з іншим сміттям – 9;
- На незакріплених схилах висаджено 20 саджанців дуба звичайного, для закріплення берегів водойми від можливих зсувів;
- Створено та розповсюджено серед місцевого населення буклет «Збережемо лісове озеро»
- Розроблено проєкт створення гідрологічного заказника місцевого значення «Лісове озеро»
- Проведено зустріч з лісничим та головою селищної ради щодо створення поблизу озера місць для рекреації.

Висновки:

В ході акції були проведені ряд природоохоронних заходів, в результаті яких екологічний стан лісового озера значно поліпшився. Проведені заходи можуть бути типовими для планування подібних природоохоронних акцій іншими суб'єктами, що виявлятимуть бажання щодо реалізації подібних екологічних акцій. Проведена пропагандо-агітаційна робота серед населення та учнівської молоді дає можливість забезпечити охорону водойми та дбайливого ставлення до природних ресурсів і збереження водних запасів рідного краю.

Екотімбилдінг «День Землі»

Мета: узагальнити знання дітей на практиці, виховувати почуття патріотизму, шанобливого ставлення до природи, розвивати вміння дітей використовувати набуті знання та навички, вміння працювати в команді.

Обладнання: таблиці з назвою локацій, маршрутні листи за кількістю команд, природний матеріал, синічники та шпаківні заздалегідь виготовленні юннатами, драбина, дріт, саджанці дерев, лійки з водою, лопати, рукавиці, жетони.

Рекомендований вік дітей: 11-17 років

Тривалість: 2 годин.

Місце проведення: парк Слави

Хід заняття-тімбилдінгу.

Короткий опис: перед початком всім учасникам гри пропонується розподілитися на команди використовуючи захід «Розрізана листівка». Беруться кілька листівок (за кількістю команд), однакових або різних; кожна з них розрізається на п'ять (чотири, шість) частин. Всі частини перемішуються. Кожен з дітей за фрагментом шукає свою команду, об'єднуючись з тими, кому дісталися фрагменти, необхідні для складання цілої картинки. Після того, як будуть сформовані команди, їм необхідно придумати свою назву і девіз, і представити себе. Команди пересуваються по локаціях згідно зі своїми маршрутними листами. На локації їх чекають помічники, які пропонують командам виконати певні завдання і заробити жетони.

Керівник гуртка. Любі юннати, хто знає що сьогодні за день?

Відповіді дітей.

Керівник гуртка. Так дійсно, у всьому світі відзначають Всесвітній День Землі.

Історія Дня Землі почалася ще у ХІХ столітті, коли американський активіст Джон Мортон висунув ідею один день на рік повністю присвячувати висадці нових дерев і чагарників. Тоді цей день називався День Дерева. У 1970 році відомий американський політик і активіст сенатор Гейлорд Нельсон організував групу зі студентів і провів першу «одноразову» акцію до Дня Землі. А у 1971 році було проголошено «Тиждень Землі» (протягом 3-го тижня квітня) як щорічну подію, яка стала дуже популярною серед населення. Сьогодні заняття буде проходити на природі, а саме в парку Слави у вигляді гри – тімбилдінг.

Правила

Для проходження локацій ми розділимося на три команди. Кожна команда обирає капітана, вигадує девіз. Команди отримують маршрутні листи та по сигналу починають рух по локаціях, де чекають цікаві випробування. Завдання виконуються у супроводі керівника (та його помічників) які знаходяться на локаціях. Командам необхідно виконати завдання та отримати

жетони та перейти до наступної локації. По завершенню гри всі команди підраховують зароблені на локаціях жетони, які потім наклеюють на ватман (де заздалегідь зображено контур дерева). Всім бажаємо успіху!

1. Локація «Посади дерево»

Завдання: разом потрібно посадити дерево у парку. Для цього у вас є всі необхідні матеріали. Згадайте правила посадки дерев. Схема додається.

2. Локація «Екосувенір»

Завдання: разом потрібно з природного матеріалу виготувати екосувенір.

3. Локація «Подаруй птахам домівку»

Завдання: згадайте правила розташування будинків для птахів. Разом повісьте синичник або шпаківню.

Керівник гуртка озвучує підсумки тимбилдінгу, вітає всіх і пропонує всім виконати вправу «Дякую за гарну роботу».

Вправа «Дякую за гарну роботу»:

- Будь ласка, встаньте в загальне коло. Я хочу запропонувати вам взяти участь в невеликій церемонії, яка допоможе нам висловити дружні почуття і вдячність одне одному. Гра проходить наступним чином: один з вас стає в центр, інший підходить до нього, тисне руку і вимовляє: «Дякую за гарну роботу!». Обидва залишаються в центрі, як і раніше тримаючись за руки. Потім підходить третій учасник, бере за вільну руку або першого, або другого, тисне їй та каже: «Дякую за гарну роботу!». Таким чином, група в центрі кола постійно збільшується. Всі тримають один одного за руки. Коли до групи приєднається останній учасник, замкніть коло і завершіть церемонію міцним триразовим потиском рук.

ПОГОДЖЕНО

Директор Покотилівської станції юних
натуралістів Харківської районної ради
Харківської області

_____ К.Л. Влащенко

«___» _____ 2018 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор дитячого закладу
відпочинку — профільного табору з
денним перебуванням „Юннат”

_____ В.В. Глуховецька

«___» _____ 2018р.

ПЛАН РОБОТИ
дитячого закладу відпочинку – профільного
табору з денним перебуванням «Юннат»
Покотилівської станції юних натуралістів Харківської
районної ради Харківської області на базі
Покотилівського ліцею «Промінь» Харківської
районної ради Харківської області
на 2018 рік

ПОГОДЖЕНО

на засіданні педагогічної ради
дитячого закладу відпочинку
—

профільного табору з денним
перебуванням „Юннат”

протокол від _____ 2018 р. №
Голова педагогічної ради

_____ В.В. Глуховецька

І. Вступ

Мета дитячого закладу відпочинку „Юннат”: забезпечити ефективне оздоровлення та повноцінний відпочинок дітей, створити належні умови для освітньої, культурно-виховної, фізкультурно-оздоровчої та спортивної, природоохоронної роботи з вихованцями. Забезпечити якісне харчування та зміцнення збереження здоров'я дітей.

Завдання дитячого закладу відпочинку „Юннат”:

1. Забезпечити повноцінний відпочинок вихованців та екологічне виховання;
2. Роботу у таборі проводити згідно з режимом дня;
3. Забезпечити відвідування гуртка кожним вихованцем;
4. Збереження здоров'я, фізичного та розумового розвитку, зміцнення організму, забезпечення якісного харчування, екологічного розвитку дітей;
5. З метою збереження життя та здоров'я регулярно проводити інструктажі з безпеки життєдіяльності.

ІІ. Організаційна робота

№	Назва заходу	Дата проведення	Відповідальні	Відмітка про виконання
1	Складання плану роботи табору	29.05.18	Глуховецька В.В.	
2	Складання режиму дня	29.05.18	Глуховецька В.В. Боса Ю.В.	
3	Оформлення території табору відпочинку	29.05.18	Шевченко В.А. Боса Ю.В.	
4	Формування загону	29.05.18	Боса Ю.В.	
5	Складання плану роботи гуртка	29.05.18	Зоря Г.С.	
6	Складання плану роботи загону	29.05.18	Боса Ю.В.	
7	Проведення анкетування серед дітей «Що цікавого ви хотіли б бачити у таборі?»	29.05.18	Глуховецька В.В.	
8	Організація роботи гуртка в таборі	29.05.18	Зоря Г.С.	
9	Оформлення інформаційного куточка роботи табору відпочинку	29.05.18	Шевченко В.А.	

ІІІ. Загальнотабірні заходи

№	Назва заходу	Дата проведення	Відповідальні	Відмітка про виконання
1	Святкове відкриття табору	30.05.18	Глуховецька В.В. Боса Ю.В.	

Продовження додатку Ш

2	Природоохоронна робота	29.05.18 - 15.06.18	Зоря Г.С.	
3	Екологічна гра «Символи України»	29.05.18	Глуховецька В.В.	
4	Конференція «Наше здоров'я – наше багатство».	31.05.18	Глуховецька В.В.	
5	Майстер – клас «Чи правильно я харчуюсь»	31.05.18	Зоря Г.С.	
6	Свято «День захисту дітей». Святкова каша	01.06.18	Боса Ю.В.	
7	Гра «Царство тварин»	01.06.18	Шевченко В.А.	
8	Екскурсія до краєзнавчого музею сел. Бабаї	04.06.18	Глуховецька В.В.	
9	Майстер – клас «Встанови намет. Розпали вогнище»	04.06.18	Зоря Г.С.	
10	Похід екологічною стежкою. Природоохоронна акція «Прибери сміття»	05.06.18	Шевченко В.А. Зоря Г.С.	
11	Виготовлення листівок на захист природи	05.06.18	Глуховецька В.В. Зоря Г.С.	
12	Поїздка до кінотеатру. Прогулянка центральним парком дозвілля та відпочинку ім. М. Горького	06.06.18	Глуховецька В.В. Зоря Г.С.	
13	Квест – подорож «Тварини біостанції»	07.06.18	Боса Ю.В.	
14	Догляд за тваринами зоокуточку СЮН	07.06.18	Зоря Г.С.	
15	Екскурсія до видавництва «Ранок» м. Харків	08.06.18	Глуховецька В.В. Зоря Г.С.	
16	Майстер-клас «Чарівний папір»	08.06.18	Глуховецька В.В. Зоря Г.С.	
17	Екскурсія до Харківського ботанічного саду ХНУ ім. В.В.Каразіна	11.06.18	Зоря Г.С. Шевченко В.А.	
18	Майстер-клас «Дивовижна квітка»	11.06.18	Глуховецька В.В.	
19	Конкурс малюнків на асфальті «Моя улюблена тваринка»	12.06.18	Зоря Г.С. Боса Ю.В.	
20	Майстер-клас «Пано з квітів»	12.06.18	Зоря Г.С. Глуховецька В.В.	
21	Екскурсія до Ландау центру м. Харків	13.06.18	Зоря Г.С. Глуховецька В.В.	
22	Селфі-квест «Пізнай свій рідний край»	14.06.18	Глуховецька В.В. Зоря Г. С.	
23	Дослідження «Визначення забруднення довкілля пилом по його накопиченню на листках рослин»	14.06.18	Зоря Г.С. Глуховецька В.В.	
24	Закриття табору. Святкова дискотека. Чаювання. Нагородження найкращих юннатів	15.06.18	Зоря Г.С. Глуховецька В.В. Боса В.В.	

IV. Спортивно-масова робота

№	Назва заходу	Дата проведення	Відповідальні	Відмітка про виконання
1	Гра «Царство тварин»	01.06.18	Шевченко В.А.	
2	Похід екологічною стежкою. Природоохоронна акція «Прибери сміття»	05.06.18	Шевченко В.А. Зоря Г.С.	
3	Квест – подорож «Тварини біостанції»	07.06.18	Боса Ю.В.	

V. Профілактика травматизму та правила техніки безпеки

№	Назва заходу	Дата проведення	Відповідальні	Відмітка про виконання
1	Проведення інструктажів з педагогічними працівниками табору	29.05.19	Глуховецька В.В.	
2	Проведення інструктажів, бесід з техніки безпеки серед дітей	протягом зміни	Боса Ю.В.	

VI. Робота з педагогічним колективом табору відпочинку

№	Назва заходу	Дата проведення	Відповідальні	Відмітка про виконання
1	Розробка та розподіл посадових обов'язків між працівниками табору відпочинку	29.05.18	Глуховецька В.В.	
2	Проведення оперативних нарад з працівниками	протягом зміни	Глуховецька В.В.	
3	Проведення педагогічних нарад з працівниками	29.05.18, 04.06.18 11.06.18	Глуховецька В.В.	

Селфі – квест «Пізнай свій рідний край»

Мета: розширити та закріпити знання дітей про рідне селище, його історію, природу, об'єкти ПЗФ, видатних людей, життя яких пов'язане з селищем, виховувати почуття патріотизму, національної гордості, любові до рідного краю, розвивати вміння дітей використовувати набуті знання та навички, вміння працювати в команді, вчити діяти й поводитись, розвивати вміння орієнтуватися на місцевості.

Обладнання: смартфони, селфі-палки, маршрутні картки.

Рекомендований вік дітей: 11-17 років

Тривалість квесту: 4-5 годин.

Вступне слово ведучого: Батьківщина – це найдорожче і найсвітліше місце на Землі й у нашому серці, все те, що ми любимо і шануємо. Кожна людина живе у своєму селі чи місті, із цих маленьких куточків складається велика Батьківщина – моя Україна. Сьогодні ми з вами познайомимось ближче з нашою Малою Батьківщиною – селищем Покотилівка. А чи знаєте ви звідки пішла назва нашого селища?

Відповіді дітей.

Так, дійсно існує дві версії назви селища. Перша – від українського прізвища – Покотило, а друга – від нерівної місцевості на якій знаходиться селище. З нашим селищем пов'язане життя багатьох видатних людей, яких саме сьогодні ми з вами дізнаємось, крім того ви матимете змогу помилуватися природою рідного краю та вивчити його визначні місця. Тож давайте разом пограємо у чудовий селфі-квест «Пізнай свій рідний край». Але спочатку ознайомимось з правилами гри.

Правила селфі-квесту

Для проходження квесту ми розділимося на дві команди. Кожна команда обирає капітана. Завдання виконуються у супроводі керівника, який розповідає про об'єкти та коригує рух команди за маршрутом. На номер капітана, у соціальній мережі Viber, надходять запитання, які надсилає ведучий квесту, що безпосередньо перебуває на станції юннатів. Учасникам необхідно відповісти на запитання, та знайти заданий об'єкт, на фоні якого зробити селфі. Капітан відправляє фотозвіт-селфі на фоні об'єкту та отримує наступне завдання.

Завдання селфі-квесту «Пізнай свій рідний край»

1. У «Слові про похід Ігорів» йдеться про те, як Новгород-Сіверський князь у квітні 1185 року виступив на половців; як перша битва принесла йому перемогу і як половці потім, зібравшись із силами, оточили руське військо і розгромили його. Різанина була страшною; сам князь потрапив у полон, звідки йому вдалося втекти. Безіменний автор «Слова» поетично розповідає про цю втечу: «Ігор спить, Ігор не спить, Ігор мислю поля мірить од великого Дону до малого Дінця». З яким місцем пов'язані ці рядки? (*Відповідь: Донецьке городище*)

2. На початку ХІХ ст. нащадок першого Харківського губернатора Михайло Щербінін вирішив придбати власний будинок. Місцем для будівництва своєї резиденції він обирає високий берег річки Уди, за три кілометри від Бабаїв і на такій же відстані від Жихора. Барську садибу було закладено на узліссі незайманого лісу; задумано її було «з широкими забаганками». Де знаходиться ця садиба і що в ній зараз? **(Відповідь: Бабаївське лісництво)**
3. Заповідна територія, утворена з метою збереження реліктового дубового лісу **(Відповідь: Ботанічна пам'ятка природи «Просіки»)**
4. Отець Яків Правицький 12 травня 1782 року заклав першу кам'яну церкву в Харківському повіті - Архангело-Михайлівський храм, який був зруйнований у 1934 році. В наші дні його вирішили відновити, але місце для цього обрали інше. Зараз на березі рукотворного озера часів Щербініних височіє «архітектурне диво», так називають його місцеві жителі. **(Відповідь: Свято-Архангело-Михайлівський Храм)**
5. Видатний український просвітник-гуманіст, філософ і поет. Його ім'я знаходиться на чільному місці серед імен найвідоміших людей України другої половини ХVІІІ ст. Духовна спадщина безсмертного філософа є національним надбанням. Його філософські та літературні твори відповідають на одвічні питання, які завжди хвилювали людство: у чому суть життя, як пізнати самого себе, як виховати людину. Дивлячись, як тече вода із земних надр він зазначив: "Materia deterna (Матерія вічна)". Хто ця людина? Знайдіть місце пов'язане з нею **(Відповідь: Джерело ім. Г.С. Сковороди)**
6. Одна із зупинок екологічної стежки, що знаходиться в мішаному лісі. У засушливі роки озеро скорочує поверхню дзеркала води та сильно знижує свій рівень - «міліє» або «пересихає». Тут зустрічаються п'явка медична та п'явка аптечна, які занесені до Червоної книги України. А на берегах водойми росте червонокнижна рослина цибуля ведмежа, або черемша. **(Відповідь: Лісове озеро)**
7. У 80-х роках ХХ ст. було відкрито споруду, з відкриттям якої почало розбудовуватися селище Покотилівка, в якому ми зараз і живемо. Тут дуже людяно зранку, бо всі їдуть на роботу. **(Відповідь: Залізнична станція «Покотилівка»)**
8. Тут вчать жити в гармонії з природою, виховують почуття любові та дбайливе ставлення до всього живого. У маленькому будиночку серед краси та доброти ти завжди знайдеш собі друзів. **(Відповідь: Покотилівська станція юних натуралістів)**

Примітка: Перша команда виконує завдання з 1-7, а друга у зворотному напрямі, але 8 завдання повинно бути останнім для обох команд.

По закінченню квесту діти збираються разом на станції юннатів, діляться своїми фото та враженнями, викладають свої фото в інстаграм з хештегом (#poksun).

Онлайн-листівки на захист первоцвітів

БАЖАЄТЕ ЗІРВАТИ ЧЕРВОНОКНИЖНУ РОСЛИНУ?

Тюльпан дібровний

49 ГРН ЗА ОДНУ КВІТКУ

**ПРИГОТУЙТЕСЬ СПЛАТИТИ ШТРАФ
ВІДПОВІДНО ДО СТ. 90 КОДЕКСУ УКРАЇНИ
«ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ»**

Проліска дволиста

Черемша –

62 ГРН ЗА ОДНУ РОСЛИНУ

НЕ ЗРИВАЙ ЇХ, ЗБЕРЕЖИ КРАСУ!

Медунка

Проліска сибірська

Ряст ушілений

Анемона жовтецева

ЗДАЄТЬСЯ, ЩО ЇХ ТАК БАГАТО В ЛІСІ, АЛЕ ЦЕ ЛИШЕ ІЛЮЗІЯ ...
Вони ростуть лише в багаточисельних угрупованнях і зникають цілими популяціями

ШАНОВНІ МЕШКАНЦІ СЕЛИЩА!

*Юннати Покотилівської станції юннатів,
учні Покотилівського ліцею «Промінь»
звертаються до Вас з проханням :*

1) Не рвіть в лісі первоцвіти проліски, медунку, ряст,

тюльпани, пиїнку, конвалію,
первоцвіт, копитень та інші
ранньоквітучі рослини, це тільки здається, що їх
багато, а вони вже зникають з нашого лісу, до того
ж,

України.

зірочки жовті,
анемону, черемшу,

черемша та
тюльпан
дібровний
занесені до
Червоної книги

2) Не кидайте сміття у лісі – це губить рослини.

3) Якщо кожен із нас прибере біля свого паркану на
вулиці, то наше селище стане чистим!
Давайте приберемо – Покотилівка – це наш дім!

ШАНОВНІ МЕШКАНЦІ СЕЛИЩА!

*Юннати Покотилівської станції юннатів,
учні Покотилівського ліцею «Промінь»
звертаються до Вас з проханням :*

1) Не рвіть в лісі первоцвіти проліски, медунку, ряст,
зірочки жовті, анемону, черемшу, тюльпани, пиїнку,
конвалію, первоцвіт, копитень та інші ранньоквітучі
рослини, це тільки здається, що їх багато, а вони вже
зникають з нашого лісу.

2) Не кидайте сміття у лісі – це губить рослини.

3) Якщо кожен із нас прибере біля свого паркану на
вулиці, то наше селище стане чистим!
Давайте приберемо – Покотилівка – це наш дім!

Життя та досягнення Покотилівської станції юннатів на шпательях районної газети «Трибуна трудящих»

ФОТО ВИДЕО РЕКЛАМА ПОДПИСКИ МАГАЗИН КОНТАКТИ

Трибуна

НОВОСТИ ПУБЛИКАЦИИ СПОРТ ОБЪЯВЛЕНИЯ ПОЛЕЗНО ОТРАВОЧНИК СОСЫЩЕ НОВОСТЬ

Search Results for: Дружелюбные рептилии предпочитают здоровую пищу

Антикризис
ПОДДЕРЖКА МЕЛКОГО
И СРЕДНЕГО БИЗНЕСА

Звоните:
+38 095 8705 888

ПОПУЛЯРНЫЕ НОВОСТИ

10.02.2020

Дружелюбные рептилии предпочитают здоровую пищу

Рептилии семейства «члени бородатого» — две ящерицы-волны по кличке Тарпона и Баба кот уже второй год чудесно уживаются с дружной многочисленной обитательницей Покотилівської станції юних натуралістів.

Середовище існування

Ми природі справжні друзі

Гравках Всеукраїнської акції «День юного натураліста» протягом третього тижня керували щорічно юннати по всій Україні! Назначають «День юного натураліста», проводять різноманітні заходи у своїх закладах позашкільної освіти.

Цього року юннатівському руху виповнилось вже 93 роки. Юннати Покотилівської станції юних натуралістів Харківської районної ради Харківської області не стали винятком: відбувся запланований, веселий та пізнавальний захід «День юного натураліста», який уже виступає традиційним святом для юннатів, і в багатьох та подібних. Свято розпочалося з привітального слова директора станції юннатів Катерини Глободіної Власенко.

Старші юннати вітали усіх присутніх своїми оригінальними танцями та піснями. Діти відгукнулися задоволенням, виконавши, грали в гри. Для молодших юннатів було проведено заняття в юннатів, під час якого вони глибоко пройшли випробування і отримали юннатівський значок.

Гостям свята для юннатів стали експонати: рідкісні та домашні тварини Валерія Халіна, Діти, потрапивши великого та милого півня, ароматний, шовковий великий тварини, насправді, дуже гарні та теплі на дотик, при повному правильному догляді дають великі змії можуть стати домашніми улюбленими та не несуть загрози. Премієм завершенням свята стало смачування за великим столом смачною польською кашею, солодким чаюванням. Під час усього заходу панувала доброзичливість, тепла, радісна і гарна атмосфера.

Покотилівська станція юних натуралістів

<https://tribune.com.ua/archives/3362>

Трибуна трудящих №81-82
19 жовтня 2018

4

Юннати Передмістя

У наукових боях покотилівці тримають марку

З метою пошуку та підтримки талановитої молоді, розвитку творчих здібностей вихованців, що виявляють стійкий інтерес до занять наукою, команда вихованців з різних гуртків Покотилівської станції юних натуралістів, яка має назву «КЕП», протягом 2017/2018 навчального року готувалися до участі в очному етапі Всеукраїнського турніру юних натуралістів, проводили дослідницьку роботу, вирішували тематичні задачі, ставили дослідні.

Турнір проводиться Національним еколого-натуралістичним центром учнівської молоді вже вшосте. Цього року до участі в Турнірі зареєструвалося 39 команд, та лише 16 направили рішення на заочний етап з 10 областей України (Вінницька, Дніпропетровська, Житомирська, Луганська, Львівська, Одеська, Сумська, Харківська, Хмельницька, Чернігівська). Згідно з рішенням експертного журі конкурсу, до участі в очному етапі, який відбувся 20-22 березня 2018 р. у Національному еколого-натуралістичному центрі учнівської молоді, було запрошено 9 команд.

На підставі висновків журі Турніру, команда «КЕП» Покотилівської СЮН (гурток «Юні екологи»), під керівництвом педагогів СЮН Г. Зорі та В. Шевченко, гідно представляла Харківський район Харківської області.

Діти змагалися у двох етапах, «Прийняття» та «Наукові бої», де мали змогу представити власні рішення наукових завдань турніру. Юннати отримали перемогу в номінації «Прийняття» та нагороджені дипломами фіналістів V Всеукраїнського турніру юних натуралістів. Керівники команди нагороджені поглядами за високий професіоналізм та підготовку талановитої учнівської молоді.

Завершили покотилівці своє перебування у Києві цікавою екскурсією.

Катерина ВЛАСЕНКО

Трибуна трудящих №29
14 квітня 2018

Трибуна трудящих №72 4 жовтня 2017 р.

Непересічні цінності

З ЛЮБОВ'Ю ДО ПРИРОДИ

Покотилівська станція юних натуралістів Харківської районної ради унікальний позашкільний навчальний заклад еколого-натуралістичного профілю, єдиний такої заклади у Харківському районі. Тут понад 600 вихованців займаються у 26 різних гуртках.

Звичайно, на станції є улюблені гуртки серед школярів, і найпопулярніші з них: «Юні вихованці», «Юні екологи», «Юні катери», «Юні охоронці природи», «Юні екологи», «Діти рідного краю».

У закладі працює 5 основних педагогів та 12 педагогів-супроводників, які займаються з дітьми першодослідження, планування, графічного, науково-дослідницькою роботою, беруть участь у різноманітних конкурсах, виставках еколого-натуралістичного профілю районного, обласного, всеукраїнського рівня, посідають провідні місця.

У межах Всеукраїнської акції «День юного натураліста» у Покотилівській СЮН відбувся запланований, веселий та пізнавальний захід — «День юного натураліста», який уже виступає традиційним святом на станції юннатів. До речі, цього року юннатівському руху в Україні вже виповнилося 93 роки.

Приняті гуртки на свято завітали на вулицю Покотилівської вулиці ХНУ ім. В. Н. Каразіна Сергія Сидоренка та еколог Валерія Халіна з своїми екологічними тваринами, а

Протягом усього заходу діти на улюбленій кімнаті ХНУ ім. В. Н. Каразіна, де працює мілкий змія відгукнулися

Трибуна трудящих №72
4 жовтня 2017

